

วิทยานิพนธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง
วิธีการเผชิญปัญหา และพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและ
อบรมเด็กและเยาวชนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา

THE RELATIONSHIP BETWEEN PARENTING STYLES, SELF-ESTEEM, COPING
AND AGGRESSIVE BEHAVIOR OF MALE JUVENILES AT REGIONAL JUVENILE
VOCATIONAL TRAINING CENTER 3 IN NAKHONRATCHASIMA PROVINCE

นางสาวภัทวดี ปรีชาประพาฬวงศ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. 2550

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

.....
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาชุมชน)

ปริญญา

..... จิตวิทยาชุมชน ..... จิตวิทยา
..... สาขา ..... ภาควิชา

เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง วิธีการ
เผชิญปัญหา และพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน
เขต 3 จังหวัดนครราชสีมา

The Relationship between Parenting Styles, Self-esteem, Coping and Aggressive
Behavior of Male Juveniles at Regional Juvenile Vocational Training Center 3 in
Nakhonratchasima Province

นามผู้วิจัย นางสาวกัญฉวี ปรีชาประพาฬวงศ์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทิพย์วัลย์ สุรินยา, Ph.D.)

อาจารย์ร่วม

.....
(รองศาสตราจารย์สุปาณี สนธิรัตน์, Ed.D.)

หัวหน้าภาควิชา

.....
(อาจารย์ศรีรินภา จามรมาน, กศ.ม.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....
(รองศาสตราจารย์วินัย อัจจงหาญ, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง วิธีการเผชิญปัญหา
และพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 3
จังหวัดนครราชสีมา

The Relationship between Parenting Styles, Self-esteem, Coping and Aggressive Behavior of
Male Juveniles at Regional Juvenile Vocational Training Center 3 in Nakhonratchasima Province

โดย

นางสาวกัณฑ์ ปรีชาประพาพงศ์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาชุมชน)

พ.ศ. 2550

กัทวี ปรึกษาประพาพงศ์ 2550: ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง วิธีการเผชิญปัญหา และพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา ปรินญาวิทยาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาชุมชน) สาขาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยา ปรธานกรรมการที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิชญ์ สุรินยา, Ph.D. 139 หน้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง วิธีการเผชิญปัญหาและพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชาย 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชาย 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเองและวิธีการเผชิญปัญหากับพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน 3 จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 220 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่า F-test การทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD (Least Significant Difference) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) เยาวชนชายส่วนใหญ่ได้รับการเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขต การเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง มีการใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหา มุ่งแก้ไขอารมณ์และได้ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับปานกลาง 2) เยาวชนชายที่มีอายุ ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา รายได้ต่อเดือนของครอบครัว อาชีพของบิดามารดา และประเภทความคิดที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน 3) เยาวชนชายที่สถานภาพการอยู่ร่วมกันของครอบครัวแตกต่างกันมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน 4) รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบยอมตามบุตรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบอิสระอย่างมีขอบเขตมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบควบคุมไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าว 5) การเห็นคุณค่าในตนเองสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 6) วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหามีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการเผชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Pakkawadee Prechapraphanwong 2007: The Relationship between Parenting Styles, Self-esteem, Coping and Aggressive Behavior of Male Juveniles at Regional Juvenile Vocational Training Center 3 in Nakhonratchasima Province. Master of Science (Community Psychology), Major Field: Community Psychology, Department of Psychology. Thesis Advisor: Assistant Professor Tippawan Surinya, Ph.D. 139 pages.

The Objectives of this research were to study: 1) Study to parenting styles, self-esteem, coping and aggressive behavior of male juveniles vocational training. 2) Study to the compare personal factors and aggressive behavior of male juveniles vocational training. 3) Study to the relationship between parenting styles, self-esteem, coping and aggressive behavior of male juvenile vocational training. The samples used in the research were the juvenile vocational training center3 Nakhornratchasima Province, in amount of 220 persons. The Statistical methods used for analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test (One Way Anova) Multiple Comparison (LSD) and Pearson Product Moment Correlation Coefficient.

The Results were as follows: 1) Almost of male juveniles vocational training were the authoritative parenting, Self-esteem were middle level, the problem focused coping, emotional focused coping and less useful coping were middle level, and aggressive behavior were middle level 2) Male juveniles vocational training were different in age, level of education, parent's marital status, parent's income, occupation of parental did not have different aggressive behavior. 3) Male juveniles vocational training were different in parent's level of education would have different aggressive behavior and they were statistically significant at $p < .05$. 4) The permissive parenting were significantly positive related to aggressive behavior at $p < .05$. The authoritative parenting were significantly negative related to aggressive behavior at $p < .01$ and the uninvolved parenting were significantly positive related to aggressive behavior at $p < .01$ while male juveniles who have the authoritarian parenting were not significantly related to aggressive behavior. 5) Self-esteem were significantly negative related to aggressive behavior at $p < .01$ 6) Problem focused coping were significantly negative related to aggressive behavior at $p < .01$ and the emotional focused coping were significantly negative related to aggressive behavior at $p < .05$ while less useful coping were significantly positive related to aggressive behavior at $p < .01$.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จ ได้ด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์วัลย์ สุรินยา ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. สุภาณี สนธิรัตน์ รองกรรมการที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบแบบสอบถามแก่ผู้วิจัย รวมทั้งขอขอบคุณเจ้าหน้าที่และเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและทำแบบสอบถามในการวิจัยเป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพ่อแม่ ที่ให้สนับสนุนและให้ทุนศึกษา รวมถึงพี่ น้องญาติทั้งหลาย และเพื่อนๆ ที่ทุกคนคอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้มาตลอดจนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ในที่สุด

ภัทวดี ปรีชาประพาพงศ์

พฤษภาคม 2550

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามคำศัพท์	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	9
แนวคิดและทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น	9
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว	16
แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง	21
แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการเผชิญปัญหา	32
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าว	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	57
กรอบแนวคิดในการวิจัย	63
สมมติฐานในการวิจัย	64
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	66
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	66
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	67
การสร้างเครื่องมือ	73
การเก็บรวบรวมข้อมูล	73
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	74

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนร้อยละของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของเยาวชนชายในศูนย์ฝึก อบรมเด็กและเยาวชนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา	76
2	แสดงคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามรูปแบบการเลี้ยงดูของ ครอบครัว	78
3	แสดงคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง	79
4	แสดงคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับวิธีการเผชิญปัญหา	79
5	แสดงคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมก้าวร้าว	81
6	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและ เยาวชนจำแนกตามอายุ	83
7	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็ก และเยาวชนจำแนกตามระดับการศึกษา	83
8	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและ เยาวชนจำแนกตามสถานภาพการอยู่ร่วมกันของครอบครัว	84
9	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็ก และเยาวชนจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา	84
10	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็ก และเยาวชนจำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา	85

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
11	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจำแนกตามมีรายได้อ่อนเดือนของครอบครัว	85
12	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจำแนกตามอาชีพของบิดา	86
13	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจำแนกตามอาชีพของมารดา	86
14	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจำแนกตามประเภทของความผิด	86
15	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวกับพฤติกรรมก้าวร้าว	87
16	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองกับพฤติกรรมก้าวร้าว	88
17	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการเผชิญปัญหา กับพฤติกรรมก้าวร้าว	88
18	สรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1	107
19	สรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2-4	108
ตารางผนวกที่		
1	รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ตำแหน่งและสังกัด	121

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
2	แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว	125
3	แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง	127
4	แบบสอบถามวิธีการเผชิญปัญหา	128
5	แบบสอบถามพฤติกรรมก้าวร้าว	130
6	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบ ยอมตามบุตร	131
7	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบ อิสระอย่างมีขอบเขต	131
8	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบควบคุม	132
9	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบ ปล่อยปละละเลย	132
10	ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง	133
11	ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหา	133
12	ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์	134

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
13	ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามวิธีการเชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อย	134
14	ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามพฤติกรรมก้าวร้าว	135

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงความต้องการพื้นฐาน 5 ชั้นของมนุษย์	26
2	แสดงรูปแบบกระบวนการของความเครียดตามทฤษฎีความเครียดของ Lazarus	34

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

ประมวลศัพท์

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ปัญหาเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาที่สั่งสมมานานตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ.2505-2509) เนื่องจากประเทศไทยได้มุ่งจะพัฒนาในด้านเศรษฐกิจมีการนำเทคโนโลยีและยอมรับวัฒนธรรมทางตะวันตกที่เป็นวัตถุนิยมเข้ามา โดยไม่ได้คำนึงถึงความพร้อมของประชากรที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลง รวมไปถึงไม่ได้คำนึงถึงรูปแบบวิถีชีวิตของคนในสังคมทำให้เกิดปัญหาสังคมหลายประการ จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ที่คาดหวังให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ มุ่งเน้นการพัฒนาที่ตัวบุคคลเป็นสำคัญ เพื่อลดปัญหาสังคมต่างๆที่เกิดขึ้น ซึ่งความคาดหวังดังกล่าวนี้จะต้องมาจากคนในสังคมที่มีคุณภาพ ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกที่ดี สามารถพึ่งพาตนเอง รวมถึงต้องรู้จักสามัคคี และเกื้อกูลกันซึ่งกันและกัน ดังนั้นหากจะพัฒนาสังคมไทยควรที่จะพัฒนารากฐานของประเทศ นั่นก็คือเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันหน้า

จากการศึกษางานวิจัยและข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในประเทศไทย ผู้วิจัยพบว่าปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนนั้นมีความหลากหลาย และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ในเกือบทุกจังหวัดของประเทศไทย ปัจจุบันมีแก๊งมั่วสุมเด็กกระบาด อาจจะรวมตัวกันในรูปแบบแก๊งจักรยานยนต์ และจัดระเวนก่อความรำคาญ ตระเวนชิงทรัพย์และทำร้ายร่างกาย บ้างรวมตัวกันใช้สารเสพติด มั่วเพศ แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง ฯลฯ (คมชัดลึก, 2549: 3) โดยเฉพาะพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงที่นับวันจะเพิ่มระดับความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งสาเหตุมีด้วยกันหลายปัจจัย เช่น การพัฒนาทางเทคโนโลยีและการสื่อสารที่รวดเร็วฉับไว ทั้งการใช้โทรศัพท์มือถือและการเล่นอินเทอร์เน็ต ที่ทำให้เด็กและเยาวชนขาดความอดทน ใจร้อน ไม่มีกาลเทศะและไร้มารยาท ขาดความใส่ใจที่จะสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น (คมชัดลึก, 2549: 13) ซึ่งเป็นต้นเหตุที่จะนำไปสู่ปัญหาสังคมต่างๆ เช่น อาชญากรรมต่างๆ การลักเล็กขโมยน้อย ฉกชิงวิ่งราว การล่อลวง การทะเลาะวิวาท ซึ่งก็มีพบเห็นได้จากสื่อต่างๆ ไป ซึ่งอาจทวีความรุนแรงไปถึงการฆาตกรรม

ซึ่งการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะช่วงวัยรุ่นอาจเป็นพฤติกรรม การต่อต้านสังคมรูปแบบหนึ่ง การมองปัญหาพฤติกรรมของเด็กที่ก่ออาชญากรรมไม่ควรมอง เฉพาะที่ตัวเด็กเอง เพราะเด็กที่อยู่ในสภาพที่เป็นปัญหาเหมือนๆ กัน ก็ไม่ได้หมายความว่าก่อ ปัญหารุนแรงหรือก่ออาชญากรรมทุกคน ดังนั้นตัวเด็กเองและสถาบันทางสังคม ไม่ว่าจะเป็น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สื่อมวลชน หรือแม้แต่สภาพแวดล้อมทางสังคมมีส่วนผลักดันให้ เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงได้ (มติชน, 2547: 9)

โดยเฉพาะสถาบันครอบครัวที่มีส่วนสำคัญในการสร้างแบบแผนพฤติกรรมและหล่อหลอม พฤติกรรมของเด็กและเยาวชน โดยผ่านการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งแต่ละครอบครัวนั้นมีรูปแบบ การอบรมเลี้ยงดูบุตรที่แตกต่างกันออกไป เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีความรักใคร่ผูกพันกันระหว่าง บิดามารดาและบุตรอย่างดี จะทำให้เด็กเติบโตเป็นคนดี มองโลกในแง่ดี มีความรักและความ ปราบปรามดีต่อผู้อื่นและสังคม และมีพฤติกรรมที่ดีเป็นที่ยอมรับของสังคม ในทางตรงกันข้ามเด็กที่ เติบโตในครอบครัวที่พ่อแม่แยกกันอยู่ หรือต้องไปอยู่กับคนอื่น หรือบ้านที่พ่อแม่อยู่ด้วยกันแต่ ทะเลาะวิวาทกัน ไม่มีความสุขสบายภายในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวไม่ ดี ก็จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก ทั้งทางด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคม ทำให้เด็ก ขาดความรักความอบอุ่น มีความรู้สึกที่สังคมรอบข้างตัวเต็มไปด้วยอันตราย ทำให้ปฏิบัติต่อคนอื่น หรือสังคมไม่เหมาะสม เข้ากับคนอื่นได้ยาก มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมก้าวร้าวและเสี่ยงเป็นปัญหา สุขภาพจิตได้ง่าย อีกทั้งการลงโทษก็เป็นรูปแบบหนึ่งที่มีบิดามารดาใช้ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของ ตน การลงโทษเด็กโดยไม่สมเหตุผลหรือทำร้ายร่างกายเด็กด้วยอารมณ์โมโห เพราะจะส่งผลกระทบต่อเด็ก ทั้งทางร่างกาย และจิตใจ นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็กในระยะยาวโดยเด็ก จะเรียนรู้และซึมซับเอาพฤติกรรมก้าวร้าว รุนแรงเหล่านั้นไว้ และพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงที่ได้ เรียนรู้ในครอบครัวนั้นสามารถถ่ายทอดเป็นมรดกถึงรุ่นหลังเป็นสายโซ่วงจรความรุนแรง (วงษ์ เตือน สายสุวรรณ, 2547)

ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรอย่างเหมาะสม ให้ความรักความอบอุ่น ให้การยอมรับและเข้าใจในตัวเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ภาควิชาจิตใน ความสามารถของตนเอง รู้และเข้าใจข้อดีและข้อด้อยของตนเอง บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะ ความเชื่อมั่นในตนเองและมักจะมีการประเมินตนเองในด้านดี เมื่อพบปัญหาที่ก่อให้เกิดความ เครียด ความขัดแย้ง ก็จะสามารถหาวิธีที่มีประสิทธิภาพเผชิญกับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ สามารถยอมรับเหตุการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวัง ท้อแท้ใจ ดังที่รอย (Roy, 1984) กล่าวว่า บุคคลที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองระดับสูงจะสามารถจัดการกับปัญหาความขัดแย้ง ความตึง

เครียดได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีผู้สนับสนุนว่าผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองจะใช้พฤติกรรม การเผชิญปัญหาแบบใช้อารมณ์ลดลงและใช้พฤติกรรมเผชิญปัญหาแบบแก้ไขปัญหามากขึ้น (Moneyham, 1991 อ้างถึงใน อารยา ค่านพานิช, 2541: 1) แต่บุคคลที่เป็นอาชญากรหรือพวกที่มัก ก่อความ พวกอันธพาลทั้งหลาย จะขาดการเห็นคุณค่าในตนเองหรือเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ เวลา เผชิญปัญหา หรือความเครียด การแก้ไขปัญหาก็มักใช้อารมณ์ หลีกหนีปัญหา หรือใช้กลไกการ ป้องกันตัวเอง ซึ่งเป็นการเผชิญปัญหาที่มีไม่มีประสิทธิภาพ และยังสามารถก่อให้เกิดปัญหาใหม่เกิดขึ้น

ปัจจุบันเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและต้องอยู่ภายใต้การดูแลของสถานพินิจและคุ้มครอง เด็กและเยาวชนมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น ลักษณะการกระทำผิดมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น อีกทั้งอายุของเด็ก และเยาวชนที่ก่ออาชญากรรมมีแนวโน้มต่ำลงเรื่อยๆ ทำให้เด็กและเยาวชนได้รับคำตัดสินจากศาล เด็กและเยาวชนให้อยู่ในการควบคุมของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนมากขึ้นด้วย ผู้วิจัยจึงมี ความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าใน ตนเอง วิธีการเผชิญปัญหากับพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวสูง และการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ เพื่อเป็น แนวทางในการส่งเสริมรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนที่ถูกต้อง เพื่อสร้างความสัมพันธ์อัน ดีในครอบครัว การส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองและการวิธีการในการเผชิญปัญหาของเยาวชน ป้องกันพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง และปัญหาอาชญากรรม ที่เกิดจากเยาวชนให้ลดลงได้ เพราะ เยาวชนเป็นทรัพยากรมนุษย์ของชาติที่ควรค่าแก่การพัฒนา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหาและพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหากับพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบและเข้าใจถึงรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหากับปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน
2. ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหากับพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน
3. เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสถาบันครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูบุตรได้อย่างเหมาะสมและส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าว
4. เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย หรือแผนต่างๆ ในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมก้าวร้าวในเด็กและเยาวชน

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง วิธีการเผชิญปัญหาและพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนซึ่งประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเยาวชนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา ที่มีอายุระหว่าง 14-24 ปี เก็บข้อมูล ณ วันที่ 30 มกราคม 2550 จำนวน 487 คน

นิยามคำศัพท์

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยดังนี้ คือ

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล หมายถึง คุณลักษณะส่วนบุคคลของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการอยู่ร่วมกันของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา รายได้ครอบครัวต่อเดือน อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา และประเภทของความผิด

รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว หมายถึง วิธีการอบรมหรือการปลูกฝังของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ที่มีผลต่อบุคลิกภาพ สภาวะอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดและแสดงออกของพฤติกรรมของเด็ก รวมไปถึงการแสดงออกซึ่งความรัก ความเข้าใจ เอาใจใส่ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคมของเด็กด้วยโดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการเลี้ยงดูแบบยอมตามบุตร รูปแบบการเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขต รูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุม รูปแบบการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

รูปแบบการเลี้ยงดูแบบยอมตามบุตร หมายถึง บิดา มารดาจะให้การยอมรับและตอบสนองเกินความต้องการของบุตร และไม่มีแบบแผนในการเลี้ยงดูบุตร ไม่ต้องการที่จะควบคุมพฤติกรรมบุตร ไม่สร้างกฎเกณฑ์ที่เด็กต้องทำตาม จะผ่อนผัน ไม่ควบคุม และตามใจบุตร ไม่มีการประเมินบุตร อนุญาตให้บุตรตัดสินใจและดูแลตนเอง ไม่เรียกร้องหรือสั่งให้บุตรทำตาม ปล่อยให้เป็นความต้องการของบุตรทุกอย่างโดยไม่จำกัดขอบเขต

รูปแบบการเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขต หมายถึง บิดามารดามีทั้งการให้และตอบสนองต่อความต้องการของบุตร การตัดสินใจใดๆ ในครอบครัวเกิดขึ้นจากการตกลงเห็นชอบจากสมาชิกทุกคน บุตรมีโอกาสใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ และรับผิดชอบในกิจการต่างๆ ของครอบครัว บิดามารดาต้องการให้บุตรมีความหนักแน่นในการรับผิดชอบต่อสังคมได้ดีเท่าที่ทำได้และดูแลตนเองอย่างดี มีโอกาสหัดคิด ริเริ่มและตัดสินใจจากเรื่องเล็กไปหาเรื่องใหญ่ และจะสร้างเป็นนิสัยให้รู้จักคิดริเริ่ม กล้าแสดงความคิดเห็น เชื่อมั่นในตนเอง พึ่งตนเองได้เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น

รูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง บิดา มารดามีการเรียกร้องและชี้นำบุตรในระดับสูง แต่ไม่มีการตอบสนองความต้องการของบุตร บุตรจะต้องทำตามบิดา มารดาทุกอย่างโดยไม่มีข้อโต้แย้งและปราศจากการอธิบาย มักออกคำสั่งให้บุตรทำตาม และคอยตรวจตราใกล้ชิดคิดว่าทำตามที่ต้องการหรือไม่ ถ้าไม่ทำตามบุตรก็จะถูกลงโทษ พยายามควบคุมความประพฤติให้เป็นไปตามมาตรฐานที่วางไว้อย่างสมบูรณ์แบบ ไม่มีการปรึกษาหารือ หรือขอความคิดเห็นของเด็ก

รูปแบบการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง บิดามารดามีการตอบสนองความต้องการของบุตรและเรียกร้องต่อบุตรในระดับต่ำ บิดา มารดาปฏิเสธและละเลยไม่เอาใจใส่บุตร ไม่ตระหนักถึงความต้องการของบุตร ซึ่งจะทำให้ความสำคัญกับการดำเนินชีวิตของตนเองมากกว่า ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ไม่มีการควบคุมบุตรมักใช้อารมณ์กับบุตรมากกว่าเหตุผล ไม่แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ดีหรือถูกต้องของบุตร เพราะรู้สึกว่าเป็นการยุ่งยากเสียเวลา ขาดการสื่อสารซึ่งกันละกัน

การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การประเมินตนเองเกี่ยวกับการมีคุณค่า ความสำคัญ ความสามารถ การประสบความสำเร็จ ความรู้สึกรักตนเอง ความภาคภูมิใจและพึงพอใจในตนเอง การยอมรับนับถือตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง และรับรู้ว่าคุณค่าตนเองมีความสามารถ มีประโยชน์ต่อสังคม ตลอดจนได้รับการยอมรับจากสังคม

วิธีการเผชิญปัญหา หมายถึง เป็นการพยายามของบุคคลที่จะขจัดปัญหาที่เกิดขึ้น ที่ทำให้บุคคลอยู่ในภาวะเครียด วิตกกังวล หรือเป็นอารมณ์ความรู้สึกในทางลบ โดยใช้วิธีต่างๆ ที่จะทำให้นุคคลลดความเครียดหรือ ความวิตกกังวลลง ซึ่งความพยายามในการจัดการกับปัญหานั้นอาจจะบรรลุผลหรือไม่บรรลุผล อาจสำเร็จหรือล้มเหลวก็ได้ การเผชิญปัญหาจึงเป็นกลไกที่บุคคลใช้เพื่อรักษาภาวะสมดุลของจิตใจที่ถูกรบกวน เพื่อให้บุคคลสามารถทำหน้าที่ต่างๆ ในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถแบ่งวิธีในการเผชิญปัญหาออกเป็น 3 แบบ ได้แก่ วิธีเผชิญความเครียด

แบบมุ่งแก้ไขปัญหา วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ และวิธีการเผชิญความเครียดแบบได้ประโยชน์น้อย

วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา วิธีนี้บุคคลจะใช้เมื่อตนมีความเครียด ก็จะแสดงพฤติกรรมกับสิ่งที่มากระตุ้นให้เกิดความเครียดโดยตรง เป็นการแก้ปัญหาโดยการตัดสินใจเลือกวิธีที่จะจัดการสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียด โดยมุ่งเน้นที่ต้นเหตุของปัญหา ซึ่งการแสดงพฤติกรรมต่อไปนี้เป็นบุคคลอาจเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีร่วมกันได้ เช่น การแสดงพฤติกรรมตรง การวางแผนในการแก้ไขปัญหา การยับยั้งกิจกรรมอื่น การควบคุมสถานการณ์

วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ วิธีนี้เมื่อมีความเครียดเกิดขึ้น บุคคลจะแสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อลดความกดดันทางอารมณ์ โดยการปรับสภาพอารมณ์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ของความตึงเครียดมากกว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง หรือเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ วิธีการเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ทำให้มีความรู้สึกว่า อันตรายจากสถานการณ์นั้นลดลงแต่ความเป็นจริงแล้วอันตรายไม่ได้ลดลง สถานการณ์ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปแต่ขึ้นอยู่กับ การปรับสถานการณ์นั้นซึ่งสามารถแบ่งวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ดังนี้ การแสวงหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมเพื่อประคับประคองอารมณ์ การให้ความหมายในเชิงบวก การปฏิเสธ การยอมรับ และการพึ่งศาสนา

วิธีการเผชิญความเครียดแบบได้ประโยชน์น้อย เป็นวิธีการที่บุคคลพยายามหลบหนีจากปัญหาหรือสาเหตุที่เกิดขึ้น โดยปฏิเสธทั้งด้านความคิดและพฤติกรรม คือ ไม่คิดและไม่ทำพฤติกรรมใดๆทั้งสิ้น วิธีนี้ประกอบด้วยพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ การยึดติดกับปัญหา และการระบายความขุ่นเคือง การไม่ทำพฤติกรรมใดๆในการเผชิญปัญหาและการไม่ใช้ความคิดสติปัญญาในการเผชิญปัญหา

พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความตั้งใจ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม รวมไปถึงการแสดงออกทางการกระทำ ทางวาจา หรือสีหน้าท่าทาง ที่มุ่งจะทำร้ายบุคคลอื่นทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ เพื่อลดความคับข้องใจ หรือความกดดันที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล

เยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ และไม่ใช่นักบรรลุนิติภาวะแล้วจากการจดทะเบียนสมรส ในทางกฎหมายก็ถือว่าบุคคลที่มีอายุระหว่างนี้เป็นเยาวชนและหากต้องระวางโทษก็จะพิจารณาโทษแตกต่างจากผู้ใหญ่ (พจนานุกรมฉบับ

ราชบัณฑิตยสถาน, 2525) แต่ความหมายในระดับสากล โดย สหประชาชาติ ระบุว่า เยาวชน หมายถึง คนในวัยหนุ่มสาว คือ ผู้มีอายุระหว่าง 15-25 ปี หรือเป็นช่วงวัยหนุ่มสาว แต่ในประเทศไทยคนส่วนใหญ่มักเข้าใจกันว่า เยาวชนมีช่วงอายุระหว่าง 13-25 ปี เพราะเริ่มต้นช่วงรอยต่อระดับชั้นเรียนจากประถมเป็นมัธยมและปลายช่วงของการจบปริญญาตรีแล้ว

เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน หมายถึง เยาวชนชายผู้กระทำความผิดอาวบรวมทั้งกระทำการอันผิดกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดที่ได้รับการตัดสินพิพากษาจากศาลคดีเด็กและเยาวชนว่ามีความผิดตามกฎหมายกำหนดจริงและมีคำสั่งให้เข้ารับการฝึกอบรม ภายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีอายุระหว่าง 14-24 ปี เก็บข้อมูล ณ วันที่ 30 มกราคม 2550

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

แนวคิดและทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว
แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง
แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการเผชิญปัญหา
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าว
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลายด้านจึงทำให้ต้องมีการปรับตัวหลายด้านพร้อมๆกัน และเป็นวัยที่จะเกิดปัญหาได้มาก เพราะถ้าสามารถปรับตัวได้สำเร็จก็จะช่วยให้วัยรุ่นพัฒนาตนเองทำเกิดบุคลิกภาพและแสดงพฤติกรรมที่ดีออกมาได้ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำเนินชีวิตต่อไป การเรียนรู้พัฒนาการวัยรุ่นจึงมีประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้วัยรุ่นเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพดีทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และช่วยป้องกันปัญหาต่างๆในวัยรุ่น เช่น ปัญหาทางเพศ ปัญหาการใช้สารเสพติด หรือปัญหาความก้าวร้าวรุนแรง

ลักษณะของวัยรุ่น

1. เป็นวัยแห่งการเสริมสร้าง เป็นวัยที่เจริญเติบโตทางร่างกายอย่างรวดเร็ว และจะค่อยซ้าลงในตอนปลาย
2. เป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และความรู้สึกนึกคิด
3. เป็นวัยที่มีความคิดอยากเป็นอิสระ โดยเริ่มคิดพึ่งพาตนเองอยากเรียนรู้สิ่งต่างๆด้วยตนเองมากกว่าคำสั่งสอนของใคร ชอบโต้เถียงเพราะมีความคิดเป็นของตนเอง บางครั้งอาจหาทางออกผิดๆในการแก้ปัญหา

4. เป็นวัยที่ต้องเผชิญปัญหา เพราะเป็นวัยที่เรียกว่าหัวเลี้ยวหัวต่อ เป็นวัยแห่งความยุ่งยาก ลับสน ต้องมีการปรับตัว หรือตัดสินใจ บางครั้งอาจทำให้ว้าวามหรือแสดงออกทางด้านอารมณ์อย่างรุนแรง (สุชา จันทน์เอม, 2520)

พัฒนาการของวัยรุ่น

วัยรุ่นในภาษาอังกฤษคือ Adolescence ซึ่งมาจากภาษาละตินว่า Adollescere แปลว่า “พัฒนาการสู่ความเจริญเติบโตพ้นจากความเป็นเด็ก” (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2540: 330) วัยรุ่นถือว่าเป็นระยะของช่วงชีวิตที่กั้นกลางระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งปัจจุบันยังไม่สามารถแบ่งชัดเจนได้อย่างแน่นอนว่าควรกำหนดเมื่ออายุเท่าใด เพราะปัจจุบันช่วงความเป็นวัยรุ่นได้ขยายออกไปโดยประมาณอย่างกว้างๆ ได้ตั้งแต่ 12-25 ปี เนื่องจากเด็กต้องอยู่ในสถาบันการศึกษานานขึ้น การเป็นผู้ใหญ่ที่พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจต้องใช้เวลาออกไป อีกทั้งรูปแบบชีวิตสมัยใหม่และการเลี้ยงดูของครอบครัว ทำให้ช่วงในความเป็นวัยรุ่นยาวนาน แต่อาจแบ่งวัยรุ่นออกเป็น 3 ระยะ คือช่วงอายุประมาณ 12-15 ปี เป็นช่วง วัยแรกรุ่น เพราะมีพฤติกรรมก่อนไปทางเด็กอยู่มาก ช่วง 16-17 ปี เป็นระยะวัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่นแท้จริง มีพฤติกรรมก้ำกึ่งระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ ช่วงอายุ 18- 25 ปี เป็นระยะวัยรุ่นตอนปลาย เพราะพฤติกรรมก่อน ไปทางผู้ใหญ่ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2540: 329)

นักจิตวิทยาชาวอเมริกันแบ่งวัยรุ่นออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. วัยรุ่นตอนต้น (Early adolescence) เด็กหญิงจะมีอายุระหว่าง 12-15 ปี เด็กชายจะมีอายุระหว่าง 13-17 ปี
2. วัยรุ่นตอนกลาง (Middle adolescence) เด็กหญิงจะมีอายุระหว่าง 15-18 ปี เด็กชายจะมีอายุระหว่าง 17-19 ปี
3. วัยรุ่นตอนปลาย (Late adolescence) เด็กหญิงจะมีอายุระหว่าง 18-21 ปี เด็กชายจะมีอายุระหว่าง 19-21 ปี

วัยรุ่นตอนต้น (Early adolescence) เป็นระยะที่ร่างกายเจริญเติบโตทางเพศอย่างสมบูรณ์ทั้งในเด็กชายและเด็กหญิง เป็นช่วงการเปลี่ยนแปลงทางกาย ซึ่งเป็นต้นเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงด้าน

อื่นๆตามมา เช่น ด้านอารมณ์ ลักษณะสัมพันธภาพกับผู้อื่น สมรรถภาพทางสมอง ค่านิยม ทักษะคิด ความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ฯลฯ

วัยรุ่นตอนกลาง (Middle adolescence) เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างเช่น สภาพแวดล้อมใหม่และมีผลต่อพัฒนาการทางสังคมของเด็ก โดยทั่วไปจะคบเพื่อนที่มีรสนิยมคล้ายคลึงกันหรือคนที่ถูกใจกัน เด็กเริ่มที่จะปรับปรุงบุคลิกภาพเลียนแบบผู้ที่ตนยกย่อง ชอบทำสิ่งแปลกใหม่

วัยรุ่นตอนปลาย (Late adolescence) ในระยะนี้มีการพัฒนาทางด้านจิตใจมากกว่าทางร่างกายโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดและปรัชญาชีวิต วัยรุ่นช่วงนี้มักพยายามปรับปรุงร่างกายของตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยพยายามตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆด้วยตนเอง ก่อให้เกิดความมั่นคงให้ตนเอง โดยปกติช่วงวัยนี้มักมีความกระตือรือร้นที่จะสร้างความประทับใจสิ่งต่างๆเพื่อจะแสดงให้เห็นว่าตนไม่ใช่เป็นเด็กวัยรุ่นอีกต่อไป ในระยะนี้เริ่มมีการแต่งตัวและการแสดงออกของความเป็นผู้ใหญ่ (สุชา จันทน์เอม, 2536: 136-137)

พัฒนาการทางด้านร่างกาย

1. การเติบโตของกระดูก ร่างกายของเด็กวัยรุ่นจะมีการเพิ่มส่วนสูงมากขึ้น แขนขายาวขึ้น การเปลี่ยนแปลงความยาวของกระดูกต่าง ๆ นี้ทำให้รูปร่างของวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงไปจากวัยเด็ก การเพิ่มส่วนสูงของเด็กวัยรุ่นแต่ละคนนั้นจะแตกต่างกัน โดยวัยรุ่นหญิงจะมีการเพิ่มส่วนสูงมากกว่าวัยรุ่นชายในช่วงวัยรุ่นตอนต้น ส่วนวัยรุ่นชายจะมีการเพิ่มส่วนสูงมากกว่าวัยรุ่นหญิง ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายความสูงของเด็กวัยรุ่นหญิงจะเริ่มคงตัวเมื่ออายุประมาณ 18 ปี และหยุดสูงอีกต่อไปเมื่ออายุประมาณ 20 - 21 ปี ส่วนวัยรุ่นชายจะเริ่มคงตัวเมื่ออายุประมาณ 20 ปี และหยุดสูงอีกต่อไปเมื่ออายุประมาณ 25 ปี นอกจากนี้ในส่วนของน้ำหนักตัวก็จะเพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลจากการเจริญเติบโตของโครงสร้างร่างกายในส่วน of กระดูก

2. การเติบโตของกล้ามเนื้อ เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นทั้งวัยรุ่นหญิงและชายจะมีการเติบโตของกล้ามเนื้อไปพร้อมกับการเติบโตของกระดูก การเติบโตของกล้ามเนื้อเกิดจากการเพิ่มปริมาณของฮอร์โมนชื่อ แอนโดรเจน (Androgenic hormone) ซึ่งจะกระตุ้นให้มีการเติบโตของกล้ามเนื้อมากขึ้น ในวัยรุ่นหญิงจะมีกล้ามเนื้อและไขมันมากขึ้น มีหน้าอกขยายขึ้น สะโพกขยายขึ้น ส่วนใน

วัยรุ่นชายจะมีฮอร์โมนชื่อเทสโทสเตอโรน (Testosterone) หลังออกมาช่วยให้กล้ามเนื้อของวัยรุ่นชายเติบโตและแข็งแรง ทำให้วัยรุ่นชายมีกล้ามเนื้อเป็นมัดๆ บริเวณหน้าอก แขน และขา

3. การมีผมและขนตามร่างกาย ผมหงอกของเด็กวัยรุ่นหญิงและชายจะเปลี่ยนแปลงไปจากวัยเด็ก เด็กบางคนอาจมีเส้นผมหยัก โศกได้เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น นอกจากนี้วัยรุ่นหญิงและชายจะมีขนขึ้นตามที่ต่าง ๆ ของร่างกาย ในวัยรุ่นชายจะมีขนปรากฏบริเวณใบหน้า บริเวณหน้าอก ใต้รักแร้ และบริเวณอวัยวะเพศ ส่วนในวัยรุ่นหญิงจะมีขนใต้รักแร้ แขนขา และบริเวณอวัยวะเพศ

4. การเปลี่ยนแปลงของเสียง การเปลี่ยนแปลงของเสียงจะเห็นชัดเจนมากในวัยรุ่นชายที่เกิดจากการเจริญเติบโตของกล่องเสียง ทำให้วัยรุ่นชายมีเสียงแตก แหบห้าว โดยปกติเสียงจะเริ่มเปลี่ยนเมื่ออายุประมาณ 13 - 14 ปี และจะเริ่มแตกห้าวเมื่ออายุประมาณ 16 - 18 ปี หลังจากอายุ 20 ปีไปแล้วเด็กจะเริ่มบังคับเสียงได้ จะเริ่มมีเสียงนุ่มนวลขึ้น ส่วนวัยรุ่นหญิงจะมีเสียงเปลี่ยนเป็นแหลมเล็ก (พรพิมล เจียมนาครินทร์, 2539: 42 - 43)

5. การเปลี่ยนแปลงของอวัยวะสืบพันธุ์ เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นทั้งวัยรุ่นหญิงและชายจะมีการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะสืบพันธุ์ ซึ่งเกิดจากอิทธิพลของฮอร์โมนเพศ สโตรโมนเพศชายชื่อ เทสโทสเตอโรน (Testosterone) ที่ผลิตจากต่อมลูกอัณฑะ ส่วนสโตรโมนเพศหญิงชื่อ โพรเจสเตอโรน (Progesterone) ที่ผลิตจากรังไข่ และเอสโตรเจน (Estrogen) ที่ผลิตจากรังไข่และต่อมหมวกไต สโตรโมนเพศชายและหญิงจะควบคุมการเจริญเติบโต โดยในวัยรุ่นชายจะมีการเจริญเติบโตของลูกอัณฑะและองคชาติและเริ่มมีน้ำอสุจิ ส่วนวัยรุ่นหญิงจะมีการเจริญเติบโตของรังไข่และมดลูก มีการตกไข่และเริ่มมีประจำเดือน

พัฒนาการทางด้านอารมณ์

อารมณ์ของวัยรุ่นนั้นเป็นอารมณ์ที่รุนแรงและเปลี่ยนแปลงง่ายวัยรุ่นมักแสดง ความเชื่อมั่นในตนเองอย่างมาก ทำให้บางครั้งมักมีความคิดเห็นไม่ตรงกับผู้ใหญ่เสมอ การเกิดอารมณ์ง่ายและรุนแรงเช่นนี้ จึงเป็นเรื่องง่ายต่อการยุแหย่ หรือชักนำไปให้เกิดความรู้สึกลอยลางดี ทั้งในทางดีและทางไม่ดี ความคิดชั่ววูบของอารมณ์วัยรุ่นอาจเป็นสิ่งที่ทำให้แสดงพฤติกรรมผิดๆออกมา ซึ่งอารมณ์ของวัยรุ่นสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. ประเภทก้าวร้าวรุนแรง เช่น อารมณ์โกรธ อิจฉา เกลียดชัง
2. ประเภทเก็บกดเอาไว้ เช่น ความกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าใจ เสียใจ

3. ประเภทอารมณ์สนุก เช่น ความรัก ชอบ พอใจ ตื่นเต้น (สุชา จันทน์เอม, 2520)

แต่ไม่ว่าอารมณ์ประเภทใดมักมีความรุนแรง อ่อนไหวง่าย เปลี่ยนแปลงง่าย ควบคุมอารมณ์ได้ยังไม่ดี บางครั้งพลุ่งพล่าน บางครั้งเก็บกด บางครั้งเชื่อมั่น บางคราวไม่แน่ใจ บางครั้งก็ยอมอะไรง่ายแต่บางครั้งก็คือร้อนเอาแต่ใจ แต่อย่างไรก็ดีการศึกษาวัยรุ่นในปัจจุบัน เชื่อว่าเด็กวัยรุ่นจะมีลักษณะอารมณ์รวมๆ เป็นแบบแปรปรวนและสับสนนั้น ไม่จริงเสมอไป เพราะเด็กบางกลุ่มมีครอบครัวที่เข้าใจและให้กำลังใจ ถึงการเปลี่ยนแปลง ก็จะทำให้เด็กเรียนรู้และพัฒนาตนเองไปตามวัย รู้จักปรับตัว ยอมรับข้อดีและข้อด้อยของตนเอง พร้อมทั้งจะดำเนินชีวิตต่อไป (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2545)

พัฒนาทางด้านสังคม

วัยนี้จะเริ่มห่างจากทางบ้าน ไม่ค่อยสนิทสนมกับพ่อแม่พี่น้องเหมือนเดิม แต่จะให้สนใจเพื่อนมากกว่า จะใช้เวลากับเพื่อนนานๆ มีกิจกรรมนอกบ้านบ่อย ไม่อยากไปไหนกับครอบครัวหรือทางบ้าน เริ่มมีความสนใจเพศตรงข้าม สนใจสังคมสิ่งแวดล้อม มักมีการรวมกลุ่ม ปรับตัวเองให้เข้ากับกฎเกณฑ์กติกาของกลุ่ม ของสังคมได้ดีขึ้น มีความสามารถในการทักษะสังคม การสื่อสารเจรจา การแก้ปัญหา การประนีประนอม การยืดหยุ่น โอนอ่อนผ่อนตามกัน และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม พัฒนาการทางสังคมที่ดีจะเป็นพื้นฐานด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และบุคลิกภาพที่ดี การเรียนรู้สังคมจะช่วยให้ตนเองหาแนวทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับตนเอง เลือกวิชาชีพที่เหมาะสมกับตน และมีสังคมสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อตนเองในอนาคตต่อไป (พนม เกตุมาน, 2535)

พัฒนาทางด้านสติปัญญา

วัยนี้สติปัญญาจะพัฒนาสูงขึ้น จนมีความคิดเป็นแบบรูปธรรม (Jean Piaget ใช้คำอธิบายว่า Formal Operation ซึ่งมีความหมายถึงความสามารถเรียนรู้ เข้าใจเหตุการณ์ต่างๆ ได้ลึกซึ้งขึ้น แบบ abstract thinking) มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์สิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น ตามลำดับจนเมื่อพ้นวัยรุ่นแล้ว จะมีความสามารถทางสติปัญญาได้เหมือนผู้ใหญ่ แต่ในช่วงระหว่างวัยรุ่นนี้ ยังอาจขาดความขี้คิด มีความหุนหันพลันแล่น ขาดการไตร่ตรองให้รอบคอบ

1. ความคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self Awareness) วัยนี้จะเริ่มมีความสามารถในการรับรู้ตนเองด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 เอกลักษณ์ (Identity) วัยรุ่นจะเริ่มแสดงออกถึงสิ่งตนเองชอบ สิ่งที่ตนเองถนัด ซึ่งจะแสดงถึงความเป็นตัวตนของเขาที่โดดเด่น ได้แก่ วิชาที่เขาชอบเรียน กีฬาที่ชอบเล่น งานอดิเรก การใช้เวลาว่างให้เกิดความเพลิดเพลิน กลุ่มเพื่อนที่ชอบและสนิทสนมด้วย โดยเขาจะเลือกคบคนที่มีส่วนคล้ายคลึงกัน หรือเข้ากันได้ และจะเกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดแบบอย่างจากกลุ่มเพื่อนนี้เอง ทั้งแนวคิด ค่านิยม ระบบจริยธรรม การแสดงออกและการแก้ปัญหาในชีวิต จนสิ่งเหล่านี้กลายเป็นเอกลักษณ์ของตน และกลายเป็นบุคลิกภาพนั่นเอง สิ่ง que แสดงถึงเอกลักษณ์ตนเองยังมีอีกหลายด้าน ได้แก่ เอกลักษณ์ทางเพศ แฟชั่น ดารา นักร้อง การแต่งกาย ทางความเชื่อในศาสนา อาชีพ คติประจำใจ เป้าหมายในการดำเนินชีวิต (Erikson อธิบายว่าวัยรุ่นจะเกิดเอกลักษณ์ของตนในวัยนี้ ถ้าไม่เกิดจะมีความสับสนในตนเอง (พนม เกตุมาน: 2535)

1.2 ภาพลักษณ์ของตนเอง (Self image) คือ การมองภาพของตนเองในด้านต่างๆ ได้แก่ หน้าตา รูปร่าง ความสวยความหล่อ ความพิการ ข้อดีข้อด้อยทางร่างกายของตนเอง วัยรุ่นจะสนใจหรือ ให้ความสำคัญกับรูปร่าง ผิวพรรณมากกว่าวัยอื่นๆ ถ้าตัวมีข้อด้อยกว่าคนอื่นก็จะเกิดความอับอาย (พนม เกตุมาน: 2535)

1.3 การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น (Acceptance) วัยนี้ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนอย่างมาก การได้รับการยอมรับจะช่วยให้เกิดความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย เห็นคุณค่าของตนเอง มั่นใจตนเอง วัยนี้จึงมักอยากเด่นอยากดัง อยากให้มีคนรู้จักมากๆ (พนม เกตุมาน: 2535)

1.4 ความภาคภูมิใจตนเอง (Self esteem) เกิดจากการที่ตนเองเป็นที่ยอมรับของเพื่อนและคนอื่นๆ ได้ รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า เป็นคนดีและมีประโยชน์แก่ผู้อื่นได้ ทำอะไรได้สำเร็จ (พนม เกตุมาน: 2535)

1.5 ความเป็นตัวของตัวเอง (Independent) วัยนี้จะรักอิสระ เสรีภาพ ไม่ค่อยชอบอยู่ในกฎเกณฑ์กติกาใดๆ ชอบคิดเอง ทำเอง พึ่งตัวเอง เชื่อความคิดตนเอง มีปฏิริยาตอบโต้ผู้ใหญ่ที่บีบบังคับสูง ความอยากรู้อยากเห็นอยากลองจะมีสูงสุดในวัยนี้ ทำให้อาจเกิดพฤติกรรมเสี่ยงได้ง่ายถ้าวัยรุ่นขาดการยั้งคิดที่ดี การได้ทำอะไรด้วยตนเอง และทำได้สำเร็จจะช่วยให้วัยรุ่นมีความมั่นใจในตนเอง (Self confidence) (พนม เกตุมาน: 2535)

1.6 การควบคุมตนเอง (Self control) วัยนี้จะเรียนรู้ที่จะควบคุมความคิด การรู้จักยังคิด การคิดให้เป็นระบบเพื่อให้สามารถใช้ความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

1.7 อารมณ์ (Mood) อารมณ์จะปั่นป่วนเปลี่ยนแปลงง่าย หงุดหงิดง่าย เครียดง่าย โกรธง่าย อาจเกิดอารมณ์ซึมเศร้าโดยไม่มีสาเหตุได้ง่าย อารมณ์ที่ไม่ดีเหล่านี้อาจทำให้เกิดพฤติกรรม เกร ก้าวร้าว มีผลต่อการเรียนและการดำเนินชีวิตในวัยรุ่นตอนต้น การควบคุมอารมณ์ยังไม่ค่อยดีนัก บางครั้งยังทำอะไรตามอารมณ์ตัวเองอยู่บ้าง แต่จะค่อยๆดีขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น อารมณ์เพศวัยนี้จะ มีมาก ทำให้มีความสนใจเรื่องทางเพศ หรือมีพฤติกรรมทางเพศ เช่น การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องปกติในวัยนี้ แต่พฤติกรรมบางอย่างอาจเป็นปัญหา เช่น เบี่ยงเบนทางเพศ กามวิปริต หรือการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น (พนม เกตุมาน: 2535)

1.8 จริยธรรม (Moral development) วัยนี้จะมีความคิดเชิงอุดมคติสูง (Idealism) เพราะ เขาจะแยกแยะความผิดชอบชั่วดีได้แล้ว มีระบบมโนธรรมของตนเอง ต้องการให้เกิดความถูกต้อง ความชอบธรรมในสังคม ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ต้องการเป็นคนดี เป็นที่ชื่นชมของคนอื่น และจะ รู้สึกอึดอัดกับข้อบกพร่องกับตัวเองในสังคม หรือในบ้าน แม้แต่พ่อแม่ของตนเองเขาก็เริ่มรู้สึก ว่าไม่ได้ดีสมบูรณ์แบบเหมือนเมื่อก่อนอีกต่อไปแล้ว บางครั้งเขาจะแสดงออก วิพากษ์วิจารณ์พ่อแม่ หรือ ครูอาจารย์ตรงๆอย่างรุนแรง การต่อต้าน ประท้วงจึงเกิดได้บ่อยในวัยนี้เมื่อวัยรุ่นเห็นการ กระทำที่ไม่ถูกต้อง หรือมีการเอาเปรียบ เบียดเบียน ความไม่เสมอภาคกัน ในวัยรุ่นตอนต้นการ ควบคุมตนเองอาจยังไม่ดีนัก แต่เมื่อพ้นวัยรุ่นนี้ไป การควบคุมตนเองจะดีขึ้น จนเป็นระบบ จริยธรรมที่สมบูรณ์เหมือนผู้ใหญ่ (พนม เกตุมาน: 2535)

จากการศึกษาจิตวิทยาพัฒนาของวัยรุ่นสามารถสรุปได้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยแห่งความวุ่นวาย เพราะมีการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยเฉพาะช่วงวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งเป็นวัยรอยต่อจากเด็กไปสู่ผู้ใหญ่และจากปัญหาจากการปรับตัวด้านต่างๆ ทำให้วัยรุ่นเกิดความ ตึงเครียด และมักมีปัญหาขัดแย้งหรือความคับข้องใจเกิดขึ้น ซึ่งความขัดแย้งหรือความคับข้องใจนี้ ทำให้วัยรุ่นมีการแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะต่อต้าน เช่น มีความก้าวร้าวรุนแรง ทั้งทาง ร่างกายและวาจาซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากปัญหาด้านพัฒนาการของวัยรุ่น ปัญหาการเรียนที่เด็กเห็น จากครอบครัว บุคคลรอบข้างหรือสื่อต่างๆ ซึ่งปัญหาความก้าวร้าวในวัยรุ่นนั้นวันยังมีความรุนแรง มากยิ่งขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว

ครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันทางสังคมและเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ ครอบครัวสร้างมนุษย์โดยการขัดเกลาทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกันของพ่อ แม่และลูก รวมไปถึงการการสร้างลักษณะนิสัย ทักษะคติ ความสนใจ ความเชื่อ ในการดำเนินชีวิต ให้กับลูก การอบรมเลี้ยงดูจึงจัดได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุดต่อชีวิตของเด็ก ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว เพื่อนำไปวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อพฤติกรรมการแสดงออกของมนุษย์

ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528: 16) ได้ให้ความหมายของการเลี้ยงดูว่า หมายถึง การที่ผู้เลี้ยงดูมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับกันอันเป็นแนวทางให้ผู้เลี้ยงดูสามารถให้รางวัลหรือลงโทษการกระทำต่างๆของเด็กได้ นอกจากนี้เด็กยังมีโอกาสเฝ้าสังเกตลักษณะและการกระทำต่างๆ ของผู้เลี้ยงดูด้วย

สายฝน จันทะพรหม (2546: 27) ได้ให้ความหมายของการเลี้ยงดูว่า หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ดูแลเอาใจใส่บุตรให้เจริญเติบโตทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งถ่ายทอดทักษะด้านต่างๆ ในการดำรงชีวิต ซึ่งการอบรมสั่งสอนนี้จะมีผลต่อบุคลิกภาพของเด็ก สภาวะอารมณ์ความคิด ซึ่งการที่เด็กจะมีบุคลิกภาพ และสภาวะอารมณ์ทางบวกหรือทางลบนั้นขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูและการถ่ายทอดความรู้ ทักษะคติของผู้เป็นบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่มีต่อบุตร

ณัฐวุฒิ สุวรรณช่าง (2547: 10) ได้ให้ความหมายของการเลี้ยงดูว่า หมายถึง วิธีการที่บิดามารดาปฏิบัติต่อบุตรในลักษณะการสั่งสอน การคุ้มครอง การให้ความรักความอบอุ่น การดูแลช่วยเหลือ และการตอบสนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และความรู้สึก ตลอดจนการให้รางวัล การลงโทษและการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตร

จากความหมายข้างต้นผู้วิจัยได้ให้ความหมายของการเลี้ยงดูว่า หมายถึง วิธีการอบรมหรือการปลูกฝังของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ที่มีผลต่อบุคลิกภาพ สภาวะอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดและแสดงออกของพฤติกรรมของเด็ก รวมไปถึงการแสดงออกซึ่งความรัก ความเข้าใจ เอาใจใส่ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคมของเด็กด้วย

รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว

Pumroy (1966) ได้แบ่งประเภทการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดาไว้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทรักจนเหลือ เป็นประเภทอบรมเลี้ยงดูแบบให้เด็กเป็นศูนย์กลางสำคัญ เด็กได้รับความรัก การเอาใจใส่และตามใจอย่างมากจนเกินสมควร บิดามารดาพาไปเที่ยวสวนกุศานเป็นประจำ ซื่อของให้เด็กโดยไม่มีเหตุผลจำเป็น เด็กไม่ได้รับการฝึกให้คิดได้ด้วยตนเอง ไม่เคยถูกฝึกให้ทำในสิ่งที่แปลกใหม่ ไม่มีความรับผิดชอบในสิ่งใด เด็กไม่ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ทำงานในบ้าน เมื่อบังคับเด็กจะใช้วิธีหลีกเลี่ยงหรือเอาชนะจนได้ทุกครั้ง

2. ประเภทเข้มงวด เป็นการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เชื่อฟังอย่างเคร่งครัด ต้องอยู่ในระเบียบที่วางไว้ เด็กจะรู้สึกกลัว ถ้าไม่ทำตามคำสั่งของผู้เลี้ยงดูจะมีความผิด ต้องถูกลงโทษ บิดามารดาจะมีกฎเกณฑ์ให้เด็กอย่างชัดเจน และลงโทษเด็กอย่างยุติธรรม สมเหตุสมผลเสมอ บิดามารดาพยายามผลักดันให้เด็กมีความสามารถเกินธรรมชาติของเด็กทำให้เด็กพัฒนาเร็วกว่าอายุ

3. ประเภทละทิ้งและปฏิเสธ เป็นการอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบไม่สนใจใยดี ผู้ที่ให้การอบรมเลี้ยงดูทำตนเป็นศัตรูอย่างเปิดเผยกับเด็ก แสดงความเกลียดโกรธออกมาในรูปของการลงโทษ ความคุมบังคับ ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ขึ้นกับความรู้สึกทางลบของพ่อแม่ที่มีต่อเด็กมากกว่า เกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็ก บิดามารดามีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเด็ก มีความรู้สึกว่าลูกของตนเองเป็นเด็กที่ไม่อาจแก้ไขให้ดีได้

4. ประเภททะนุถนอมแบบไขว่ในหิน เป็นการอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบคอยสอดส่องดูแลบุตรอย่างใกล้ชิด ทำทุกสิ่งทุกอย่างให้บุตร โดยไม่ให้บุตรทำงานใดๆ ทั้งสิ้น เกรงบุตรจะลำบาก การทุ่มเทความรักเป็นหน้าที่ แม้เด็กจะโตมากพอ และสามารถทำเองได้แล้ว เด็กก็ไม่ได้ทำอะไรได้ด้วยตนเอง เช่น กินอาหาร อาบน้ำ ไปโรงเรียนเอง เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ตามแบบหรือประเภทต่างๆ มีผลต่อลักษณะและพฤติกรรมของเด็กแตกต่างกันออกไป เช่น ความรับผิดชอบต่อสังคม ความเป็นตัวของตัวเอง ความสามารถบังคับใจตนเอง ความอดทน ความคิดริเริ่ม กล้าเสี่ยงอย่างมีเหตุมีผล วินัยทางสังคม ฯลฯ

Simon (1947) ได้ศึกษาถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อบุคลิกภาพ พบว่า

1. พ่อแม่ที่ปล่อยปละละเลย จะทำให้บุตรมีลักษณะนิสัยก้าวร้าว ชอบพูดปด เจ้าคิดเจ้าแค้น
หนีโรงเรียน ลักเล็กขโมยน้อย หยาบคาย

2. พ่อแม่ที่ประคบประหงมเด็กมากเกินไป บุตรจะมีลักษณะเป็นคนเอาแต่ใจตัวเอง ไม่มี
ความมั่นใจในตนเอง ไม่ให้ความร่วมมือ ฟังตนเองไม่ได้

3. พ่อแม่ที่มีอำนาจเหนือบุตร บุตรจะสุภาพ เรียบร้อย เจ้าระเบียบ อยู่ในโอวาท สงบเสงี่ยม
สามารถปรับตัวเข้ากับผู้ใหญ่ได้ดี

4. พ่อแม่ที่ยอมจำนนต่อบุตร บุตรจะขาดความรับผิดชอบ ไม่อยู่ในโอวาท เห็นแก่ตัว คือ
ทำอะไรตามใจตนเอง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528) ได้ทำการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู
เด็กตามแบบสังคมไทย พบว่า ในสังคมไทยมีการเลี้ยงดูที่แบ่งได้ 5 ประเภท คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดา มารดาแสดงความรักใคร่ต่อบุตร
อย่างชัดเจน เอาใจใส่ทุกข์สุขของบุตรอย่างมาก ตลอดจนเข้าใจความรู้สึกของบุตรเป็นอย่างดี การ
เลี้ยงดูแบบนี้เป็นการให้ในสิ่งที่บุตรต้องการ

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การที่บิดา มารดาจะอธิบายเหตุผลแก่เด็กใน
ขณะที่ส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำของบุตร มีการให้รางวัลหรือลงโทษอย่างเหมาะสมกับการ
กระทำของบุตรมากกว่าการปฏิบัติต่อบุตรด้วยอารมณ์

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบการลงโทษทางจิตหรือทางกาย หมายถึง การที่บิดา มารดาจะใช้
วาจาวักกล่าวติเตียนบุตรเมื่อบุตรกระทำความผิดว่าไม่รัก ตัดสิทธิ์เด็กที่เคยได้รับ เมื่อเด็กมี
พฤติกรรมไม่พึงประสงค์

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การที่บิดา มารดาจะออกคำสั่งให้บุตรทำตาม
และคอยตรวจตราใกล้ชิดว่าทำตามที่ต้องการหรือไม่ ถ้าไม่ทำตามบุตรก็จะถูกลงโทษ

5. การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองเร็ว หมายถึง การที่บิดา มารดาจะเปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ภายใต้การแนะนำดูแล และฝึกฝนจากบิดามารดา ซึ่งจะช่วยให้เด็กช่วยตนเองได้เร็วและไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นมากและนานไป

Baumrind (1991) ได้แบ่งรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวไว้ 4 แบบ คือ

1. รูปแบบการเลี้ยงดูแบบยอมตามบุตร (Permissive Parenting Style) คือ บิดา มารดาจะตอบสนองความต้องการของบุตรมากกว่าความต้องการของบุตร บิดา มารดาไม่มีแบบแผนในการเลี้ยงดูบุตร ไม่ควบคุมบุตร ตามใจบุตร อนุญาตให้บุตรตัดสินใจและดูแลตนเอง

2. รูปแบบการเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขต (Authoritative Parenting Style) คือ บิดา มารดามีการเรียกร้องและตอบสนองต่อความต้องการของบุตร โดยจะคอยดูแลตรวจตราและมีอิทธิพลในการตั้งมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์อย่างชัดเจนสำหรับควบคุมความประพฤติของบุตร บิดา มารดาจะมีความเด็ดขาดแต่ไม่ก้าวท้าวและเข้มงวด แต่จะใช้วิธีจรรยาบรรณวินัยมากกว่าลงโทษ บิดา มารดาต้องการให้บุตรมีความหนักแน่นในการรับผิดชอบต่อสังคมได้ดีเท่าที่ทำได้และดูแลตนเองอย่างดี

3. รูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุม (Authoritarian Parenting Style) คือ บิดามารดามีการเรียกร้องและชี้นำบุตรในระดับสูง แต่ไม่มีการตอบสนองความต้องการของบุตร โดยบุตรจะต้องเชื่อฟังและปรับตัวตามสถานการณ์ บิดา มารดาจะคาดหวังในคำสั่งของตนเพื่อให้บุตรปฏิบัติตามโดยปราศจากการอธิบาย

4. รูปแบบการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (Uninvolved Parenting Style) คือ บิดามารดาไม่มีการตอบสนองความต้องการของบุตรและเรียกร้องต่อบุตรในระดับต่ำ บิดามารดาอาจมีการปฏิเสธและละเลยไม่เอาใจใส่บุตร ไม่มีการควบคุมบุตร ซึ่งจะให้ความสำคัญกับการดำเนินชีวิตของตนเองมากกว่าจะสนใจบุตร

สมศรี ประเสริฐวงศ์ (2534: 32) อธิบายเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูว่ามี 3 แบบ ด้วยกันคือ

1. แบบประชาธิปไตย คือ พ่อ แม่ รับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดูบุตรและภาระอื่นของครอบครัว การตัดสินใจใดๆในครอบครัวเกิดขึ้นจากการตกลงเห็นชอบจากสมาชิกทุกคน บุตรมีโอกาใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ และรับผิดชอบในกิจการต่างๆ ของครอบครัว มีโอกาสหัดคิดริเริ่มและตัดสินใจจากเรื่องเล็กไปหาเรื่องใหญ่ และจะสร้างเป็นนิสัยให้รู้จักคิดริเริ่ม กล้าแสดงความคิดเห็น เชื่อมั่นในตนเอง พึ่งตนเองได้เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น

2. แบบอัตตาธิปไตย คือ พ่อ แม่ มีอำนาจ สิทธิเด็ดขาดในกิจการทุกประการของครอบครัว เป็นผู้ตั้งจุดมุ่งหมายและกฎเกณฑ์ทุกอย่าง บุตรเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตาม สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดา กับบุตร ห่างเหินกัน บุตรไม่กล้าระบายความทุกข์หรือปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น บุตรจะรู้สึกขาดความอบอุ่นและขาดความมั่นคงปลอดภัย การปฏิบัติตามคำสั่งบิดามารดาเป็นประจำทำให้ขาดความริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ปรับตัวเข้ากับสังคมยาก

3. แบบปล่อยตามใจ คือ พ่อแม่มักใช้อารมณ์กับบุตรมากกว่าเหตุผล บุตรจะรู้สึกว่าเขาความรัก มองโลกในแง่ร้าย ไม่ไว้ใจผู้อื่น ไม่เชื่อความยุติธรรม ไม่มีโอกาสได้เรียนรู้หรือรับการฝึกฝนให้มีคุณธรรม ความคิดต่างๆ ขาดความเป็นระเบียบวินัย ขาดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไม่มีความขยันขันแข็ง และไม่มีความสามารถในการทำงานร่วมกับคนอื่น

บิดามารดาสามารถสร้างแบบแผนพฤติกรรมให้กับบุตร โดยผ่านการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งแต่ละครอบครัวนั้นมีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่แตกต่างกันออกไป การลงโทษเป็นรูปแบบหนึ่งที่บิดามารดาใช้ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของตน ในปัจจุบันนักวิชาการสาขาต่างๆไม่เห็นด้วยกับมาตรการลงโทษเด็ก โดยไม่สมเหตุผลหรือทำร้ายร่างกายเด็กด้วยอารมณ์โมโห เพราะจะส่งผลกระทบต่อเด็ก ทั้งทางร่างกาย และจิตใจ นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็กในระยะยาว โดยเด็กจะเรียนรู้และซึมซับเอาพฤติกรรมที่รุนแรงเหล่านั้นไว้ และพฤติกรรมรุนแรงที่ได้เรียนรู้ในครอบครัวนั้นสามารถถ่ายทอดเป็นมรดกถึงรุ่นหลังเป็นสายโซ่วงจรความรุนแรง (วงษ์เดือน สายสุวรรณ, 2547)

ดังนั้นผู้ที่อบรมเลี้ยงดูเด็กต้องตระหนักว่าตนเองมีความต้องการและคาดหวังในเด็กของตนเป็นอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดูทั้งสิ้น ซึ่งมีผลสะท้อนต่อสังคมส่วนใหญ่ (สถิตย์ วงศ์สุวรรณ, 2529: 118)

จากการศึกษารูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว ผู้วิจัยสามารถสรุปรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยอาศัยการแบ่งรูปแบบการเลี้ยงดูของ Baumrind (1991) ซึ่งแบ่งออกเป็นออกเป็น 4 แบบ แล้วได้ให้ความหมาย ดังนี้

รูปแบบการเลี้ยงดูแบบยอมตามบุตร หมายถึง บิดา มารดาจะให้การยอมรับและตอบสนองเกินความต้องการของบุตร และไม่มีแบบแผนในการเลี้ยงดูบุตร ไม่ต้องการที่จะควบคุมพฤติกรรมบุตร ไม่สร้างกฎเกณฑ์ที่เด็กต้องทำตาม จะผ่อนผัน ไม่ควบคุม และตามใจบุตร ไม่มีการประเมินบุตร อนุญาตให้บุตรตัดสินใจและดูแลตนเอง ไม่เรียกร้องหรือสั่งให้บุตรทำตาม ปล่อยให้เป็นความต้องการของบุตรทุกอย่างโดยไม่จำกัดขอบเขต

รูปแบบการเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขต หมายถึง บิดามารดาไม่ต้องการให้และตอบสนองต่อความต้องการของบุตร การตัดสินใจใดๆ ในครอบครัวเกิดขึ้นจากการตกลงเห็นชอบจากสมาชิกทุกคน บุตรมีโอกาสใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ และรับผิดชอบในกิจการต่างๆ ของครอบครัว บิดามารดาต้องการให้บุตรมีความหนักแน่นในการรับผิดชอบต่อสังคมได้ดีเท่าที่ทำได้และดูแลตนเองอย่างดี มีโอกาสหัดคิด ริเริ่มและตัดสินใจจากเรื่องเล็กไปหาเรื่องใหญ่ และจะสร้างเป็นนิสัยให้รู้จักคิดริเริ่ม กล้าแสดงความคิดเห็น เชื่อมั่นในตนเอง พึ่งตนเองได้เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น

รูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง บิดา มารดามีการเรียกร้องและชี้นำบุตรในระดับสูง แต่ไม่มีการตอบสนองความต้องการของบุตร บุตรจะต้องทำตามบิดา มารดาทุกอย่างโดยไม่มีข้อโต้แย้งและปราศจากการอธิบาย มักออกคำสั่งให้บุตรทำตาม และคอยตรวจตราใกล้ชิดว่าทำตามที่ต้องการหรือไม่ ถ้าไม่ทำตามบุตรก็จะถูกลงโทษ พยายามควบคุมความประพฤติให้เป็นไปตามมาตรฐานที่วางไว้อย่างสมบูรณ์แบบ ไม่มีการปรึกษาหารือ หรือขอความคิดเห็นของเด็ก

รูปแบบการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง บิดามารดาไม่มีการตอบสนองความต้องการของบุตรและเรียกร้องต่อบุตรในระดับต่ำ บิดา มารดาปฏิเสธและละเลยไม่เอาใจใส่บุตร ไม่ตระหนักถึงความต้องการของบุตร ซึ่งจะให้ความสำคัญกับการดำเนินชีวิตของตนเองมากกว่า ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ไม่มีการควบคุมบุตรมักใช้อารมณ์กับบุตรมากกว่าเหตุผล ไม่แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ดีหรือถูกต้องของบุตร เพราะรู้สึกว่าเป็นการยุ่งยากเสียเวลา ขาดการสื่อสารซึ่งกันละกัน

แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง

Maslow (1970: 45-46) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความต้องการที่สำคัญ และเข้าใจยากที่สุด เพราะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆมากมาย การเห็นคุณค่าในตนเองเกิดจากการยอมรับของคนอื่น โดยดูจากการสนองของคนรอบข้าง หรือจากการประเมินความสามารถและการประสบความสำเร็จ หากการประเมินเป็นไปในทางบวกก็จะเกิดความเชื่อมั่นในคุณค่าแห่งตน มีความเข้มแข็ง มีความสามารถ แต่ถ้าเป็นการประเมินเป็นไปในด้านลบ จะทำให้มีความรู้สึกเป็นปมด้อย อ่อนแอ ช่วยตัวเองไม่ได้

Rosenberg (1979: 31) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองหมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในตนเอง เกี่ยวกับการยอมรับตนเอง นับถือตนเอง เชื่อถือตนเอง รักตนเอง เป็นการประเมินตนเองทั้งทางบวกและทางลบ

Coopersmith (1984: 248) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การตัดสินใจว่ามีคุณค่าของตนเอง ซึ่งแสดงถึงทัศนคติที่บุคคลที่มีต่อตนเอง เป็นการยอมรับหรือไม่ยอมรับของตนเอง และแสดงถึงขอบเขตของความเชื่อที่บุคคลมีต่อความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จและความมีค่าของตนเอง

Lilian (1988: 5) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การยกย่องตนเอง ซึ่งมีผลมาจากการประเมินผลของตนเอง และจากผู้อื่น หรือคนที่อยู่รอบข้าง ทำให้บุคคลนั้นมีความรู้สึกเป็นที่รักเป็นที่ยอมรับของคนอื่น โดยความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ทันทีทันใด แต่จะเกิดจากการสะสม การเห็นคุณค่าในตนเองมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมขณะนั้น

Pender (1996: 243) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง เป็นการประเมินคุณค่าในตนเองในความสำเร็จของบุคคลนั้นๆ ในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ และแม้ว่าการเห็นคุณค่าในตนเองมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาแต่เราสามารถกระตุ้นให้บุคคลเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองได้ โดยการพูดอย่างเหมาะสม และพยายามชี้ให้เห็นว่าเขาเป็นบุคคลที่มีความสามารถคนหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้บุคคลคิดถึงในสิ่งที่ดีของตน มองเห็นว่าตนเองมีค่าและมีประโยชน์ต่อครอบครัวและสังคม

อนูรักษ์ บัณฑิตยชาติ (2542: 78) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง เป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเอง โดยการประเมินคุณค่าของตนจากลักษณะทางกายภาพ จิตใจ ความเชื่อ ทัศนคติ

ค่านิยม ความสามารถทางสติปัญญา และความสามารถในด้านต่างๆ นอกจากนี้ ความตระหนักในคุณค่าของตนเอง ยังเกิดจากการยอมรับของบุคคลรอบข้าง การรู้สึกว่ามีคนรัก การได้รับการยกย่องหรือประสบความสำเร็จ บุคคลที่ประเมินตนในด้านดีจะเห็นคุณค่าของตนเองแต่ถ้าประเมินตนออกมาในด้านลบจะเกิดความรู้สึกว่าตนไร้คุณค่า เช่น ไม่มีใครสนใจ ไม่ได้รับการยอมรับ ถูกเหยียดหยาม ทำอะไรไม่สำเร็จ ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลแตกต่างกัน

สรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองหมายถึง การประเมินตนเองเกี่ยวกับการมีคุณค่า ความสำคัญ ความสามารถ การประสบความสำเร็จ ความรู้สึกรักตนเอง ความภาคภูมิใจและพึงพอใจในตนเอง การยอมรับนับถือตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง และรับรู้ว่าคุณค่าความสามารถ มีประโยชน์ต่อสังคม ตลอดจนได้รับการยอมรับจากสังคม

ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสำคัญอย่างยิ่งในการปรับตัวทางอารมณ์ สังคม และการเรียนรู้สำหรับเด็ก เพราะเห็นพื้นฐานของการมองชีวิต ความสามารถทางด้านสังคมและอารมณ์ เกิดจากการเห็นคุณค่าในตนเอง บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะสามารถเผชิญกับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ สามารถยอมรับเหตุการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวัง ท้อแท้ใจ ความเชื่อมั่นในตนเอง มีความหวังและมีความกล้าหาญ จะทำให้เป็นคนที่เหมาะสมผลสำเร็จ มีความสุข สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขตามที่ตนปรารถนา บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเอง รู้ว่าตนเองมีคุณค่า มักจะมีการประเมินตนเองในด้านดี แต่ถ้าบุคคลใดที่มีความรู้สึกว่ามีใครสนใจ ไม่ได้รับการยอมรับหรือทำอะไรแล้วไม่ประสบความสำเร็จ จะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกว่าตนเองไร้คุณค่า เมื่อเกิดความรู้สึกเช่นนี้ขึ้นก็จะทำให้บุคคลนั้นขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

ดังนั้น ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองที่แตกต่างกันจึงมีผลต่อความรู้สึก หรือพฤติกรรมที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล

ความรู้สึกที่บุคคลต้องการ ได้รับตอบสนองทางจิตใจ ทำให้บุคคลนั้นรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง แต่ถ้าบุคคลนั้นเกิดความรู้สึกที่ไม่พึงพอใจในตนเอง เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีในตนเองก็จะทำให้มีปัญหาทางสุขภาพจิต รวมทั้งบุคคลที่ล้มเหลวทางด้านการศึกษาและด้านสังคม จะทำให้มีความผิดปกติทางจิตได้ บุคคลที่เป็นอาชญากรหรือพวกที่มักก่ออาชญากรรมทั้งหลาย ก็เป็นผลเนื่องมาจากการขาดการเห็นคุณค่าในตนเองเช่นกัน

การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความรู้สึกภายในของบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจากการประเมินคุณค่าและความสามารถของตน ถ้าบุคคลใดประเมินค่าของตนเองสูงเกินไปจะทำให้เกิดความรู้สึกหลงตนหรือเห็นแก่ตัว แต่ถ้าบุคคลใดที่มีอคติต่อตนเองก็จะทำให้ปฏิเสธไม่นับถือตนเอง ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเองได้ ดังนั้น การพัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อตนเองให้มั่นคงยิ่งขึ้น ทำให้เด็กประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่ทำโดยการใช้ความสามารถตามที่ตนต้องการ และอยู่ในสังคมที่ดีก็จะพัฒนาได้ (Memillan and Other, 1995)

การเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมีความสำคัญต่อทุกช่วงชีวิตของเด็ก เด็กที่มีความนับถือตนเองต่ำหรือมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง ก็เปรียบเสมือนกับเป็นคนที่พิการทางบุคลิกภาพ เช่นเดียวกับความพิการทางร่างกาย ซึ่งจะทำให้ประสบความล้มเหลวในชีวิตทุก ๆ ด้านได้ การเห็นคุณค่าในตนเองจึงมีความสำคัญต่อคนเราทุก ๆ ช่วงชีวิต มีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กในช่วงวัยเด็ก ทำให้เด็กเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง รู้ว่าตนเองมีความสำคัญ ซึ่งจะมีผลต่อการวางรากฐานทางบุคลิกภาพและเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับเด็กได้ ถ้าบุคคลใดที่ขาดการเห็นคุณค่าในตนเองก็จะทำให้เป็นคนที่ชอบโยนความผิดของตัวเองไปให้คนอื่น เป็นคนที่ชอบหาความผิดพลาดของผู้อื่น ต้องการความเอาใจใส่และต้องการได้รับการยอมรับจากผู้อื่นสูง เป็นคนที่ไม่ค่อยมีเพื่อน โดยเฉพาะเพื่อนสนิท เป็นคนที่ชอบเอาชนะและตนเองต้องเป็นฝ่ายถูกต้องเสมอ บุคคลประเภทนี้มักจะใช้ทุกวิถีทางและใช้ความรุนแรงเพื่อที่จะทำให้ตนเองชนะ เป็นคนที่คิดสิ่งเสียดสี เป็นคนที่ซึมเศร้าสิ้นหวังในชีวิต ทำให้เป็นคนเห็นแก่ตัวและมีความต้องการทางวัตถุสูง ขาดการตัดสินใจที่ดี ชอบผัดวันประกันพรุ่ง เป็นคนที่ชอบฟังผู้อื่นอยู่เสมอ เป็นคนที่ชอบคุยโอ้อวดเกินจริงและที่ยิ่งร้ายไปกว่านั้น คนที่ขาดการเห็นคุณค่าในตนเองยังเป็นคนที่พยายามฆ่าตัวตาย เนื่องจากว่าเห็นว่าตนเองเป็นคนไร้ค่า เมื่อเกิดปัญหาอะไรเกิดขึ้นมักจะลงโทษตัวเอง และรู้สึกเจ็บปวดกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย บุคคลเหล่านี้จึงมักพยายามฆ่าตัวตายเพื่อหลีกเลี่ยงสังคม (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2540: 4-8)

ทฤษฎีความต้องการพื้นฐาน 5 ชั้นของมนุษย์ของมาสโลว์

Maslow (1970) นักจิตวิทยาที่มีผลงานเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นขั้นหนึ่งในทฤษฎีความต้องการพื้นฐาน 5 ชั้น ได้แก่

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งเป็นความต้องการที่สำคัญ ถ้าความต้องการขั้นนี้ยังไม่ได้รับการตอบสนองให้เพียงพอต่อความต้องการแล้วความต้องการขั้นอื่นก็ยากที่จะเกิดขึ้น

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety or Security needs) เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองที่เพียงพอแล้ว มนุษย์จะมีความต้องการสูงขึ้นอีกระดับนั้นก็คือ ต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งตนเองและทรัพย์สิน ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองจะก่อให้เกิดความกลัว ในขั้นนี้มนุษย์ต้องการความมีระเบียบวินัย กฎหมาย และข้อบังคับต่างๆ ในการป้องกันอันตราย และใช้คุณลักษณะที่ตนเองมีอยู่ เช่น สติปัญญา ความฉลาด ความสามารถเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความปลอดภัย

3. ความต้องการด้านสังคม ความรักความพอใจ (Belonging and Love needs) ความต้องการนี้อยู่บนพื้นฐานของการให้การยอมรับต้องการที่จะได้รับความรักจากผู้อื่น และต้องการให้ความรักกับผู้อื่น ต้องการสังคม ต้องการมีเพื่อนมีความรู้สึกอย่างไรให้คนอื่นห่วงใย ต้องการความเป็นเจ้าของ

4. ความต้องการชื่อเสียง การยกย่อง (Self-esteem needs) มีความต้องการให้ตนเองมีชื่อเสียง มีความสำคัญเป็นที่ยอมรับจากผู้อื่น มีความต้องการความสำเร็จมีความสามารถและเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง เพราะเชื่อว่าตนเองมีคุณค่า มีความสามารถ เป็นที่ยอมรับ ยกย่อง เป็นบุคคลที่มีประโยชน์และมีคุณค่าต่อสังคม

5. ความต้องการรู้จักตนเองตรงตามสภาพที่เป็นจริง (Self-Actualisation needs) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการทั้ง 4 ขั้น ที่กล่าวมาแล้ว มนุษย์ยังต้องการที่จะแสวงหาความเป็นตัวตนของตนเอง เป็นการตระหนักรู้ความสามารถของตนตามความสามารถเต็มศักยภาพตามความเป็นจริง โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ

Maslow (1970: 45-46) กล่าวถึงการเห็นคุณค่าในตนเองไว้ว่า เป็นความต้องการที่มีความสำคัญและความเข้าใจยากที่สุด เพราะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ มากมาย การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กับความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ ซึ่งความต้องการนี้ประกอบด้วย การนับถือตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถและได้รับการยกย่องนับถือ

และหากได้รับการพัฒนาการเห็นคุณค่าขึ้นไปอีก ก็จะเข้าสู่ขั้นการรู้จักตนเองตามสภาพความเป็นจริง ซึ่งเป็นความต้องการขั้นสูงสุด

ภาพที่ 1 แสดงความต้องการพื้นฐาน 5 ขั้นของมนุษย์ (Maslow's Hierarchy of Needs)

ที่มา: Maslow (1970)

นอกจากนี้ ได้แบ่งการเห็นคุณค่าในตนเองออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การเห็นคุณค่าในตนเองจากการยอมรับของตนเอง (Self-respect) คือ การพึงพอใจในตนเอง มีความเชื่อมั่น มีความสามารถ มีความชื่นชมตนเอง
2. การเห็นคุณค่าในตนเองจากการยอมรับของผู้อื่น (Esteem from others) คือ การมีเกียรติ มีชื่อเสียง มีอำนาจ การได้รับการยอมรับและยกย่องของสังคม (Maslow, 1970: 45)

แนวคิดการเห็นคุณค่าในตนเองของ Coppersmith

Coopersmith (1981: 118-119) ศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองพบว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองมี 2 ประเภท ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของมาสโลว์ คือ ได้แก่ องค์ประกอบภายในบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองจากตนเองในด้านต่างๆ และองค์ประกอบภายนอกบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องกับการได้รับการเห็นคุณค่าจากผู้อื่น

1. องค์ประกอบภายในบุคคล หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคลแต่ละคนที่มีผลทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน ได้แก่

1.1 ลักษณะทางกายภาพ (Physical Attributes) มีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเอง ลักษณะทางกายภาพบางลักษณะมีส่วนช่วยให้บุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มมากขึ้น เช่น ความสวยงามของรูปร่างหน้าตา ทรงผม หรือการแต่งกายที่ทำให้ดูน่ามอง เป็นต้น ลักษณะทางกายภาพบางลักษณะเอื้ออำนวยให้บุคคลประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่บุคคลนั้นให้คุณค่า เช่น ความแข็งแรงและความรวดเร็ว ซึ่งความแข็งแรงและความเร็วมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเพศชายอย่างมีนัยสำคัญมากกว่าความงดงามทางกายภาพ ในขณะที่ความงดงามทางกายภาพมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อย่างไรก็ตาม ลักษณะทางกายภาพใดๆที่มีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองก็ขึ้นอยู่กับค่านิยมของสังคมนั้นเป็นสำคัญ ทั้งนี้บุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพดีจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองและความพึงพอใจในตนเองมากกว่าบุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพไม่ดี (Coopersmith, 1981: 120-123)

1.2 ความสามารถทั่วไป สมรรถภาพและการกระทำ (General capacity ability and performance) มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของบุคคลทั่วไป เพราะมีความสัมพันธ์ที่ช่วยส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองโดยมีสติปัญญาเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุน สติปัญญาจะมีผลต่อสมรรถภาพและผลการกระทำด้วย เช่น ผู้ที่อยู่ในวัยเรียน เพราะถ้าผู้เรียนสามารถใช้ความสามารถและสติปัญญาที่มีอยู่อย่างเต็มที่และประสบความสำเร็จ การเห็นคุณค่าในตนเองจะเพิ่มขึ้น แต่เมื่อใดที่พบกับความล้มเหลว บุคคลจะรู้สึกว่าคุณค่า การเห็นคุณค่าในตนเองก็จะลดลง (Coopersmith, 1981: 123-125)

1.3 ภาวะทางอารมณ์ (Affective states) เป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกพอใจ ความรู้สึกเป็นสุขหรือภาวะอื่นที่อยู่ในตัวบุคคลทั้งที่แสดงออกหรือไม่แสดงออก ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการประเมินสิ่งที่ตนเองประสบและเป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น แล้วมีผลกระทบต่ออารมณ์ตนเองในเวลาต่อมา หากบุคคลประเมินตนเองในทางที่ดีจะแสดงความรู้สึกพอใจ เป็นสุข ในทางกลับกันหากบุคคลที่ประเมินตนเองในทางที่ไม่ดี จะไม่พอใจในชีวิตของตนและมองว่าตนเองไม่สามารถประสบความสำเร็จในอนาคตได้ (Coopersmith, 1981: 130-134)

1.4 ค่านิยมส่วนตัว (Self-values) โดยทั่วไปบุคคลจะให้ความสนใจในสิ่งต่างๆแตกต่างกันออกไป บุคคลมีแนวโน้มจะใช้ค่านิยมของสังคมเป็นตัวตัดสินการเห็นคุณค่าของตนเอง ถ้าค่านิยมของตนเองสอดคล้องกับสังคม จะทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น แต่ถ้าค่านิยมของตนเองไม่สอดคล้องกับสังคม การเห็นคุณค่าในตนเองจะต่ำลง (Coopersmith, 1981: 138-142)

1.5 ความปรารถนาของบุคคล (Aspiration) การตัดสินการเห็นคุณค่าของตนเองของบุคคล เกิดจากการเปรียบเทียบผลงาน และความสามารถของตนเองกับเกณฑ์ความสำเร็จที่ตนเองได้ตั้งไว้ ถ้าผลงานและความสามารถเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตนเองตั้งไว้หรือดีกว่า จะทำให้บุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นในทางตรงข้าม ถ้าผลงานและความสามารถไม่เป็นไปตามเกณฑ์หรือต่ำกว่าเกณฑ์ บุคคลจะคิดว่าตนเองไร้ค่า (Coopersmith, 1981: 142-148)

2. องค์ประกอบภายนอกบุคคล หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งต้องส่งผลให้บุคคลเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองที่แตกต่างกันได้แก่

2.1 ความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือพ่อแม่ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ลูกเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะประสบการณ์ที่บุคคลได้รับในครอบครัวจะเป็นรากฐานที่สำคัญในชีวิต เด็กที่ได้รับความรัก ความอบอุ่น การสนับสนุน ให้กำลังใจ ได้รับสิทธิและเสรีภาพในการตัดสินใจหรือการกระทำต่างๆ ซึ่งอยู่ในขอบเขตที่กำหนดหรือการดูแลของพ่อแม่ ก็จะทำให้เด็กสามารถพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองได้ (Coopersmith, 1981:236)

2.2 โรงเรียนและการศึกษา เป็นสถานที่พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองต่อจากที่บ้าน โรงเรียนมีหน้าที่ช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในทักษะ ความสามารถ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากโรงเรียนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง เช่น การเปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างอิสระ ซึ่งไม่ขัดต่อกฎระเบียบที่โรงเรียนกำหนดไว้ การฝึกให้เด็กแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง (Coopersmith, 1984: 9-10)

2.3 สถานภาพทางสังคม การเปรียบเทียบตนเองกับบุคคลอื่น เพื่อบอกสถานภาพทางสังคม เช่น อาชีพ ตำแหน่งงาน บทบาททางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ วงศ์ตระกูล เป็นต้น บุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมในระดับสูงจะได้รับการปฏิบัติที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าสูงกว่าคนที่มีความสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าอย่างไรก็ตามจากการศึกษา พบว่า สถานภาพทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่เด่นชัดนักเพราะบุคคลที่มาจากสถานภาพทางสังคม

ระดับ มีทั้งบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ (Coopersmith, 1984: 138-142)

2.4 สังคมและกลุ่มเพื่อน การที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและเพื่อนจะช่วยการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเองส่วนหนึ่งมาจากการรับรู้ในการมองตนเองตามสภาพที่เป็นอยู่แล้วเปรียบเทียบกับคนอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกับตนเองในด้านทักษะความสามารถ ความถนัด ถ้าเปรียบเทียบแล้วพบว่า ตนเองมีความสามารถหรือมีความถนัดมากกว่าบุคคลในวัยเดียวกันการเห็นคุณค่าในตนเองก็จะสูง แต่ถ้าหากตนเองมีความสามารถหรือมีความถนัดน้อยกว่าหรือไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน หรือสังคม จะส่งผลให้การเห็นคุณค่าในตนเองก็จะต่ำ (Craig, 1976: 360)

แนวคิดการเห็นคุณค่าในตนเองของ Rosenberg

Rosenberg (1979) การเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดของ Rosenberg ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างอัตมโนทัศน์ (Self concept) โดยทั้งสองสิ่งไม่ใช่สิ่งเดียวกัน การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นเพียงมิติหนึ่งของโครงสร้างอัตมโนทัศน์ ซึ่งแยกออกเป็น 2 มิติดังนี้

1. การตระหนักรู้ด้วยตนเอง (Cognitive self) เป็นเรื่องราวของความรู้ ความเข้าใจที่บุคคลมีต่อตนเองจากการที่บุคคลเป็นเจ้าของตำแหน่ง สถานภาพ ภายในโครงสร้างสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่หรือเป็นสมาชิกอยู่ ทำให้บุคคลแต่ละคนมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง เช่น เป็น พ่อ แม่ เพื่อน ครู เอกลักษณ์ที่บุคคลได้รับจากสังคมทำให้บุคคลรู้ว่าเขาเป็นใคร คนอื่นเป็นใคร การรับรู้ นำไปสู่อัตมโนทัศน์ของบุคคล ซึ่งไม่เกี่ยวกับการประเมินของบุคคล

2. การประเมินตนเอง (Evaluative self) เป็นการอธิบายตนเองของบุคคลซึ่งเกิดจากการที่บุคคลนำตนเองไปประเมินกับสิ่งอื่นหรือคนอื่น เพื่อที่จะให้บุคคลรู้ว่าเขามีคุณค่า หรือมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงต่ำเพียงไร การประเมินตนเองของบุคคลในแนวสังคมวิทยาส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยพบว่า การที่บุคคลรู้สึกต่อตนเองในเรื่องการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างไร ก็จะนำไปสู่พฤติกรรมเช่นนั้น

โดยปกติแล้วถ้าบุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว จะส่งผลให้ค่ามองตนเองในภาพรวมว่ามีคุณค่า ในทางตรงกันข้ามถ้าเขามองตนเองว่าด้อยค่า หรือลดการเห็นคุณค่าในตนเองด้านใดด้านหนึ่ง การประเมินคุณค่าของตนเองในด้านรวมก็จะต่ำลงด้วย

Rosenberg (1979: 603-604) อธิบายกระบวนการการรับรู้ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้แต่ละบุคคล เกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกัน 3 ประการ

1. หลักการประเมินแบบสะท้อนกลับ (The principle of reflected appraisal) การที่บุคคล จะประเมินตนเองว่ามีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงหรือต่ำ มาจากการรับรู้การตอบสนองของ ผู้อื่นที่มีต่อตนเอง แล้วก่อให้เกิดอ้อมโนภาพต่อตน โดยทั่วไปจะเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อ ตนเอง ได้แก่ บิดา มารดา ผู้บังคับบัญชา หรือเพื่อน เช่น ถ้าบุคคลอื่นแสดงกริยาว่าเคารพนับถือเรา เราก็จะมีความเคารพนับถือตนเอง แต่หากผู้อื่นแสดงกริยาถูกเหยียดหยาม เราจะเกิดการเห็นคุณค่า ในตนเองต่ำไปด้วย

2. หลักการเปรียบเทียบกับสังคม (The principle of social comparison) การที่บุคคล จะประเมินตนเอง ตามแนวคิดการประเมินทางสังคม ต้องมีพื้นฐานของการเปรียบเทียบตนเองกับ ผู้อื่น การประเมินตนเองทางสังคมทั้งด้านบวก เป็นกลางและด้านลบเป็นผลมาจากการเปรียบเทียบกับ มาตรฐาน ค่านิยม หรือความเชื่อโดยรวม ที่บุคคลในสังคมนั้นๆ ยึดถือ และอาจตัดสินตนเอง โดยการเปรียบเทียบกับมาตรฐาน ค่านิยม หรือความเชื่อโดยรวม ที่บุคคลในสังคมนั้นๆยึดถือ และ อาจตัดสินใจตนเอง โดยเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น เช่น กลุ่มเพื่อน กลุ่มคนในอาชีพเดียวกัน หรือ กลุ่มคนที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป การที่บุคคลนำตนเองไปเปรียบเทียบกับคนอื่น ผลการ เปรียบเทียบจะนำไปสู่การมองตนในแง่บวกหรือลบ ซึ่งจะมีผลต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง ของบุคคลนั้นๆ

3. หลักคุณสมบัติของบุคคล (The principle of self attribution) Rosenberg อธิบายว่า การประเมินคุณสมบัติของบุคคล เป็นกระบวนการวิเคราะห์ภายในจากผลของการกระทำในอดีต เช่นหากบุคคลประเมินว่าในอดีตที่ผ่านมา ตนเองเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ได้รับความไว้วางใจหรือเชื่อถือจากผู้ร่วมงานมาโดยตลอดก็จะส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นเห็นคุณค่าใน ตนเองสูง ในทางตรงกันข้าม หากตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาบุคคลมีความผิดพลาดหรือบกพร่องใน หน้าที่การงานบ่อยครั้ง ไม่ได้ได้รับความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน จะสรุปว่าตน เป็นบุคคลที่ล้มเหลวในการทำงาน และส่งผลให้ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองลดต่ำลงด้วย

Rosenberg อธิบายหลักการประเมินคุณสมบัติของบุคคลทั้งคุณสมบัติภายนอกและภายใน แต่โดยทั่วไปในการรับรู้ภาษา หรือคุณสมบัติที่มีต่อตนเองส่วนใหญ่ มักจะประเมิน โดยใช้ คุณสมบัติที่ได้มาจากประสบการณ์ตรง หรือการประเมินผลการกระทำในอดีตที่ผ่านมา เช่น ถ้าเขา เป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ได้รับความไว้วางใจและเชื่อถือจากผู้ร่วมงาน จะมี

ผลต่อการเห็นคุณค่าของบุคคลนั้น ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลนั้นไม่ได้รับการไว้วางใจจาก ผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อนร่วมงาน จะทำให้เขาสรุปว่าตนเป็นบุคคลล้มเหลว การเห็นคุณค่าในตนเอง จะอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งหลักการดังกล่าวอธิบายได้อย่างชัดเจนว่าระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของ บุคคลที่มีระดับต่างกันเกิดขึ้นได้อย่างไร

การเห็นคุณค่าในตนเอง Rosenberg (1981) ได้แยกพิจารณาออกเป็น 2 บริบท

1. การเห็นคุณค่าในตนเองในบริบทรวม หมายถึง การที่บุคคลมีทัศนคติต่อตนเอง โดยรวม โดยพิจารณาตนเองในฐานะเป็นคนๆหนึ่ง ไม่แยกพิจารณาในด้านใดด้านหนึ่ง หรือ เอกลักษณะใดเอกลักษณะหนึ่ง
2. การเห็นคุณค่าในตนเองในบริบทเฉพาะ หมายถึง การที่บุคคลมีทัศนคติต่อตนเองในด้านใดด้านหนึ่ง หรือเอกลักษณะใดเอกลักษณะหนึ่ง

การเห็นคุณค่าในตนเอง คือทัศนคติที่บุคคลจะพิจารณาตนเองในภาพรวม โดยเอา เอกลักษณะเด่นของตนเองมาอธิบายตนเอง ทั้งนี้หากบุคคลที่คิดว่าเข้ามามีคุณค่า มีเกียรติ มีความเคารพ นับถือตนเอง หมายถึงเขามีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง ตรงกันข้ามหากเขาคิดว่า เขาไม่มีคุณค่า ไม่มีเกียรติ รู้สึกด้อย หมายถึงเขามีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ

ลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำ

Coopersmith (1981) เสนอว่า บุคคลจะแสดงถึงการเห็นคุณค่าในตนเองจากลักษณะท่าทาง น้ำเสียง คำพูด และการกระทำ ซึ่งอาจแสดงออกมาโดยผู้ตัวก็ได้ บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง สามารถรับรู้คุณค่าของตนเองตามความเป็นจริง รู้ถึงศักยภาพของตนเอง และแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม มีความเชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถในการทำงานให้ประสบความสำเร็จได้ ส่วน บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำจะรู้สึกว่าตนเองไร้ค่า ไม่พยายามที่จะทำงานที่ยากลำบากให้สำเร็จ

ลักษณะของผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองสูง เป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ค่อยเครียดหรือวิตกกังวล มีความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัยสูง มองตนเองว่าเป็นบุคคลที่มีค่า มีความสำคัญแก่การเคารพ นับถือ ไม่ถูกรบกวนหรือกระทบกระเทือนจากการตัดสินใจ การวิจารณ์หรือการตำหนิของบุคคลอื่นได้ง่าย ใช้กลไกในการป้องกันตนเองน้อย ยอมรับความจริง มีความตั้งใจจริงที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ ไม่ท้อแท้ง่าย มีความสุขกับชีวิตของตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ มีความ

กระตือรือร้นในการทำสิ่งต่างๆ กล้าทำงานที่ท้าทาย โดยรวมๆแล้วจะมีความสุขและใช้ชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ

ลักษณะของผู้ที่มีคุณค่าในตนเองต่ำ จะไม่มีเชื่อมั่นตนเอง รู้สึกว่าตนเองไร้ค่า ไม่มีความสามารถ มีข้อบกพร่อง มีความวิตกกังวลสูง มีความเครียดสูงเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาที่ไม่เคยเจอมาก่อน ไม่มีความพยายามที่จะเอาชนะต่ออุปสรรคต่างๆ มักท้อแท้ง่าย หลีกเลี่ยงการแก้ไข ปัญหา ไม่มีความยืดหยุ่น จะยึดติดอยู่กับสิ่งที่รู้จักหรือเคยชินเพื่อความรู้สึกปลอดภัย มักใช้กลไกในการป้องกันตนเอง เป็นบุคคลลักษณะเก็บกด หรือบุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำบางคนอาจใช้ “การปกป้องคุณค่าในตนเอง (defensive self-esteem)” ทำให้มีพฤติกรรมมั่นใจมากเกินไปและบางครั้งอาจก้าวร้าว

การประเมินความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการเห็นคุณค่าในตนเองของ Rosenberg มาใช้ในทำแบบสอบถาม เนื่องจากการเห็นคุณค่าในตนเอง คือทัศนคติที่บุคคลจะพิจารณาตนเองในภาพรวม โดยเอาเอกลักษณ์เด่นของตนเองมาอธิบายตนเอง ทั้งนี้หากบุคคลที่คิดว่าเขามีคุณค่า มีเกียรติ มีความเคารพนับถือตนเอง หมายถึงเขามีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง ตรงกันข้ามหากเขาคิดว่า เขาไม่มีคุณค่า ไม่มีเกียรติ รู้สึกด้อย หมายถึงเขามีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ซึ่งแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของ Rosenberg (Rosenberg Self-esteem Scale: RSE) สร้างขึ้นมาเพื่อวัดความรู้สึกยอมรับตนเองของบุคคลในด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง และพัฒนาและปรับปรุงจนมีลักษณะกระชับรัดกุมและครอบคลุมเนื้อหา ซึ่งเข้าใจง่ายและสะดวกในการนำไปใช้ แบบวัดนี้เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ มีคำถามทั้งหมด 10 ข้อ ประกอบด้วยข้อความทางบวก 5 ข้อ และข้อความทางลบ 5 ข้อ

แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการเผชิญปัญหา

ในสภาพสิ่งแวดล้อมปัจจุบัน เด็กต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆมากมายที่มักจะก่อให้เกิดความเครียด ซึ่งความเครียดเป็นภาวะที่บุคคลต้องอยู่ภายใต้ความกดดัน ทำให้บุคคลต้องมีการปรับตัวทั้งร่างกายและจิตใจในการดำรงชีวิตเพื่อที่จะลดความกดดันต่างๆและปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อบุคคลเกิดปัญหาขึ้นแล้วก็จะมีการตอบสนองต่อปัญหานั้นแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับการประเมินของบุคคลต่อ

ปัญหาที่เข้ามากระทบและวิธีการที่บุคคลแต่ละคนจะเลือกใช้ในการเผชิญปัญหาก็แตกต่างกันออกไป

ความหมายของการเผชิญปัญหา

Lazarus and Folkman (1984) กล่าวว่า การเผชิญปัญหา หมายถึง เป็นความพยายามทางปัญญาและพฤติกรรมอย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อจัดการกับปัญหาและความต้องการจากทั้งภายในและภายนอกตนเอง โดยที่บุคคลประเมินว่าเป็นการคุกคามหรือเกินกว่าความสามารถที่ตนเองจะรับได้

Kleinke (1991) กล่าวว่า การเผชิญปัญหา หมายถึง การที่บุคคลพยายามที่จะจัดการกับสถานการณ์ หรือความเครียดโดยมีการประเมินอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้

Miller (1992) กล่าวว่า การเผชิญปัญหา หมายถึง การจัดการกับสถานการณ์ที่มีลักษณะคุกคามของบุคคล เพื่อจัดหรือแก้ไขความรู้สึกไม่สุขสบายต่างๆ เช่นความวิตกกังวล ความกลัว ความโศกเศร้า หรือความรู้สึกผิด

Bell (1977) กล่าวว่า การเผชิญปัญหา หมายถึง วิธีที่เฉพาะเจาะจงที่บุคคลนำมาใช้ในการพยายามลดความเครียดให้อยู่ในระดับที่ตนเองจะทนทานได้

จากความหมายของคำว่า การเผชิญปัญหาผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า เป็นการพยายามของบุคคลที่จะจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น ที่ทำให้บุคคลอยู่ในภาวะเครียด วิตกกังวล หรือเป็นอารมณ์ความรู้สึกในทางลบ โดยใช้วิธีต่างๆ ที่จะทำให้บุคคลลดความเครียดหรือ ความวิตกกังวลลง ซึ่งความพยายามในการจัดการกับปัญหานั้นอาจจะบรรลุผลหรือไม่บรรลุผล อาจสำเร็จหรือล้มเหลวก็ได้ การเผชิญปัญหาจึงเป็นกลไกที่บุคคลใช้เพื่อรักษาภาวะสมดุลของจิตใจที่ถูกรบกวน เพื่อให้บุคคลสามารถทำหน้าที่ต่างๆ ในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

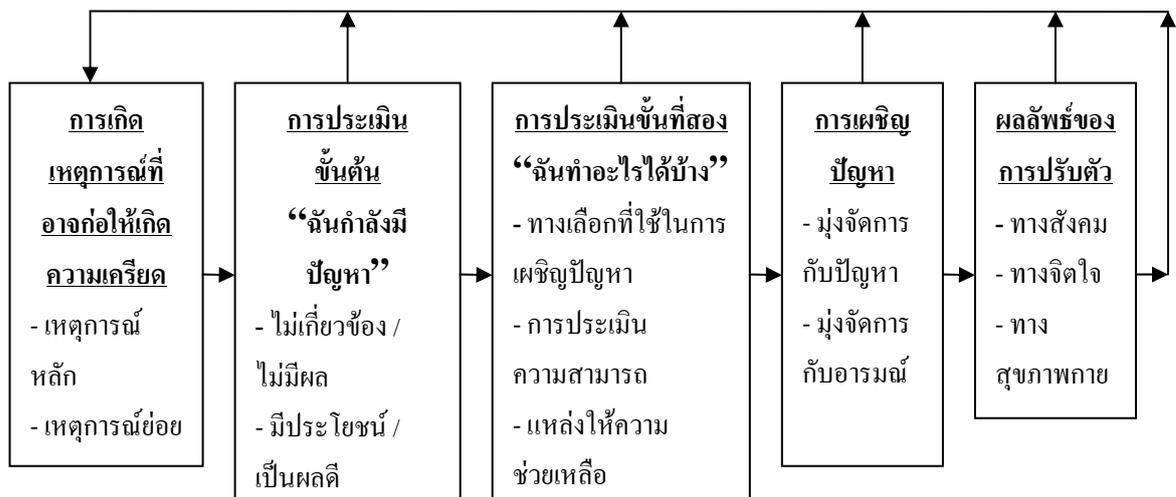
รูปแบบของกระบวนการของความเครียดและการเผชิญปัญหา

Lazarus and Folkman (1984) ได้อธิบายความเครียดในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม ในกระบวนการของความเครียด (A Transactional Model of the Stress Process) ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 5 ประการ

1. การเกิดเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียด
2. การประเมินขั้นต้น
3. การประเมินขั้นที่สอง
4. การเผชิญปัญหา
5. ผลลัพธ์ของการปรับตัวที่เกิดขึ้น

Slavin *et al.* (1991) ศึกษาทฤษฎีความเครียดของ Lazarus และคณะ (Lazarus and Folkman, 1984 อ้างถึงใน สุภาพรรณ โคตรจรัส, 2539) และสรุปเป็นแผนภาพรูปแบบกระบวนการของความเครียดดังนี้

A Transactional Model of the Stress Process

ภาพที่ 2 แสดงรูปแบบกระบวนการของความเครียดตามทฤษฎีความเครียดของ Lazarus
ที่มา: Slavin *et al.* (1991: 157-158); สุภาพรรณ โคตรจรัส (2539)

1. การเกิดเหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความเครียด (Occurrence of a potentially stressful event) ความเครียดเป็นผลของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นกับบุคคลนั้นด้วย ซึ่งถือเป็นสิ่งเร้าที่มากระตุ้นให้เกิดความเครียด ความไม่มั่นใจ หรือมีผล ขัดขวางการดำเนินชีวิตตามปกติ หรืออาจเป็นเหตุการณ์ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ในชีวิต เช่นการสูญเสียญาติพี่น้อง การหย่าร้าง การล้มละลาย การตกงาน หรือเหตุการณ์ย่อยๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น ความกังวลเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตา น้ำหนัก ส่วนสูง การทำงานมากเกินไป ปัญหาการจราจร หรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องในชีวิต เช่น อาการป่วยเรื้อรัง หรือแม้แต่เหตุการณ์สับสนุ่นวาย หรือความสูญเสียที่แม้จะไม่เกิดขึ้นกับบุคคลโดยตรง เช่น ข่าว

วาทะภัย ซึ่งจะมีความเครียดมากขึ้นขึ้นอยู่กับประเมินเหตุการณ์และการประเมินความสามารถของบุคคล (Lazarus and Folkman, 1984)

2. การประเมินขั้นต้น (Primary appraisal) เป็นการประเมินเหตุการณ์ที่ประสบ โดยบุคคลใช้สติปัญญา ความรู้ และประสบการณ์เพื่อที่จะตัดสินเหตุการณ์นั้นว่ามีผลคุกคามต่อตนเองหรือไม่ ซึ่งบุคคลจะประเมินเหตุการณ์ออกมาใน 3 ลักษณะดังนี้

2.1 ไม่มีความเกี่ยวข้องกับตนเอง คือ เมื่อเผชิญกับสถานการณ์แล้วบุคคลประเมินว่าสถานการณ์นั้นไม่เกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพของตน

2.2 มีผลดีต่อตนเอง คือ เมื่อเผชิญกับสถานการณ์แล้วบุคคลประเมินว่าเกิดผลดีในทางบวก เพิ่มความสุขมากขึ้น บุคคลจะแสดงการตอบสนองต่อสถานการณ์ ด้วยความเพลิดเพลินใจ มีความสุข มีความรัก และความร่าเริง

2.3 เต็มไปด้วยความเครียด คือ เมื่อเผชิญกับสถานการณ์แล้วบุคคลประเมินว่าเป็นสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดมี 3 ลักษณะ คือ

2.3.1 เป็นอันตรายหรือสูญเสีย เป็นการประเมินผลของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้านลบ หลังจากเหตุการณ์ที่ผ่านไปแล้ว ผลของเหตุการณ์ก่อให้เกิดความรู้สึกสูญเสีย หรือเป็นอันตรายต่อบุคคลทั้งด้านสัมพันธภาพ สุขภาพ หรือความมีคุณค่าในตนเอง

2.3.2 การคุกคาม เป็นการประเมินเหตุการณ์โดยบุคคลคาดคะเนว่า เหตุการณ์นั้นจะก่อให้เกิดอันตราย หรือเป็นการสูญเสีย เป็นการคาดคะเนผลของเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในทางลบ ทำให้เกิดความกลัว วิตกกังวล และโกรธ

2.3.3 การท้าทาย เป็นการประเมินเหตุการณ์ด้านลบหรือมีความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้น โดยการคาดคะเนผลของเหตุการณ์ว่าตนจะได้รับประโยชน์หรือเป็นผลดีกับตน ซึ่งเป็นการคาดคะเนผลของเหตุการณ์ในทางบวก ทำให้มีขวัญและกำลังใจดีขึ้น

ในเหตุการณ์เพียงเหตุการณ์เดียว บุคคลอาจประเมินผลออกมาได้มากกว่าหนึ่งลักษณะก็ได้ โดยเหตุการณ์นั้นบุคคลอาจจะรู้สึกว่าคุกคามตนพร้อมกับความรู้สึกว่าท้าทายความสามารถของ

คนด้วยก็ได้ ซึ่งหมายถึงการประเมินนั้นมีผลทั้งทางบวกและทางลบต่อบุคคล และในเหตุการณ์หนึ่งๆอาจทำให้บุคคลเกิดความเครียดในระดับที่แตกต่างกัน หรืออาจทำให้บางคนไม่รู้สึกรู้สียงเครียดก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันของบุคคล

การประเมินในขั้นตอนนี้ หากบุคคลประเมินว่าเป็นการทำลายความสามารถของตนจะทำให้บุคคลเผชิญปัญหาได้ง่ายกว่าเหตุการณ์ที่บุคคลประเมินว่าเป็นภาวะคุกคามหรือเป็นอันตรายหรือสูญเสีย

3. การประเมินขั้นที่สอง (Secondary Appraisal) ในขั้นนี้บุคคลจะต้องใช้สติปัญญา ความเฉลียวฉลาดและใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ที่จะแก้ไขปัญหา เป็นการประเมินความสามารถของบุคคลต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าจะแก้ไขอย่างไร และประเมินแหล่งช่วยเหลือที่จะได้รับว่าจะสามารถจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้หรือไม่อย่างไร ซึ่งแหล่งช่วยเหลือมีทั้งแหล่งช่วยเหลือทางกายภาพ เช่น ภาวะสุขภาพของบุคคล และความอดทน แหล่งช่วยเหลือทางสังคม เช่นระบบสังคมของบุคคล การช่วยเหลือทางสังคมจะให้ข้อมูลและการช่วยเหลือด้านอารมณ์ แหล่งช่วยเหลือทางด้านจิตใจ เช่นความเชื่อ ทักษะในการแก้ปัญหา การเห็นคุณค่าในตนเอง แหล่งช่วยเหลือทางด้านวัตถุ เช่น เงิน และอุปกรณ์ต่างๆ เมื่อบุคคลประเมินความสามารถที่ตนมีอยู่ และประเมินแหล่งช่วยเหลือที่มีแล้วจะนำมาพิจารณาร่วมกัน และเลือกทางออกด้วยตนเองในทางที่จะส่งเสริมให้บุคคลได้พบหนทางในการแก้ปัญหา

ดังนั้น เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นการประเมินทางปัญญาระดับขั้นต้นรับรู้ว่าเป็นอันตรายหรือคุกคาม ในการประเมินทางปัญญาระดับที่สอง หากบุคคลประเมินว่าสามารถจัดการกับเหตุการณ์นั้นได้ด้วยตนเอง และยังมีแหล่งช่วยเหลืออื่นๆ ที่สามารถช่วยได้ การประเมินขั้นนี้จึงเป็นการประเมินว่าเหตุการณ์นั้นมีลักษณะทำลาย ความเครียดจะไม่เกิดขึ้น แต่หากบุคคลประเมินว่าตนไม่มีความสามารถที่จะแก้ไขปัญหาได้แล้ว และยังขาดการช่วยเหลือจากแหล่งอื่นและมองไม่เห็นแนวทางในการแก้ไขอื่นๆความเครียดก็จะเกิดขึ้น

4. การเผชิญปัญหา (Coping effort) การเผชิญปัญหานั้น บุคคลจะแสดงออกมาสัมพันธ์กับความรู้สึกรู้สึกคิด จิตใจ อารมณ์ของบุคคลขณะนั้น ด้วยการลงมือจัดการกับปัญหาหรือความเครียดที่มีโดยพยายามที่จะควบคุม ลด หรือทนต่อความต้องการทั้งภายในและภายนอกที่เกิดจากเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดและวิธีจัดการกับความเครียด แบ่งโดยทั่วไปได้ 2 แบบ คือ (Lazarus and Folkman, 1984)

4.1 การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา เป็นความพยายามในการทำความเข้าใจกับปัญหา พิจารณาว่าปัญหาคืออะไร สาเหตุอยู่ที่ไหน และหาทางออกที่เป็นไปได้ กลวิธีที่ใช้อาจมุ่งแก้ไขปรับเปลี่ยนที่สถานการณ์ หรือพฤติกรรมของผู้อื่น หรือมุ่งแก้ไขที่ตนเอง เช่น พิจารณา ทบทวน ปรับเปลี่ยนทัศนคติและความต้องการของตนเอง พัฒนาทักษะที่ใช้ในการเผชิญปัญหา เป็นต้น เป็นการวางแผน วางขั้นตอนในการดำเนินการมุ่งมั่นในการแก้ปัญหา และลงมือดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นโดยตรง

4.2 การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์ เป็นความพยายามที่จะจัดการกับอารมณ์ทางลบทั้งหลายที่เกิดขึ้น เช่น ความกลัว ความโกรธ ความเศร้า ความสงสัยไม่แน่ใจ คับข้องใจ ความวิตกกังวล ความไม่สบายใจต่างๆ กลวิธีที่ใช้อาจเป็นการระบายออกทางอารมณ์ การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมเพื่อได้รับกำลังใจ การมองปัญหาในแงุ่มใหม่ในทางบวก การทำสมาธิ การออกกำลังกาย เป็นต้น

โดยทั่วไปบุคคลจะใช้องการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาในกรณีที่เห็นว่าตนเองสามารถจัดการกับปัญหาได้ และมักจะใช้องการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์เมื่อเห็นว่าปัญหานั้นเกินกว่าจะแก้ไขได้ การเผชิญปัญหาที่จะให้ผลอย่างดีที่สุด คือการใช้องการทั้งสองแบบดังกล่าว ให้ช่วยเสริมซึ่งกันและกัน นำไปสู่การจัดการกับปัญหาได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

5. ผลลัพธ์ของการปรับตัว (Adaptation outcomes) Lazarus and Folkman (1984) จำแนกการปรับตัวต่อความเครียด ซึ่งอาจเป็นผลระยะสั้นหรือระยะยาว เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการเผชิญความเครียดไว้ 3 ด้าน คือ

5.1 ผลทางด้านสังคม เป็นผลการปรับตัวต่อความเครียดที่บุคคลตอบสนองบทบาทต่างๆ ของตนในสังคม ในฐานะพ่อแม่ นายจ้างหรือบุคคลในสังคมและการมีบุคคลมีสัมพันธภาพที่น่าพึงพอใจกับบุคคลอื่น สามารถเผชิญกับเหตุการณ์ประจำวันต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงว่าผลการปรับตัวทางสังคมของบุคคลนั้นมีประสิทธิภาพ

5.2 ผลทางด้านจิตใจ มีผลมาจากการรับรู้ของตนเองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน รู้สึกเกี่ยวกับตนเองและสภาพชีวิตของตนเองอย่างไร เช่น พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ มีความสุขหรือไม่มีความสุข มีความหวังหรือหวาดกลัว เป็นต้น

5.3 ผลต่อสุขภาพกาย มีผลในความสามารถตอบสนองความต้องการของสุขภาพร่างกาย หรือทำให้สุขภาพทรุดโทรม

รูปแบบของวิธีการเผชิญปัญหา

วิธีการเผชิญปัญหาเป็นวิธีการที่บุคคลนำมาใช้เพื่อจัดการกับสิ่งที่คุกคามหรือสถานการณ์ที่เครียด มีด้วยกันหลายรูปแบบ ได้มีผู้ศึกษาและจำแนกวิธีการเผชิญปัญหาต่างกัน ได้แก่

Bell (1977: 137) จำแนกวิธีการเผชิญปัญหาออกเป็น 2 แบบ คือ

1. วิธีการเผชิญปัญหาระยะสั้น (Short-term coping method) เป็นวิธีการเผชิญปัญหาที่สามารถลดความเครียดได้ชั่วคราว ไม่ได้เผชิญกับความจริงและอาจมีผลทำให้บุคคลมีสุขภาพจิตเสื่อมโทรมได้ วิธีที่ใช้ เช่น ดื่มสุรา ให้อาบน้ำหรือระงับประสาท นอนหลับ ผีนกลางวัน สูบบุหรี่ หรือหากิจกรรมอื่นๆมาทำเพื่อให้ลืมความไม่สบายใจ

2. วิธีการเผชิญปัญหาระยะยาว (Long-term coping method) เป็นการเผชิญปัญหาโดยการยอมรับและต่อสู้กับความจริง ซึ่งเป็นวิธีที่มีประสิทธิผลช่วยลดความเครียดได้ยาวนาน วิธีที่ใช้ เช่น ปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน ญาติ ผู้เชี่ยวชาญ สร้างทางเลือกหลายๆแบบในการแก้ปัญหา ไม่มัวนึกถึงอดีต คลายเครียดด้วยการออกกำลังกาย เชื่อมมั่นในอำนาจของตนเองว่าอยู่เหนือธรรมชาติ

Lazarus and Folkman (1984) กล่าวว่า การเผชิญปัญหานั้น บุคคลจะแสดงออกมาสัมพันธ์กับความรู้สึกรู้สึกนึกคิด จิตใจ อารมณ์ของบุคคลขณะนั้น ด้วยการลงมือจัดการกับปัญหาโดยพยายามที่จะควบคุม ลด หรือต่อความต้องการทั้งภายในและภายนอกที่เกิดจากเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดและวิธีจัดการกับปัญหา แบ่งโดยทั่วไปได้ 2 แบบ คือ

1. การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา เป็นความพยายามจัดการกับความเข้าใจปัญหา พิจารณาว่า ปัญหาคืออะไร สาเหตุอยู่ที่ไหน และหาทางออกที่เป็นไปได้ กลวิธีที่ใช้อาจมุ่งแก้ไขปรับเปลี่ยนที่สถานการณ์ หรือพฤติกรรมของผู้อื่นหรือมุ่งแก้ที่ตัวเอง เช่น พิจารณาทบทวนปรับเปลี่ยนทัศนคติและความต้องการของตนเองใหม่ พัฒนาทักษะที่ใช้ในการเผชิญปัญหา เป็นต้น เป็นการวางแผน วางขั้นตอนในการดำเนินการมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาและลงมือดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นโดยตรง

2. การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์ เป็นความพยายามที่จะจัดการกับอารมณ์ทางลบทั้งหลายที่เกิดขึ้น เช่น ความกลัว ความโกรธ ความเศร้า ความสงสัยไม่แน่ใจ คับข้องใจ ความวิตกกังวล ความไม่สบายใจต่างๆ กลวิธีที่ใช้ อาจเป็นการระบายออกทางอารมณ์ การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมเพื่อได้รับกำลังใจ การมองปัญหาในแง่มุมใหม่ในทางบวก การทำสมาธิ การออกกำลังกาย เป็นต้น

โดยทั่วไป บุคคลจะใช้การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาในกรณี que เห็นว่าตนเองสามารถจะจัดการกับปัญหาได้ และมักใช้การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์ เมื่อเห็นว่าปัญหานั้นเกินกว่าจะแก้ไขได้ การเผชิญปัญหาที่จะให้ผลอย่างดีที่สุด คือ การใช้กลวิธีทั้ง 2 แบบ ดังกล่าว ให้ช่วยเสริมซึ่งกันและกัน นำไปสู่การจัดการแก้ปัญหาอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

Jaloweic *et al.* (1984) ได้ศึกษาการเผชิญปัญหาออกเป็น 2 วิธี คือ

1. วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหา

วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหา คือ พฤติกรรมที่บุคคลพยายามจัดการกับสิ่งต่างๆ ที่มากระตุ้นให้เกิดภาวะเครียดโดยตรง เป็นการใช้กระบวนการแก้ปัญหาในการตัดสินใจ เลือกวิธีการที่จัดการกับสถานการณ์ โดยมุ่งไปที่ต้นเหตุของปัญหา ซึ่งรวบรวมได้ 15 พฤติกรรม คือ

1. การยอมรับสถานการณ์
2. การค้นหาความหมายของสถานการณ์
3. การแยกแยะสถานการณ์ออกเป็นส่วนย่อย
4. การตั้งเป้าหมายในการแก้ปัญหา
5. การอภิปรายปัญหากับผู้อื่น
6. การพยายามเปลี่ยนแปลงสถานการณ์อย่างกระตือรือร้น
7. การควบคุมสถานการณ์บางส่วนที่สามารถทำได้
8. การค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา
9. การพิจารณาปัญหาอย่างเป็นทางการ
10. การนำประสบการณ์เดิมมาร่วมแก้ปัญหา
11. การวิธีการแก้ปัญหาไว้หลายๆวิธี
12. การทำทุกสิ่งทุกอย่างที่พอจะแก้ไขปัญหาก็ได้

13. การใช้วิธีการแก้ปัญหาหลายวิธี
14. การหาคนอื่นมาช่วยเหลือในการแก้ปัญหา
15. การเริ่มต้นทำสิ่งอื่นที่ดีที่สุดในขณะนั้น

2. วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์

วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ คือ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกเพื่อลดความกดดัน โดยการจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์มากกว่าการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งเป็นการทำให้มีความรู้สึกที่อันตรายจากสถานการณ์นั้นลดลง แต่ในความจริงอันตรายนั้นไม่ได้ลดลง สถานการณ์นั้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ได้รวบรวมไว้ได้ 25 พฤติกรรม คือ

1. การมองโลกในแง่ดี
2. การฝันกลางวันว่าปัญหาไม่ได้เกิดขึ้น หรือปัญหาได้รับการแก้ไขแล้ว
3. การแข่งด่า
4. การหงุดหงิด
5. การวิตกกังวล
6. การร้องไห้ เศร้าเสียใจ
7. การนอน
8. การสวดมนต์ ไหว้พระ
9. การฝึกสมาธิ เล่น โยคะ
10. การออกกำลังกาย
11. การระบายปัญหาออกไปกับคนอื่นหรือสิ่งของต่างๆ
12. การหาความสบายใจกับคนใกล้ชิด
13. การยอมแพ้ต่อสถานการณ์เพราะคิดว่าหมดหวัง
14. การยอมแพ้ต่อสถานการณ์เพราะคิดว่าเป็นชะตากรรม
15. การปล่อยให้สถานการณ์คลี่คลายไปเอง
16. การปิดปัญหาออกจากความคิด
17. การปลอบใจตนเองให้เลิกวิตกกังวล
18. การแยกตัวเอง
19. การหนีปัญหา

20. การตำหนิผู้อื่น
21. การกินมากขึ้นหรือสูบบุหรี่
22. การใช้จ่ายทำให้จิตใจสบาย
23. การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์
24. การใช้อารมณ์ขัน
25. การมองโลกในแง่ร้าย

Moos and Billing (1982: 212-230) เป็นจิตแพทย์และนักจิตวิทยาที่ให้ความสนใจในเรื่องการเผชิญปัญหา เขาอธิบายเกี่ยวกับการเผชิญปัญหาว่า มีพื้นฐานมาจากแนวคิดของทฤษฎีต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) เป็นทฤษฎีที่เน้นเกี่ยวกับโครงสร้างของบุคลิกภาพของมนุษย์ที่ประกอบด้วยโครงสร้างของจิต 3 ส่วน คือ อิด (Id) อีโก้ (Ego) และซูเปอร์อีโก้ (Superego)

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับวงจรชีวิต (Life cycle perspective) เป็นทฤษฎีที่เน้นเกี่ยวกับพัฒนาการของบุคคลและประสบการณ์ในชีวิต

3. ทฤษฎีวิวัฒนาการ (Evolution theory and behavior modification) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะในการแก้ปัญหาและประเมินด้านความคิด

4. ทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมเศรษฐกิจ (Cultural and social ecological perspectives) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

จากทฤษฎีพื้นฐาน 4 ข้างนี้ Moos and Billing ได้รวบรวมแหล่งเกี่ยวพันต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเผชิญปัญหาไว้ซึ่งได้แก่ พัฒนาการของอีโก้ (Ego development) การเชื่อความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) รูปแบบการนึกคิด (Cognitive styles) ทักษะในการแก้ปัญหา ลักษณะสังคมและความเชื่อ

Moos and Billing (1981) แบ่งการเผชิญปัญหา 3 กลุ่มคือ

1. การเผชิญปัญหาที่มุ่งเน้นการประเมินสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง (Appraisal focused coping) ประกอบด้วยวิธีการเผชิญปัญหา 3 วิธี คือ

1.1 การวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล (Logical analysis)

1.2 การปรับเปลี่ยนความคิด (Cognitive redefinition) ได้แก่ การคิดทบทวน การพิจารณาข้อดี ข้อเสีย ของสถานการณ์นั้น

1.3 การหลีกเลี่ยงหรือหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญความคิด (Cognitive avoidance) ได้แก่ การปฏิเสธความจริง การพยายามลืมสถานการณ์ทั้งหมด และการฝันกลางวันถึงสิ่งที่พอใจ

2. การเผชิญปัญหาที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหา (Problem focused coping) ประกอบด้วยวิธีการเผชิญปัญหา 3 วิธี คือ

2.1 การแสวงหาข้อมูลหรือคำแนะนำ (Seek information and advice)

2.2 การลงมือแก้ปัญหา (Take problem-solving action) ได้แก่ พิจารณาหาทางเลือกที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา การพิจารณาข้อดี ข้อเสียในการดำเนินการเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหานั้นๆ

2.3 การพัฒนาวิถีทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา (Develop alternative-rewards) เป็นการเปลี่ยนแปลงการกระทำของตนเอง และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆที่ดีให้กับตนเอง ได้แก่การสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลในสังคม การพัฒนาเอกลักษณ์และความเป็นอิสระของตนเองตลอดทั้งการแสวงหาสิ่งทดแทน

3. การเผชิญปัญหาที่มุ่งเน้นการลดอารมณ์ที่เป็นปัญหา (Emotion focused coping) ประกอบด้วยวิธีการเผชิญปัญหา 3 วิธี คือ

3.1 การควบคุมอารมณ์ต่างๆ (Affective regulation)

3.2 การทำจิตใจให้สงบไม่ท้อทรมานกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (Resigned acceptance)

3.3 การระบายอารมณ์ (Emotional discharge) ซึ่งแสดงออกมาทางคำพูดหรือการกระทำ

Moos and Billing เน้นว่าความคิดเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกใช้วิธีการเผชิญปัญหา และการเลือกใช้วิธีการใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมตลอดทั้งสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

Caver *et al.* (1989) ได้แบ่งวิธีการเผชิญปัญหาออกเป็น 3 วิธี คือ

1. วิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหา (Problem focused coping) วิธีนี้บุคคลจะใช้เมื่อตนมีความเครียด ก็จะแสดงพฤติกรรมกับสิ่งที่มากระตุ้นให้เกิดความเครียดโดยตรง เป็นการแก้ปัญหาโดยการตัดสินใจเลือกวิธีที่จะจัดการสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียด โดยมุ่งเน้นที่ต้นเหตุของปัญหา ซึ่งการแสดงพฤติกรรมต่อไปนี้ บุคคลอาจเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีร่วมกันได้

1.1 การแสดงพฤติกรรมตรง (Active coping) หมายถึง การแสดงพฤติกรรมตรงต่อสิ่งที่ทำให้เกิดความเครียด เช่น การเพิ่มความพยายามในการแก้ไขปัญหา หรือการพยายามกระทำพฤติกรรม การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้ความเครียดที่เกิดขึ้นหมดไปอย่างมีผลดี

1.2 การวางแผนในการแก้ไขปัญหา (Planning) หมายถึง การคิดเกี่ยวกับวิธีการที่จะเผชิญความเครียด โดยการคิดหาขั้นตอนที่จะนำมาใช้ และวิธีการที่จะนำมาแก้ไขปัญหาได้ดีที่สุด

1.3 การยับยั้งกิจกรรมอื่น (Suppression of competing activity) หมายถึง การหยุดกระทำกิจกรรมหรือแผนการอื่นๆไว้ก่อน หรือพยายามหลีกเลี่ยงไม่ทำพฤติกรรมอื่น เพื่อให้มีความตั้งใจในการแก้ปัญหา หรือขจัดความเครียดอย่างเต็มความสามารถ

1.4 การควบคุมสถานการณ์ (Restraint coping) หมายถึง การอดทนเพื่อรอให้ถึงเวลาที่เหมาะสม และพร้อมที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาเพื่อลดความเครียดที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง โดยไม่ทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งอย่างผลิผาม ซึ่งอาจทำให้เกิดสถานการณ์เปลี่ยนไปจนกระทั่งไม่สามารถแก้ปัญหานั้นได้

1.5 การแสวงหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมเพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา (Seeking social support of instrumental reasons) หมายถึง การหาคำแนะนำ ความช่วยเหลือ หรือข้อมูลข่าวสารจากบุคคลหรือแหล่งต่างๆเพื่อนำมาช่วยแก้ไขปัญหา

2. วิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ (Emotional focused coping) วิธีนี้เมื่อมีความ

เครียดเกิดขึ้น บุคคลจะแสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อลดความกดดันทางอารมณ์ โดยการปรับสภาพอารมณ์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ของความตึงเครียดมากกว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง หรือเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ วิธีการเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ทำให้มีความรู้สึกว่า อันตรายจากสถานการณ์นั้นลดลงแต่ความเป็นจริงแล้วอันตรายไม่ได้ลดลง สถานการณ์ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไป แต่ขึ้นอยู่กับวิธีการปรับสถานการณ์นั้น ซึ่งได้แบ่งวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ดังนี้

2.1 การแสวงหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมเพื่อประคับประคองอารมณ์ (Seeking social support for emotional reasons) หมายถึง การแสวงหาแหล่งสนับสนุนทางจิตใจ ความเห็นอกเห็นใจ หรือความเข้าใจเพื่อให้รู้สึกสบายใจมากขึ้น แต่การแสวงหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมเป็นเหมือนดาบสองคม คือบุคคลที่รู้สึกไม่ปลอดภัยจากสถานการณ์เครียดอาจรู้สึกมั่นใจขึ้นเมื่อได้รับการสนับสนุนทางจิตใจ ซึ่งวิธีนี้อาจช่วยส่งเสริมให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ แต่อีกแง่หนึ่งแหล่งของความเห็นอกเห็นใจบางครั้งถูกใช้เป็นแหล่งในการระบายความรู้สึกมากเกินไป ซึ่งวิธีนี้จะทำให้ไม่มีการปรับตัวของผู้ที่มีความเครียดแต่อย่างใด

2.2 การให้ความหมายในเชิงบวก (Positive reinterpretation and growth) หมายถึง การอธิบายการเกิดความเครียดในทางบวก นั่นคือ บุคคลคิดว่า ความเครียดหรือปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ได้ก่อให้เกิดผลเสียแก่ตนเอง ซึ่งการคิดเช่นนี้ทำให้บุคคลสามารถลดความเครียดได้ แต่ไม่ได้แก้ที่ความเครียดโดยตรง

2.3 การปฏิเสธ (Denial) หมายถึง การปฏิเสธว่ามีความเครียดเกิดขึ้น หรือความพยายามกระทำพฤติกรรมเหมือนไม่มีความเครียดเกิดขึ้น วิธีนี้บุคคลมักใช้ในระยะเวลาแรกของการมีปัญหา ซึ่งพบว่า การปฏิเสธมีประโยชน์คือ ทำให้มีความเครียดเพียงเล็กน้อย ซึ่งอาจทำให้การแก้ปัญหาง่ายขึ้น แต่ในอีกแง่หนึ่ง การปฏิเสธอาจสร้างปัญหาเพิ่มมากขึ้นก็ได้ เพราะการปฏิเสธมีประโยชน์ในระยะเวลาแรกของการเผชิญปัญหา แต่ถ่วงเวลาการเผชิญปัญหาไว้

2.4 การยอมรับ (Acceptance) เป็นวิธีการเผชิญปัญหาโดยยอมรับในปัญหาที่เกิดขึ้น โดยทั่วไปแล้วบุคคลที่ยอมรับความเป็นจริงของสถานการณ์เครียดมักเป็นบุคคลที่มีความพยายามในการแก้ไขสถานการณ์ แต่ในบางครั้งบุคคลก็ไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ จึงมีการยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น ซึ่งทำให้เกิดการเผชิญปัญหา 2 ระยะ คือ ระยะแรกบุคคลยอมรับว่ามีปัญหาเกิดขึ้นจริง

และระยะที่สอง บุคคลยอมรับหรือรู้ว่าไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทำให้ไม่คิดที่จะหาวิธีการแก้ไขปัญหานั้นๆ

2.5 การพึ่งศาสนา (Turning to religion) เมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์เครียดที่มีสาเหตุต่างๆ ศาสนาอาจเป็นแหล่งสนับสนุนทางอารมณ์เพื่อเผชิญกับความเครียดที่เกิดขึ้น

3. วิธีการเผชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อย (Less useful coping) เป็นวิธีการที่บุคคลพยายามหลบหนีจากปัญหาหรือสาเหตุที่เกิดขึ้น โดยปฏิเสธทั้งด้านความคิดและพฤติกรรม คือ ไม่คิดและไม่ทำพฤติกรรมใดๆทั้งสิ้น วิธีนี้ประกอบด้วยพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

3.1 การยึดติดกับปัญหาและการระบายความขุ่นเคือง (Focus on and venting of emotion) หมายถึงแนวโน้มที่บุคคลยึดติดอยู่กับความเครียดและระบายอารมณ์ขุ่นเคืองออกมา ซึ่งมีการอารมณ์เช่นนี้ยาวนาน ทำให้ไม่สามารถปรับตัวได้และอาจทำให้เกิดความเครียดที่รุนแรงขึ้น การยึดติดอยู่กับปัญหาอาจทำให้บุคคลไม่สนใจที่จะแก้ไขปัญหา คือ ไม่กระทำการอย่างหนึ่งใดที่จะทำให้ความเครียดหายไป

3.2 การไม่ทำพฤติกรรมใดๆในการเผชิญปัญหา (Behavior disengagement) หมายถึงการที่บุคคลขาดความพยายามที่จะกระทำพฤติกรรมใดๆที่เกี่ยวข้องกับความเครียดที่เกิดขึ้น บุคคลไม่มีความพยายามแก้ไขปัญหาเพื่อบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากมีอุปสรรคเข้ามาแทรก บุคคลคิดว่า การกระทำพฤติกรรมใดๆได้ผลลัพธ์ที่ไม่คุ้มค่า

3.3 การไม่ใช้ความคิด (สติปัญญา) ในการเผชิญปัญหา เป็นวิธีการที่บุคคลไม่ใช้สติปัญญาเพื่อคิดหารูปแบบของพฤติกรรมที่จะแก้ไขปัญหาเพื่อลดความเครียด แต่ใช้วิธีการสกัดกั้น (Suppress) เช่น การฝืนกลางวัน การหลีกเลี่ยงโดยการนอนหลับ การหมกมุ่นกับการดูโทรทัศน์ เป็นต้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าว

ความหมายของพฤติกรรมก้าวร้าว

Buss (1961: 16) กล่าวว่า พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง ความพยายามส่งสิ่งเร้าในทางลบออกไปโดยไม่จำเป็นว่าความพยายามนั้นจะบรรลุผลหรือไม่ ความก้าวร้าวเป็นสื่อในการตอบสนองต่อผู้ที่ลงโทษ ความก้าวร้าวเป็นความตั้งใจที่เป็นอันตรายต่อผู้อื่น คำพูดก้าวร้าวเชือดเฉือนให้เกิดความเจ็บปวดได้ทางจิตใจได้ และความก้าวร้าวไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นทางกายภาพเท่านั้น บางครั้งพฤติกรรมที่ซ่อนเร้น ก็อาจจัดได้ว่าเป็นการกระทำที่ก้าวร้าวได้เช่นกัน

Freedman และ Sears (1970: 49) กล่าวว่า พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง เป็นพฤติกรรมใดๆที่เป็นอันตรายก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่น ซึ่งขึ้นอยู่กับเจตนา และจุดมุ่งหมายของการกระทำ

Freud (1973: 14) กล่าวว่า พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกมาเพื่อทำลายคนอื่น มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้รับพฤติกรรมก้าวร้าวนั้นมีอันเป็นไป

Bjorkqvist (1985: 12) กล่าวว่า พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง เป็นความตั้งใจที่จะทำอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตซึ่งเป็นการกระทำอย่างตั้งใจและมีวัตถุประสงค์ที่เป็นอันตราย หรือเป็นการบาดเจ็บที่เกิดขึ้นทั้งทางร่างกายหรือทางความคิด เป็นการกระทำที่ใช้กาย หรือคำพูด ทั้งทางโดยตรงและทางอ้อม ทั้งตั้งใจและไม่ตั้งใจ และเป็นสิ่งที่สิ่งมีชีวิตต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากการกระทำ

ฉลอง ภิรมย์รัตน์ (2521: 101) กล่าวว่า พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง การปฏิบัติของบุคคลที่ก่อให้เกิดภาวะการฉ้อประจันหน้าหรือต่อต้านกับบุคคลอื่น

สุชา จันทน์เอม (2544: 161) กล่าวว่า พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง เป็นพฤติกรรมที่ขาดความสุขอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจแสดงออกทางกาย หรือทางวาจาก็ได้ เช่น การทุบทำลายข้าวของ การทำร้ายร่างกาย การดูค่า การพูดจาหยาบคาย เป็นต้น ความก้าวร้าวเป็นพฤติกรรมที่เด็กเรียนรู้จากสังคม เด็กใช้ป้องกันตนเองจากการรุกรานของผู้อื่น เช่น เมื่อถูกบิดาผู้ใดเด็กมักจะโต้เถียง หรือเด็กชายเมื่อถูกเพื่อนล้อเลียนมักชกต่อยกัน เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นการเรียกร้องความสนใจจากเพื่อนๆ หรือเพื่อให้เพื่อนเกรงกลัว พฤติกรรมก้าวร้าวนี้สังคมมักคิดเตียนทำให้เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวเกิดการต่อต้านสังคมมากยิ่งขึ้น

สุธีรา น้าเอี่ยม (2534: 40) กล่าวว่า พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง การกระทำที่รุนแรงกว่าปกติ เพื่อปลดปล่อยความเครียด และระบายความคับข้องใจของตนเอง แต่เป็นการกระทำที่มุ่งที่จะทำให้ผู้อื่นเจ็บปวดหรือเสียหาย หรือมุ่งทำร้ายผู้อื่นต่างๆที่เจตนาและไม่เจตนา

จากการศึกษาความหมายของพฤติกรรมก้าวร้าว ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้ พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความตั้งใจ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม รวมไปถึงการแสดงออกทางการกระทำ ทางวาจา หรือสีหน้าท่าทาง ที่มุ่งจะทำร้ายบุคคลอื่นทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ เพื่อลดความคับข้องใจ หรือความกดดันที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล

สาเหตุของพฤติกรรมก้าวร้าว

ฉลอง ภิมย์รัตน์ (2521: 104-106) ได้กล่าวว่า ความก้าวร้าวไม่ใช่สัญชาตญาณที่ถ่ายทอดมาจากธรรมชาติของมนุษย์ ความก้าวร้าวก็ต้องมีสาเหตุเช่นเดียวกันกับ พฤติกรรมทางจิตวิทยาแบบอื่นๆ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. เกิดจากความคับข้องใจ คำว่าคับข้องใจ (Frustration) หมายถึง ภาวะทางจิตใจของบุคคล ขณะที่ไม่สามารถบรรลุในสิ่งที่ต้องการได้ โดยมีอุปสรรคมาขัดขวาง ทำให้มีอาวไปถึงจุดมุ่งหมายได้ตามที่ตั้งใจ หรือทำให้เกิดการชักช้าไม่ทันใจตามที่ต้องการที่จะให้ถึงจุดมุ่งหมาย สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุการณ์ที่จะทำให้บุคคลหงุดหงิดหรือคับข้องใจ ซึ่งเป็นผลมาจากการถูกขัดขวาง หรือจุดมุ่งหมายถูกรบกวน ความคับข้องใจทำให้เกิดความไม่พอใจ ไม่สมหวัง และอารมณ์ไม่ดี ความคับข้องใจอาจเกิดได้จาก

- 1.1 การมีอุปสรรคขัดขวางความตั้งใจ
- 1.2 การขาดตกบกพร่องหรือล่าช้าไม่ทันใจ
- 1.3 การขัดแย้งภายในจิตใจหรือแรงจูงใจเกิดขัดกันในเวลาเดียวกัน

เมื่อบุคคลมีความคับข้องใจ โดยปกติก็มักจะมีปฏิกิริยาโต้ตอบหรือเรียกว่า กลวิธีการปรับตัวเพื่อลดความคับข้องใจออกมาในรูปของความก้าวร้าวได้

2. เกิดจากความเคยชินหรือประสบการณ์ กรณีนี้มักเกิดกับเด็กที่ทางบ้านมีการเลี้ยงดูมาไม่ดี ญาติพี่น้องในบ้านมีการก้าวร้าว บิดามารดาไม่เอาใจใส่ ครั้นเปลี่ยนไปอยู่ในอีกสังคมหนึ่งจึงไม่อาจปรับตัวได้ทัน จึงมักแสดงความก้าวร้าวต่อบุคคลอื่น

3. เกิดจากการตามอย่าง ได้มีการวิจัยแล้วว่าตัวอย่างความรุนแรงจากบทบาทของผู้แสดงใน

ภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ มีผลให้บุคคลที่ถูกกระตุ้นมีพฤติกรรมก้าวร้าวตามแบบอย่างที่ได้ลอกเลียนมาจากภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ได้ จะผิดกันก็แต่ว่าคนปกติมักจะแสดงออกในเวลาและเหตุการณ์ที่เหมาะสมกว่าเท่านั้น

4. เกิดจากความผิดปกติทางจิต บางคนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวโดยไม่มีสาเหตุ ไม่มีสาเหตุโกรธเคือง หรือไม่มีความซับซ้อนใจ แต่ที่แสดงออกก้าวร้าวออกไปก็เพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ตนเอง เช่นการกระทำทารุณต่อผู้หญิงในขณะที่เกิดอารมณ์ทางเพศ บุคคลจำพวกนี้จะมีความสุขสุดขีดถ้าได้เห็นความเจ็บปวดของผู้หญิงด้วย

5. เกิดจากการมีปมด้อย ซึ่งมักจะเกิดในกลุ่มวัยรุ่นมากกว่าผู้ใหญ่ วัยรุ่นที่ผิดหวังในเรื่องของการเรียน เช่นต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน หรือวัยรุ่นในครอบครัวที่ยากจนในเมืองที่มีโอกาสเห็นความแตกต่าง ระหว่างฐานะของความยากจนกับความร่ำรวย เช่นความเป็นอยู่ของผู้ที่มีเงินและใช้เงินอย่างมหาเศรษฐีกับความยากจนของตน ปมด้อยที่เกิดการการไม่เท่าเทียมกันเหล่านี้จะก่อให้เกิดความริษยา เช่นการเห็นรถยนต์ขีดยัดเป็นเงาจอดทิ้งไว้ ก็ขูดขีดเป็นรอยให้เสียหายต่างๆที่ไม่ได้โกรธเคืองอะไรกับเจ้าของรถมาก่อน นอกจากนี้บุคคลพวกนี้พยายามสร้างปมเด่นเพื่อให้ตนได้เป็นที่ยอมรับในวิถีทางต่างๆ โดยการกระทำความก้าวร้าวก่อน เช่นการเร่งเครื่องมอเตอร์ไซค์ให้ดังเป็นพิเศษ หรือทะเลงต่อไอเสียให้เสียงผิดปกติ ขับขี่ไปทางไหนก็ทำให้เป็นที่สนใจของบุคคลอื่น การกระทำเช่นนี้เป็นเป็นความก้าวร้าวเพื่อเรียกร้องความสนใจเท่านั้นเอง และถึงแม้ไม่ได้รับความสนใจแต่ก็ถือว่าได้ลดความตึงเครียดทางอารมณ์ลงไปได้ หรือที่เรียกกันว่า หน้าใจ หรือสาแก่ใจ

ฉลอง ภิรมย์รัตน์ (2521: 102-103) กล่าวว่า ได้มีผู้ทำการวิจัยและทดลองเกี่ยวกับความก้าวร้าวที่เกิดขึ้นกับเด็ก เช่น Maccoby, Lewin, Eron และ Bandura สรุปได้ว่า

1. เด็กลอกเลียนแบบการก้าวร้าวได้ทั้งทางโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ หรือแม้แต่การกระทำของผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดเป็นตัวอย่าง และจะปรากฏมากในเด็กผู้ชาย

2. เด็กที่มีความก้าวร้าวมากๆ มักจะมีจินตนาการของความรุนแรงอยู่ในความนึกคิดอยู่เสมอ และเมื่อไม่ได้แสดงออกได้ทางอื่น เช่น ออกกำลังกาย เล่นกีฬา จึงมักจะใช้จินตนาการที่ก้าวร้าวรุนแรงนั้นแสดงออกกับบุคคลอื่น

3. เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง ส่วนใหญ่มักมีประวัติในการเลี้ยงดูที่เคยถูกลงโทษรุนแรง

แรงมาแล้ว เนื่องจากการแสดงออกทางพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กเป็นทางหนึ่งที่จะต้องสร้างจินตภาพของพฤติกรรมก่อการรุนแรงให้ฝังอยู่ในความนึกคิด ให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อไป ฉะนั้นบิดามารดาที่จะระงับพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็ก จึงต้องมีวิธีการที่จะต้องไม่มีการลงโทษรุนแรงหลังจากที่เด็กแสดงการก้าวร้าว แล้วพยายามหยุดการก้าวร้าวเหล่านั้นๆ โดยวิธีอื่น การลงโทษอย่างรุนแรงมีแต่จะเพิ่มพฤติกรรมก้าวร้าวให้หนักยิ่งขึ้นหรือไม่ก็กลายเป็นคนยอมแพ้ง่ายๆหรือเสียบขรึม ไม่รู้จักความอ่อนโยนและความรัก ความเห็นใจบุคคลอื่นไปเลยก็มี

4. เด็กที่ไปแสดงความก้าวร้าวที่โรงเรียน มักเป็นเด็กที่เคยถูกลงโทษรุนแรงบ่อยครั้ง จากบ้าน ซึ่งเป็นผลจากการเก็บกดไปจากทางบ้าน หรือเลียนแบบไปจากทางบ้าน เมื่อทางบ้านใช้ความรุนแรงกันเป็นปกติ นิสัยชอบความรุนแรงก็ตามไปแสดงออกที่อื่นด้วย การให้ความใกล้ชิดและแสดงออกถึงความเห็นอกเห็นใจอาจจะช่วยได้ดีกว่าการทوبيตีซ้ำเติม

5. พฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กผู้ชายจะติดตามไปจนโต แม้อายุ 18-19 ปีก็ยังมีอยู่ แต่สำหรับเด็กผู้หญิงจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวตอนอายุน้อยเท่านั้น ครั้นโตเป็นสาวพฤติกรรมนี้จะลดน้อยลงไป ทั้งนี้เพราะแบบรูปของสังคมสั่งสอนให้ผู้หญิงต้องประพฤติปฏิบัติตามแบบของผู้หญิง ซึ่งเป็นสังคมเป็นผู้กำหนดขอบเขตให้ การแสดงความก้าวร้าวของผู้หญิงจึงเป็นไปอีกแบบหนึ่งที่แตกต่างจากผู้ชาย ส่วนใหญ่มักแสดงออกในด้านคำพูด เช่นพูดจาก้าวร้าวมากกว่าแสดงกริยาก้าวร้าว

6. เด็กที่ถูกทอดทิ้ง จะโดยพี่เลี้ยงคูที่พ่อแม่ไม่ค่อยเอาใจใส่ หรือขาดพ่อขาดแม่ เมื่อโตขึ้นมักจะคิดอยู่เสมอว่า ไม่มีใครรักตนอย่างแท้จริง แสดงความรักและความเห็นอกเห็นใจต่อบุคคลอื่นไม่เป็น เพราะตลอดเวลาที่ผ่านมานี้ไม่เคยได้รับแบบอย่างเหล่านั้น ส่วนใหญ่แล้วมักจะมีนิสัยแข็งกระด้าง และก้าวร้าวอยู่ด้วยเสมอ

Coleman (1981: 152-171) ได้กล่าวว่า การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวอาจเกิดจากองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. การเป็นเด็กกำพร้า (Maternal deprivation) ถูกพ่อแม่ทอดทิ้งไม่ได้รับการยอมรับตั้งแต่เกิด สิ่งเหล่านี้เป็นการแสดงความโหดร้ายกับเด็กอย่างมาก เด็กอาจปรับตัวไม่ได้และทำให้ขาดการควบคุมตนเอง และเพิ่มความโกรธแค้นภายในจิตของเด็ก ซึ่งจะทำให้กลายเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพก้าวร้าวแปรปรวนได้

2. รูปแบบของครอบครัว (Family patterns) ครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น มีการทะเลาะวิวาท การไม่เข้าใจซึ่งกันและกันของบุคคลในครอบครัว มีการใช้กำลังทำร้ายกันนั้น สามารถทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพก้าวร้าวได้

3. การได้รับความเจ็บปวดทางจิตใจในวัยเด็ก (Early psychic trauma) สามารถทำให้บุคลิกภาพแปรปรวนก้าวร้าวได้มาก เพราะเด็กที่เบียดเบียนความรู้สึกที่ได้รับความเจ็บปวดไว้ และนำมาระบายออกเมื่อโตขึ้น โดยไม่มีการยับยั้งซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาความรุนแรงตามมา

4. การมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่แปรปรวน (Disordered interpersonal relationship) เช่น การที่บุคคลต้องเข้าไปใกล้ชิด หรือต้องติดต่อกับบุคคลที่มีบุคลิกภาพแปรปรวน ก็มี ส่วนส่งเสริมให้บุคคลผู้นั้นมีบุคลิกภาพแปรปรวนไปด้วย

5. การมีความเครียดที่รุนแรงในชีวิตประจำวัน (Key stresses of modern life) เช่น การที่บุคคลประสบปัญหาในชีวิตครอบครัว หรือประสบอุบัติเหตุอย่างรุนแรงไม่สามารถแก้ปัญหาหรือรักษาให้หายขาดได้ สิ่งเหล่านี้ก็ทำให้บุคคลที่ประสบปัญหา มีบุคลิกภาพก้าวร้าวแปรปรวนได้

สมพร สุทัศนีย์ (2530) ได้แบ่งสาเหตุของความก้าวร้าวดังนี้

1. เป็นเด็กที่พ่อแม่ไม่ต้องการ ถูกทอดทิ้งทำให้เด็กรู้สึกหว่า โดดเดี่ยว และในที่สุดก็จะเกิดความรู้สึกเคียดแค้นชิงชัง

2. เป็นเด็กที่ถูกกลั่นแกล้งหรือโดนรังแกมาก่อน

3. เป็นเด็กขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่และคนข้างเคียง

4. พ่อแม่เข้มงวดกวดขันและเจ้าอารมณ์ ใช้อำนาจข่มขู่เด็กมากเกินไป ทำให้เด็กกลัวและเก็บอารมณ์เอาไว้

5. เป็นเด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ พี่น้องแตกสามัคคีกัน

6. ครูชอบใช้อำนาจเกินเหตุกับเด็ก

7. ครูไม่ยุติธรรมต่อเด็ก

8. เกิดจากการถูกรบกวนหรือการต่อสู้

9. เกิดจากสัญชาตญาณทางการทำลาย

10. เกิดจากความไม่แน่ใจในเรื่องราวต่างๆ เข้าใจเรื่องราวไม่ชัดเจน จึงเกิดความคับข้องใจ ซึ่งจะนำไปสู่ความก้าวร้าว

11. เด็กมีนิสัยขี้กลัวไม่ใช่หนักสู้

12. มีปมค้อยจึงทำสิ่งต่างๆเพื่อสร้างปมเด่น

13. พ่อแม่รัก ตามใจ สนับสนุน ส่งเสริมให้มีพฤติกรรมก้าวร้าวรังแกผู้อื่น

วรรณา ช่องคารากุล (2533) ได้สรุปสาเหตุความก้าวร้าวของวัยรุ่นในมุมมองที่ต่างออกไป ดังนี้

1. เข้าใจว่าตนเองขาดความรัก ความอบอุ่น จากครอบครัวบิดา มารดา ขาดความอบอุ่น ขาดความยุติธรรม ถูกกล่าวหาว่าตักเตือนด้วยคำหยาบคาย ถูกลงโทษอย่างรุนแรงเกินสมควร

2. ถูกขัดขวางความต้องการที่จะทำให้เป็นที่ยอมรับ ไม่ได้รับอิสระในการตัดสินใจหรือถูกห้ามไม่ให้ทำในสิ่งที่ตนคิดว่าทำได้

3. ความผิดหวัง ความกังวลเกี่ยวกับฐานะทางบ้าน ปมค้อย การทำงานผิดพลาดหรือความเปลี่ยนแปลงของร่างกาย

4. เรียกร้องความรัก ความสนใจจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและเพื่อน

5. ต้องการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น

ประเภทของพฤติกรรมก้าวร้าว

Buss (1961) กล่าวถึงประเภทของพฤติกรรมก้าวร้าวตามลักษณะของการแสดงออกไว้ดังนี้

1. พฤติกรรมก้าวร้าวที่แสดงออกทางร่างกาย เช่น การผลัก การชกต่อย เตะ ตี ขว้างปาสิ่งของใส่ผู้อื่น บีบรัด ใช้ปืนหรือมีด
2. พฤติกรรมก้าวร้าวที่แสดงออกทางวาจา เช่น การพุดคูหมิ่น นินทา การพุดต่อว่า พุดหยาบคาย

Berkowitz (1965) ได้แบ่งพฤติกรรมก้าวร้าวออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. พฤติกรรมก้าวร้าวที่ใช้เครื่องมือไปสู่เป้าหมาย เป็นพฤติกรรมที่บุคคลไม่ได้มีเจตนามุ่งร้ายที่จะทำให้คนอื่นได้รับบาดเจ็บหรือเสียหาย แต่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมเพื่อให้ได้ซึ่งผลบางอย่าง เช่น เพื่อระบายความคับข้องใจ เพื่อให้ได้รางวัลที่ต้องการ หรือเพื่อเรียกร้องความสนใจ พฤติกรรมก้าวร้าวลักษณะนี้จะเปลี่ยนไปตามสภาพการณ์ที่มีการให้รางวัลหรือลงโทษ

2. พฤติกรรมก้าวร้าวที่เกิดจากความโกรธแค้น เป็นพฤติกรรมที่มีเจตนามุ่งร้ายต้องการให้บุคคลอื่นได้รับบาดเจ็บหรือสิ่งของเสียหาย เป็นพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อบุคคลและสังคม หากพฤติกรรมก้าวร้าวมีความรุนแรงและนำไปสู่การทำให้บุคคลได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตไม่ว่าจะนำไปด้วยเป้าหมายใดก็ตาม ถือเป็นพฤติกรรมก้าวร้าว

ฉลอง ภิรมย์รัตน์ (2521: 107) ในกรณีที่บุคคลได้รับความคับข้องใจ บุคคลบางคนไม่อาจทนกับภาวะกดดันนี้ได้ต้องหาหนทางผ่อนคลายโดยการปรับตัวให้หายจากความตึงเครียดลง โดยการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในทางทำลาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ก้าวร้าวโดยตรง (Direct Aggression) เป็นการแสดงปฏิกิริยาตอบโต้โดยตรงต่ออุปสรรคที่มาขัดขวางจุดมุ่งหมายของตน เช่น ทบตี ขว้างปา ทำร้ายบุคคลหรือสิ่งของที่เป็นสาเหตุแห่งความคับข้องใจ รวมทั้งการดูค้ำว่ากล่าวหรือแสดงกริยาโต้ตอบอื่นๆที่ก่อให้เกิดการเจ็บร้อนต่อบุคคลนั้น

2. ก้าวร้าวทางอ้อม (Displaced Aggression) ในกรณีที่บุคคลไม่อาจก้าวร้าวโดยตรงต่อผู้ที่มาขัดขวางหนทางไปสู่จุดมุ่งหมายได้ จะด้วยเหตุใดก็ตาม บุคคลนั้นก็แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวกับบุคคลอื่นหรือสิ่งของอื่นซึ่งบางครั้งก็ไม่ได้รู้เรื่องราวอะไรด้วยเลย

ผดุง อารยะวิญญู (2528) ได้แบ่งความก้าวร้าวออกเป็น 2 ประเภท

1. ความก้าวร้าวที่เป็นไปในทางทำลาย อาจจะเป็นการก้าวร้าวด้วยวาจาหรือด้วยการกระทำ เช่น การชกต่อย ตะ เวียงขว้างขว้างไปในทางเสียหาย พุดจากระทบกระเทียบ เสียสติ เหยะเหยียด
2. การก้าวร้าวที่ควบคุมได้ เป็นการก้าวร้าวที่ไม่รุนแรงเหมือนประเภทแรก เป็นการก้าวร้าวโดยวาจา และกระทำโดยมีเหตุผลสมควร เป็นการกระทำเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นกว่าเดิม

ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าว

ความก้าวร้าวเป็นพฤติกรรมหนึ่งที่นักจิตวิทยาได้ให้ความสนใจ จึงมีนักจิตวิทยาได้ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับความก้าวร้าวเพื่ออธิบายถึงสาเหตุการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว รวมไปถึงพัฒนาการของความก้าวร้าวในแนวคิดและเหตุผลแตกต่างกัน ดังนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory)

ทฤษฎีและแนวคิดนี้เชื่อว่าพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นพฤติกรรมหนึ่งทางสังคม ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้เช่นเดียวกับพฤติกรรมอื่นๆ โดยการสังเกตหรือเลียนแบบ ซึ่งเชื่อว่าเด็กไม่ได้เรียนรู้ความก้าวร้าวโดยตรงจากการให้รางวัลหรือการลงโทษจากผู้ปกครองเพียงอย่างเดียว แต่เด็กจะเลียนแบบผู้ที่มีอิทธิพลต่อตนเอง โดยเด็กจะสังเกตท่าทางและการกระทำของผู้ปกครองตนเอง สำหรับการอบรมสั่งสอนของผู้ปกครองนั้น ผู้ปกครองมักบอกเด็กว่าการก้าวร้าวต่อผู้อื่นเป็นสิ่งไม่ดีแต่เด็กยังคงสังเกตเห็นผู้ปกครองของตนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวอยู่เสมอ เด็กจึงทำตามในสิ่งที่ผู้ปกครองทำมากกว่าจะกระทำตามที่ผู้ปกครองสั่งสอนเอาไว้ (เท็ดสคัลด์, 2542: 27) ในกรณีเช่นนี้เด็กอาจจะเกิดการเรียนรู้ที่จะไม่เก็บคความก้าวร้าวเอาไว้แต่จะใช้ความรุนแรงกับบุคคลอื่นมากกว่า เด็กมักจะทำตามที่บิดามารดากระทำมากกว่าตามที่บิดามารดาสั่งให้ทำ โดยธรรมชาติแล้วถ้าเด็กถูกลงโทษทุกครั้งที่ยึด มารดาจับได้ว่าตนก้าวร้าว เด็กมักเรียนรู้ที่จะไม่แสดงความก้าวร้าวขณะที่บิดามารดาอยู่ และจะเรียนรู้ด้วยว่า การที่บิดามารดาใช้ความก้าวร้าว นั้นบางสภาพการณ์การใช้ความก้าวร้าวเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมและน่ากระทำ (วุฒิสคัลด์, 2547: 25)

นอกจากนี้ Bandura (1976) ผู้ตั้งทฤษฎีการเรียนรู้ได้อธิบายพฤติกรรมก้าวร้าวตามแนวทฤษฎีนี้ไว้ 3 ลักษณะ ได้แก่

1. การเกิดความก้าวร้าว หมายถึง พฤติกรรมก้าวร้าวเกิดขึ้นมาจากการเรียนรู้ 2 ลักษณะ คือ

1.1 การสังเกต เป็นการเรียนรู้จากตัวอย่าง โดยการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่นหรือเรียกว่าการสังเกตตัวแบบ ซึ่งผู้สังเกตจะเรียนรู้กลวิธีในการแสดงพฤติกรรมในเวลาต่อมาได้ นอกจากนี้ ยังเชื่อว่าการเรียนรู้สอนให้บุคคลคิดถึงผลที่จะเกิดขึ้น เช่น การสังเกตตัวแบบที่ได้รับรางวัลทำให้บุคคลหวังรางวัล จึงแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นออกมา

1.2 การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ได้แก่ การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวแล้วได้รับรางวัล แรงเสริม หรือการลงโทษ พฤติกรรมก้าวร้าวนั้นจะเกิดขึ้นอีกในโอกาสต่อไป โดยพฤติกรรมก้าวร้าวนี้จะเกิดในลักษณะพฤติกรรมที่ต้องกระทำเองจึงจะได้รับแรงเสริมหรือแรงจูงใจ

2. ตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว ได้แก่ ประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งมี ดังนี้

2.1 อิทธิพลของตัวแบบ ทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวได้ ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์ทดลอง

2.2 สิ่งเร้าไม่พึงประสงค์ ได้แก่ การต่อสู้ทำร้ายร่างกาย การถูกเหยียดหยามหรือการถอดถอนแรงเสริมทำให้เกิดความคับข้องใจหรือความโกรธจึงแสดงความก้าวร้าวออกมา

2.3 สิ่งจูงใจ ส่วนใหญ่พฤติกรรมก้าวร้าวของบุคคล เกิดจากการคาดหวังผลทางบวก ดังนั้นตัวกระตุ้นคือแรงเสริมทำให้เกิดความคับข้องใจหรือความโกรธจึงแสดงความก้าวร้าวออกมา

2.4 ผลจากการสอน ในการอบรมเลี้ยงดูนั้นบุคคลจะถูกฝึกให้เชื่อฟังกฎระเบียบ ผู้ฝึกจะให้รางวัลแก่การเชื่อฟัง และลงโทษแก่การไม่เชื่อฟัง วิธีการลงโทษที่รุนแรงย่อมทำให้บุคคลเกิดความก้าวร้าวได้ เพราะทำให้บุคคลคับข้องใจและเห็นตัวแบบที่ก้าวร้าวด้วยการเห็นคนอื่นลงโทษ จะทำให้บุคคลมีความก้าวร้าวเพิ่มขึ้น

2.5 ผลจากสิ่งที่เป็นมายา เป็นสิ่งเร้าภายนอกที่เกิดจากความเชื่อถือที่ผิดๆ บางครั้งความเชื่อที่ผิดทำให้บุคคลก้าวร้าวได้

3. สิ่งที่ทำให้ความก้าวร้าวคงอยู่ ได้แก่ แรงเสริม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

3.1 แรงเสริมภายนอก เมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวแล้วได้รับแรงเสริมพฤติกรรมก้าวร้าว นั้นจะยังคงอยู่

3.2 แรงเสริมที่ได้จากการสังเกต บุคคลจะสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าวของตัวแบบที่ได้รับรางวัล มากกว่าตัวแบบที่ไม่ได้รับรางวัล

3.3 แรงเสริมที่เกิดจากตนเอง ได้แก่ การลดค่าหรือศักดิ์ศรีของผู้อื่น เช่น การ พุด นินทาหรือตำหนิผู้อื่นจะทำให้ตนเองรู้สึกมีคุณค่ามากขึ้น รู้สึกพอใจและระบายความคับข้องใจ

2. ทฤษฎีสัญชาตญาณเกี่ยวกับความก้าวร้าว (Instinct Theories of Aggression)

ทฤษฎีและแนวคิดด้านสัญชาตญาณ (Instinct Theory) เป็นทฤษฎีที่เก่าแก่ที่สุดและเป็นที่รู้จักกันดีในการอธิบายเกี่ยวกับความก้าวร้าวของมนุษย์ ผู้ที่สนับสนุนความคิดนี้ก็คือ Freud ซึ่งเชื่อว่าสัญชาตญาณเป็นพลังจิตอย่างหนึ่งที่เกิดจากแรงขับของร่างกายโดยธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ สัญชาตญาณแห่งชีวิต (Eros) ซึ่งเป็นสัญชาตญาณที่ต้องการมีชีวิตอยู่ และสัญชาตญาณแห่งความตาย (Thanatos) เป็นสัญชาตญาณที่คนเราต้องการจะตาย ซึ่งนำไปสู่ความก้าวร้าว (อรณลิน ไชยวสุ, 2547)

พลังของความก้าวร้าวเหมือนกับพลังอื่นๆ เช่น พลังความต้องการทางเพศ ซึ่งต้องมีการระบายออกทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะมนุษย์เราใช้จะเป็นผู้ที่สุภาพอ่อนโยน ใจ ดี และต้องการความรักความสนใจเสมอไปไม่ บางครั้งต้องต่อสู้เพื่อป้องกันตนเองเมื่อถูกรุกรานจากบุคคลอื่น ความก้าวร้าวจึงเป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของมนุษย์ในการป้องกันตนเอง ความก้าวร้าวอาจเป็นไปในรูปที่สังคมยอมรับ เช่นการแข่งขันกีฬาหรือ โด้วาทิ หรือในทางที่สังคมไม่ยอมรับเช่นการทำร้ายร่างกายหรือการด่าทอกัน แต่มนุษย์รู้จักการระงับอารมณ์และการไม่แสดงออกของความก้าวร้าวในเวลาที่ไม่จำเป็นและไม่สมควร หรือแสดงออกในสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับ ถ้าบุคคลใดไม่สามารถควบคุมตนเองให้แสดงความก้าวร้าวไปในทางที่ถูกต้องที่สังคมยอมรับได้แสดงว่า บุคคลนั้นมีพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจที่ขาดความสมดุลจึงไม่สามารถรับค่านิยมที่เป็นที่ยอมรับของสังคมได้และบุคคลประเภทนี้จะแสดงความก้าวร้าวออกมาโดยปราศจากการควบคุมและในที่สุดก็จะกลายเป็นนิสัยและบุคลิกภาพประจำตนเองไป (ผดุง อารยะวิญญู, 2528: 35)

3. ทฤษฎีความก้าวร้าวมาจากความคับข้องใจ (Frustration Aggression Theory)

คนส่วนใหญ่เชื่อว่า ความก้าวร้าวเป็นปฏิกิริยาการตอบสนองที่เกิดมาจากความคับข้องใจ ซึ่งทฤษฎีนี้เสนอโดยนักจิตวิทยาคนหนึ่งที่มีมหาวิทยาลัยเยล (Dollard and miller, 1939: 1) ได้ อธิบายว่า “การเกิดของพฤติกรรมก้าวร้าวมักเป็นผลมาจากความคับข้องใจ และความคับข้องใจจะ ก่อให้เกิดแรงขับซึ่งนำไปสู่ความก้าวร้าวบางรูปแบบเสมอ” ความคับข้องใจหมายถึงสภาพการณ์ที่ เกิดจากการที่บุคคลถูกกั้นไม่ให้ทำหรือไม่ให้ได้ในสิ่งที่ต้องการ คนเราจะเกิดความไม่พอใจและเกิด อารมณ์ขุ่นมัวถ้ามีคนที่ขัดใจ หรือขัดขวางไม่ให้ทำในสิ่งที่ปรารถนา เมื่อถูกขัดขวางก็มักจะแสดง พฤติกรรมออกไปในทางก้าวร้าว

ซึ่งต่อมามีนักจิตวิทยาที่สนับสนุนความคิดของ Dollard คือ Davitz (1952: 309-315) โดย ทำการทดสอบเชิงประจักษ์กับเด็กสองกลุ่ม โดยทำการทดลองให้เด็กกลุ่มหนึ่งเล่นอย่างสร้างสรรค์ และเด็กอีกกลุ่มหนึ่งเล่นแข่งขันกันอย่างก้าวร้าว ต่อมาให้เด็กทั้งสองกลุ่มเกิดความคับข้องใจก่อนที่ จะให้เด็กทั้งสองกลุ่มเล่นกันอย่างอิสระ ผลปรากฏว่าเมื่อปล่อยให้เด็กสองกลุ่มเล่นกันอย่างอิสระใน เวลาต่อมา กลุ่มแรกจะเพิ่มการเล่นอย่างสร้างสรรค์ กลุ่มหลังจะเพิ่มการเล่นที่รุนแรงกว่าเดิม แสดง ให้เห็นว่าเด็กกลุ่มหลังที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวเพิ่มขึ้นเพราะมีประสบการณ์การเล่นที่รุนแรงมาก่อน นั้นอาจเนื่องมาจากสิ่งเร้าภายนอกตัวบุคคลดังที่ Berkowitz (1965: 137-142) กล่าวว่า “ความคับข้อง ใจเป็นตัวก่อให้เกิดความก้าวร้าวก็จริง แต่การแสดงออกมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่มา กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม คือ แรงขับภายในจะต้องสัมพันธ์กับสภาพการณ์ที่มาเร้า เช่น ถ้าความคับ ข้องใจน้อย ถึงแม้สภาพการณ์จะเร้ามากก็อาจจะไม่เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวขึ้นได้”

ดังนั้น การเกิดของพฤติกรรมก้าวร้าวไม่ได้ขึ้นอยู่กับความคับข้องใจโดยตรงอย่างเดียว จะต้องมีสภาพความพร้อมในการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและสิ่งกระตุ้นการกระทำจากภายนอก จะต้องได้รับการพิจารณาเช่นกัน หากจะอธิบายความก้าวร้าวได้อย่างสมบูรณ์จะต้องพิจารณาถึง ลักษณะนิสัยความก้าวร้าวของแต่ละบุคคล ภาวะอารมณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและสิ่งเร้า ภายนอกตัวบุคคลควบคู่กันไป (อรนลิน ไชยวสุ, 2547)

จากแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมก้าวร้าวนั้นมีสาเหตุที่เกิดขึ้น ด้วยกันได้หลายประการ ซึ่งจากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษานั้น มีแนวโน้มในการ เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวขึ้นได้ซึ่งแบ่งออกเป็น พฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย และพฤติกรรมก้าวร้าวทาง วาจา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

อรชума พุ่มสวัสดิ์ (2539) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2538 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 150 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) วัยรุ่นที่รับรู้ว่าคุณค่าในตนเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าวัยรุ่นที่รับรู้ว่าคุณค่าในตนเองได้รับการเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย รักตามใจ ปล่อยปละปล่ยอย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่แตกต่างจากวัยรุ่นที่รับรู้ว่าคุณค่าในตนเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบคุ้มครอง (2) วัยรุ่นชายมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างจากวัยรุ่นหญิงในทุกรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

อารยา ด่านพานิช (2541) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของเยาวชนผู้กระทำผิดชายและหญิงในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนผู้กระทำผิดซึ่งอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง เป็นเพศชายในสถานฝึกและอบรมบ้านกรุณาจำนวน 297 คน และเป็นเพศหญิงในสถานฝึกและอบรมบ้านปราณี จำนวน 172 คน ผลการวิจัยพบว่าไม่สนับสนุนสมมติฐานหลักแต่สนับสนุนสมมติฐานย่อยที่เป็นองค์ประกอบของสมมติฐานหลัก ดังนี้ (1) การเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนผู้กระทำผิดชาย และหญิง ไม่มีความแตกต่างกัน องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเองด้านตนเอง โดยทั่วไป และองค์ประกอบด้านสังคมก็ไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามก็มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านครอบครัว (2) พฤติกรรมการเผชิญปัญหา ในเยาวชนผู้กระทำผิดชาย และหญิง ไม่มีความแตกต่างกัน องค์ประกอบด้านมุ่งเน้นอารมณ์สนับสนุนการแก้ปัญหา และอารมณ์ไม่สนับสนุนการแก้ปัญหาก็ไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามก็มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านมุ่งเน้นการแก้ปัญหา (3) ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเอง กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนผู้กระทำผิดชาย และหญิง แต่มีความสัมพันธ์ในแต่ละองค์ประกอบระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเอง กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนผู้กระทำผิดในแต่ละเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กัญชวลี ฌรงค์ราม (2543) ได้ทำการศึกษาปัจจัยคัดสรรที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นชายที่ทำผิดกฎหมาย ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในเขตภาคใต้ของประเทศไทย โดยกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 606 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มวัยรุ่นชายที่ทำผิดกฎหมาย ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในเขตภาคใต้ของประเทศไทย อายุ 16-18 ปี จำนวน 300 คน และกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 อายุ 16-18 ปี จากโรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย จังหวัดภูเก็ต โรงเรียนสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี และโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จำนวน 306 คน ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์ผลข้อมูล ด้วยเทคนิคการจำแนกกลุ่มปรากฏว่า มีตัวแปรจำนวน 6 ตัวแปร จาก 17 ตัวแปร ที่สามารถอธิบายความแปรปรวน ของการเป็นสมาชิกกลุ่มวัยรุ่นชายที่ทำผิดกฎหมาย และกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นชาย ได้ถึงร้อยละ 69.5 ซึ่งตัวแปร 6 ตัวแปรดังกล่าว ถือเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นชายที่ทำผิดกฎหมาย ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในเขตภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งได้แก่ปัจจัยดังต่อไปนี้ คือ (1) ระดับการศึกษา (2) รายได้เฉลี่ยของครอบครัว (3) การคบเพื่อนที่ทำผิดกฎหมาย (4) การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (5) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ (6) พ่อและแม่อยู่ร่วมกัน

พลนุช พุ่มไสว (2543) ได้ทำการศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย จำนวน 374 คน ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน มีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) การสร้างสมการพยากรณ์ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นๆ พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สามารถร่วมกันพยากรณ์ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทะนงศ์ สุขเกษม (2544) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การปฏิบัติตัวของเพื่อนและสื่อกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 700 คน เป็นชาย 350 คน และนักเรียนหญิง 350 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) พฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การปฏิบัติตัวของเพื่อนต่อนักเรียน สื่อตัวแบบจริง สื่อภาพยนตร์ สื่อหนังสือการ์ตูน และสื่อเกมคอมพิวเตอร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (2) องค์ประกอบที่สามารถร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมก้าวร้าวทางกายของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถ

พยากรณ์ได้ร้อยละ 47.60 คือการปฏิบัติตัวของเพื่อนต่อนักเรียน สื่อตัวแบบจริง การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และสื่อภาพยนตร์ ส่วนองค์ประกอบที่สามารถร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาของนักเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 42.90 คือการปฏิบัติตัวของเพื่อนต่อนักเรียน สื่อตัวแบบจริง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

ฐปณีย์ ตั้งจิตภักดีสกุล (2545) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเอง และความรู้สึกสิ้นหวังในเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กและเยาวชนที่กระทำและมารับบริการ ณ ศูนย์ให้คำปรึกษาปัญหาเยาวชนและครอบครัว ฝ่ายจิตวิทยา กองแพทย์ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง จำนวน 340 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองในเด็กและเยาวชน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา การแสดงออกต่อบิดามารดาของเด็กและเยาวชน ความคิดฆ่าตัวตายและความคิดฆ่าตัวตายภายหลังการถูกจับกุมครั้งนี้ ส่วนปัจจัยที่สัมพันธ์กับความรู้สึกสิ้นหวังในเด็กและเยาวชน ได้แก่ ระดับการศึกษา ระดับเชาวน์ปัญญา ความคิดฆ่าตัวตาย และความคิดฆ่าตัวตายในอนาคต นอกจากนี้ยังพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองและความรู้สึกสิ้นหวังในเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์กันในเชิงผกผัน กล่าวคือ เด็กและเยาวชนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงมีความรู้สึกสิ้นหวังต่ำ ส่วนเด็กและเยาวชนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำมีความรู้สึกสิ้นหวังสูง

รัชณีย์ แก้วคำศรี (2545) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของรูปแบบความผูกพัน การเห็นคุณค่าในตนเองและกลวิธีการเผชิญปัญหาของนักศึกษา โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจำนวน 409 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) นักศึกษาโดยทั่วไปมีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง มีการเห็นคุณค่าในตนเองระดับปานกลางและใช้การเผชิญปัญหาที่มีประสิทธิภาพ โดยการใช้การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาในระดับสูง ใช้การเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมค่อนข้างสูง ใช้การเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงหนีค่อนข้างต่ำ (2) นักศึกษาหญิงเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าและใช้การเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมมากกว่านักศึกษาชาย

วงษ์เดือน สายสุวรรณ (2547) ได้ทำการศึกษาประวัติการถูกลงโทษของมารดา พฤติกรรมก้าวร้าวของมารดา และพฤติกรรมก้าวร้าวของบุตรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการลงโทษบุตรของมารดา โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง ปีการศึกษา 2546 ที่อยู่ร่วมในครอบครัวเดียวกับนักเรียนและคู่สมรสที่เป็นบิดาที่

แท้จริงของนักเรียนมีจำนวน 310 คน ผลการการวิจัยพบว่า (1) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ พฤติกรรม

การลงโทษบุตรของมารดาจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว และเพศของบุตร พบว่า มารดาที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมการลงโทษบุตร ไม่แตกต่างกัน ส่วนมารดาที่มีสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกันมีพฤติกรรมการลงโทษบุตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมารดาที่ครอบครัวมีรายได้ไม่เพียงพอใช้จ่ายมีพฤติกรรมการลงโทษบุตรมากกว่ามารดาที่ครอบครัวมีรายได้เพียงพอใช้จ่ายและมีเหลือเก็บ ส่วนคู่อื่นไม่พบความแตกต่าง สำหรับมารดาที่มีบุตรเพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมการลงโทษบุตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมารดาที่มีบุตรเพศชายมีพฤติกรรมการลงโทษบุตรมากกว่ามารดาที่มีบุตรเพศหญิง 2. ผลการวิเคราะห์ตัวแปร ประวัติการถูกลงโทษของมารดา พฤติกรรมก้าวร้าวของมารดา และพฤติกรรมก้าวร้าวของบุตรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการลงโทษบุตรของมารดา พบว่า ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมการลงโทษบุตรของมารดา ได้แก่ ประวัติการถูกลงโทษของมารดา พฤติกรรมก้าวร้าวของมารดา และพฤติกรรมก้าวร้าวของบุตร โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการลงโทษบุตรของมารดาได้ร้อยละ 40.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

วุฒิสักดิ์ แต่งเหลือง (2547) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัว การสื่อสารภายในครอบครัวและความก้าวร้าวของเยาวชนชาย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนชายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนชาย (บ้านกรุณา) จำนวน 292 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) เยาวชนชายที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความสัมพันธ์ในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) เยาวชนชายที่มีระดับการศึกษา ระดับการศึกษาของมารดา และอาชีพมารดาต่างกัน มีการศึกษาในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ความสัมพันธ์ในครอบครัวและการสื่อสารภายในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางลบกับความก้าวร้าวของเยาวชนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (4) ความสัมพันธ์ในครอบครัว และการสื่อสารภายในครอบครัวสามารถร่วมกันทำนายความก้าวร้าวของเยาวชนได้ร้อยละ 36.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เจนจิรา เจนจิตรวานิช (2548) ได้ทำการศึกษารูปแบบการเลี้ยงดูของบิดามารดาและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนมัธยม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขต 1 กรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนโยธินบูรณะ จำนวน 240 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบการเลี้ยงดูของบิดามารดาของนักเรียนมัธยม โรงเรียน

โยธินบุรณะ เป็นแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขต และมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง (2) นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสม ลำดับการเกิด สถานภาพสมรสของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดาแตกต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน (3) นักเรียนที่มีรูปแบบการเลี้ยงดูของบิดามารดาที่แตกต่างกันมีความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน แต่พบว่า นักเรียนที่มีระดับรูปแบบการเลี้ยงดูของบิดามารดาแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขตที่แตกต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

งานวิจัยต่างประเทศ

Farrington (1973) ได้ศึกษาพบว่าเด็กที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมมักมาจากครอบครัวที่พ่อแม่มีความขัดแย้ง มีวิกฤติการณ์ในครอบครัวบ่อยครั้ง และในบางครั้งพ่อแม่แสดงความไม่ชอบเด็กร้อยละ 42.9 เด็กที่มีความก้าวร้าวในช่วงอายุ 14 ปี และ 16-17 ปี มักมีความขัดแย้งในครอบครัวเกิดขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่มาจากครอบครัวที่ไม่สอดคล้องกันซึ่งมีความก้าวร้าวในช่วงอายุเดียวกันร้อยละ 16.2

Mussen and Others (1990) ได้ศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูลูกแบบประชาธิปไตยจะทำให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก สามารถเผชิญเหตุการณ์ต่างๆ โดยไม่วิตกกังวล และมีความเชื่อมั่นในตนเอง นอกจากนี้ การฝึกวินัยให้แก่บุตร โดยการให้เหตุผลและให้ความรักจะทำให้บุตรมีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบสูง สามารถปรับตัวได้ดี

Maccoby (1998) ได้ทำการศึกษาถึงอิทธิพลของสังคมเกี่ยวข้องกับความวิตกกังวล และการเห็นคุณค่าในตนเองภายใต้สภาวะของความเครียด ผลการวิจัยพบว่า เมื่อมีความเครียดเกิดขึ้นจะพบความวิตกกังวลเกิดขึ้นด้วย และการเห็นคุณค่าในตนเองจะลดลง การที่บุคคลจะได้พบกับเหตุการณ์ที่เครียดซ้ำๆ กัน จะส่งผลให้มีปฏิสัมพันธ์ทางลบต่อสังคม และพัฒนาขึ้นเป็นบุคลิกภาพได้ โดยจะเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ ความคิด และอารมณ์ ในส่วนของความเครียด ตัวแปรที่มีผลในทางลบได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม และความสัมพันธ์ทางสังคม ผลสรุปยืนยันว่าคนที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมสูงจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง และมีระดับความวิตกกังวลประจำตัว และความวิตกกังวลต่อสถานการณ์ต่ำกว่าผู้ที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมต่ำ

Byrne (2000) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวล ความกลัว การเห็นคุณค่าในตนเอง และกลวิธีการเผชิญปัญหาในวัยรุ่น โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีอายุ 7, 9 และ 12 ปี จำนวน 224 คนในออสเตรเลีย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนหญิงมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ นักเรียนชายมีความวิตกกังวลและความ กลัวลดลงเมื่ออายุ 12 ปี และนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีอายุ 12 ปีใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน

Benda (2002) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของการถูกทำร้ายในวัยเด็กและความรุนแรงในวัยรุ่น การศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,031 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา 5 โรงเรียน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอายุน้อยกว่า 16 และกลุ่มอายุมากกว่า 16 สิ่งที่น่าสนใจคือความแตกต่างของผลที่เกิดจากการถูกทำร้ายในช่วงวัยเด็กและช่วงวัยรุ่นนั้นจะส่งผลต่อความรุนแรงกับทั้งสองกลุ่มอายุนี้ จากการศึกษาพบว่าคนที่ถูกผู้ใหญ่ทำร้ายในช่วงวัยเด็กจะมีผลต่อการใช้ความรุนแรงได้ การพยายามฆ่าตัวตายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้ความรุนแรงของวัยรุ่นอายุ 15 ปี ส่วนความรู้สึกผิดหวังหรือความบาดหมางจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้ความรุนแรงของวัยรุ่นทั้งสองกลุ่ม

Goodwin (2006) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดกับความโกรธและความรู้สึกซึมเศร้า โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นในอเมริกาจำนวน 9,938 คน จากการศึกษาได้นำปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจัดการความเครียด 11 อย่างมาวิเคราะห์ ผลออกมาว่ามี 4 วิธีที่วัยรุ่นใช้เวลาเครียด คือ การใช้สารเสพติด การหากิจกรรมทางกายทำ การจัดการกับอารมณ์เครียด และการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว จากการการวิจัยวิธีการใช้สารเสพติด การจัดการกับอารมณ์เครียด และการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวมีผลต่อความซึมเศร้ามากขึ้น ส่วนวิธีการหากิจกรรมทางกายทำมีผลต่อความซึมเศร้าน้อยลง และผู้ชายมักจะใช้วิธีการหากิจกรรมทางกายทำเพื่อลดความซึมเศร้า

ซึ่งจากการวิจัยส่วนใหญ่พบว่า อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการอยู่ร่วมกันของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา รายได้เฉลี่ยของครอบครัวและประเภทความผิดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าว รวมไปถึง รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชน และวิธีการเผชิญปัญหามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าว

กรอบแนวความคิด

สมมติฐานในการวิจัย

1. เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน โดยมีสมมติฐานย่อยดังต่อไปนี้

1.1 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีอายุแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

1.2 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

1.3 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีสถานภาพการอยู่ร่วมกันของครอบครัวแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

1.4 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ระดับการศึกษาของบิดาแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

1.5 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ระดับการศึกษาของมารดาแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

1.6 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีรายได้ต่อเดือนของครอบครัวแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

1.7 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่บิดาประกอบอาชีพแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

1.8 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มารดาประกอบอาชีพแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

1.9 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ประเภทของความผิดแตกต่างกัน

กันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

2. รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

3. การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

4. วิธีการเผชิญปัญหาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง วิธีการเผชิญปัญหา กับพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรเป้าหมาย คือ เยาวชนชายผู้กระทำผิดอาญารวมทั้งกระทำการอันผิดกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดที่ได้รับการตัดสินพิพากษาจากศาลคดีเด็กและเยาวชนว่ามีความผิดตามกฎหมายกำหนดจริงและมีคำสั่งให้เข้ารับการฝึกอบรม ภายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีอายุระหว่าง 14-24 ปี ณ วันที่ 30 มกราคม 2550 จากการตรวจสอบข้อมูลพบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 487 คน

ในการวิจัยครั้งนี้ การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การคำนวณจากสูตรของ Yamane คือ

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดประชากร
 N = จำนวนประชากร
 e^2 = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ = 0.05

จากจำนวนประชากรของศูนย์ฝึกและอบรมเยาวชนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีเด็กอายุระหว่าง 14-24 ปี 487 คน สามารถคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้ ดังนี้

$$n = \frac{487}{1 + 487 (0.05)^2}$$

$$n = 220 \text{ คน}$$

จากการคำนวณได้ค่านาขนาดกลุ่มตัวอย่าง 220 คน จากนั้นใช้วิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการเขียนเลขประจำตัวเยาวชนชายทั้งหมดและจับฉลากตามจำนวนที่คำนวณได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างมาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อแจกแจงเป็นแบบสอบถาม โดยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 5 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบตรวจรายการ (Check list) และเติมข้อความ เกี่ยวกับ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการอยู่ร่วมกันของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา รายได้ต่อเดือนของครอบครัว อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา และประเภทความผิด ตรวจวัดและให้คะแนน โดยการนำคำตอบมาทำการแจกแจงหาค่าความถี่และหาค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว โดยการประเมินการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 4 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับความรู้สึก	คะแนนข้อความ
เห็นด้วยมากที่สุดหรือจริงมากที่สุด	4
เห็นด้วยหรือจริง	3
ไม่เห็นด้วยหรือไม่จริง	2

ไม่เห็นด้วยมากที่สุดหรือไม่จริงมากที่สุด 1

เมื่อรวมคะแนนจากแบบสอบถามรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนแล้ว เยาวชนได้คะแนนในรูปแบบการเลี้ยงดูแบบใดมากที่สุด ถือได้ว่าเยาวชนได้รับการเลี้ยงดูตามรูปแบบการเลี้ยงดูที่ได้คะแนนสูงสุดนั้น

เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนเป็นรายชื่อ

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{4 - 1}{3} = 1$$

ผู้วิจัยแบ่งระดับรูปแบบการเลี้ยงดูออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ ดังนี้

คะแนนระหว่าง	1.00 – 2.00	หมายถึง	ระดับต่ำ
	2.01 – 3.00	หมายถึง	ระดับปานกลาง
	3.01 – 4.00	หมายถึง	ระดับสูง

เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนรวมรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแต่ละรูปแบบ

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{32 - 8}{3} = 8$$

คะแนนระหว่าง	8.00 – 16.00	หมายถึง	ระดับต่ำ
	16.01 – 24.00	หมายถึง	ระดับปานกลาง
	24.01 – 32.00	หมายถึง	ระดับสูง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 4 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับความรู้สึก	คะแนนข้อความเชิงบวก
เห็นด้วยมากที่สุดหรือจริงมากที่สุด	4
เห็นด้วยหรือจริง	3
ไม่เห็นด้วยหรือไม่จริง	2
ไม่เห็นด้วยมากที่สุดหรือไม่จริงมากที่สุด	1

ระดับความรู้สึก	คะแนนข้อความเชิงลบ
เห็นด้วยมากที่สุดหรือจริงมากที่สุด	1
เห็นด้วยหรือจริง	2
ไม่เห็นด้วยหรือไม่จริง	3
ไม่เห็นด้วยมากที่สุดหรือไม่จริงมากที่สุด	4

เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนเป็นรายชื่อ

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{4 - 1}{3} = 1$$

ผู้วิจัยแบ่งระดับการเห็นคุณค่าในตนเองออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ ดังนี้

คะแนนระหว่าง 1.00 – 2.00	หมายถึง	ระดับต่ำ
2.01 – 3.00	หมายถึง	ระดับปานกลาง
3.01 – 4.00	หมายถึง	ระดับสูง

เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนรวมทั้งฉบับ

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{28 - 7}{3} = 7$$

คะแนนระหว่าง 7.00 – 14.00	หมายถึง	ระดับต่ำ
14.01 – 21.00	หมายถึง	ระดับปานกลาง

21.01 – 28.00 หมายถึง ระดับสูง

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเผชิญปัญหา เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการเผชิญปัญหา เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 4 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับความรู้สึก	คะแนนข้อความ
เห็นด้วยมากที่สุดหรือจริงมากที่สุด	4
เห็นด้วยหรือจริง	3
ไม่เห็นด้วยหรือไม่จริง	2
ไม่เห็นด้วยมากที่สุดหรือไม่จริงมากที่สุด	1

เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนเป็นรายชื่อ

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{4 - 1}{3} = 1$$

ผู้วิจัยแบ่งระดับการเห็นวิธีการเผชิญปัญหาออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ ดังนี้

คะแนนระหว่าง 1.00 – 2.00	หมายถึง	ระดับต่ำ
2.01 – 3.00	หมายถึง	ระดับปานกลาง
3.01 – 4.00	หมายถึง	ระดับสูง

เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนรวมวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหา

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{40 - 10}{3} = 10$$

คะแนนระหว่าง 10.00 – 20.00	หมายถึง	ระดับต่ำ
21.01 – 30.00	หมายถึง	ระดับปานกลาง

30.01 – 40.00 หมายถึง ระดับสูง

เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนรวมวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{32 - 8}{3} = 8$$

คะแนนระหว่าง 8.00 – 16.00 หมายถึง ระดับต่ำ

16.01 – 24.00 หมายถึง ระดับปานกลาง

24.01 – 32.00 หมายถึง ระดับสูง

เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนรวมวิธีการเผชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อย

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{28 - 7}{3} = 7$$

คะแนนระหว่าง 7.00 – 14.00 หมายถึง ระดับต่ำ

14.01 – 21.00 หมายถึง ระดับปานกลาง

21.01 – 28.00 หมายถึง ระดับสูง

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 4 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับความรู้สึกรู้สึก	คะแนนข้อความเชิงบวก
เห็นด้วยมากที่สุดหรือจริงมากที่สุด	4
เห็นด้วยหรือจริง	3
ไม่เห็นด้วยหรือไม่จริง	2
ไม่เห็นด้วยมากที่สุดหรือไม่จริงมากที่สุด	1
ระดับความรู้สึกรู้สึก	คะแนนข้อความเชิงลบ

เห็นด้วยมากที่สุดหรือจริงมากที่สุด	1
เห็นด้วยหรือจริง	2
ไม่เห็นด้วยหรือไม่จริง	3
ไม่เห็นด้วยมากที่สุดหรือไม่จริงมากที่สุด	4

เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนเป็นรายชื่อ

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{4 - 1}{3} = 1$$

4	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุดหรือจริงมากที่สุด
3	หมายถึง	เห็นด้วยหรือจริง
2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยหรือไม่จริง
1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยมากที่สุดหรือไม่จริงมากที่สุด

ผู้วิจัยแบ่งระดับพฤติกรรมก้าวร้าวออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ
ดังนี้

คะแนนระหว่าง	1.00 – 2.00	หมายถึง	ระดับต่ำ
	2.01 – 3.00	หมายถึง	ระดับปานกลาง
	3.01 – 4.00	หมายถึง	ระดับสูง

เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนรวมทั้งฉบับ

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{76 - 19}{3} = 19$$

คะแนนระหว่าง	19.00 – 38.00	หมายถึง	ระดับต่ำ
	38.01 – 57.00	หมายถึง	ระดับปานกลาง
	57.01 – 76.00	หมายถึง	ระดับสูง

การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์และเนื้อหาโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสิ่งพิมพ์ต่างๆ เพื่อหาข้อมูลที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่ใช้ในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างข้อคำถามของแบบสอบถาม
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ โดยได้รับการตรวจทานและแนะนำจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะเพื่อนำไปทดลองใช้
4. ทดสอบเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเขต 4 จังหวัดขอนแก่นจำนวน 30 คน
5. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่นำไปทดลองใช้ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าสามารถนำไปใช้จริงได้ทุกลมับ โดยการนำไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการ โดยขอความอนุเคราะห์เข้าทำการเก็บข้อมูลจากภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เสนอต่อผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเยาวชนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นแจกให้กับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมชี้แจงให้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อกรอกแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ เมื่อกลุ่มตัวอย่างกรอกแบบสอบถามเสร็จแล้วก็รวบรวมและตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้งหมด
3. ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถามทั้งหมดตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลการวิจัยที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง มาตรวจสอบและบันทึกคะแนน แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย แสดงค่าความถี่ และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง
2. ค่าเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (t-test) ใช้ในการทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระที่มีการแบ่งเป็น 2 กลุ่ม อิสระต่อกัน
3. ค่าความแปรปรวน (F-test) ใช้ในการทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระที่มี 2 กลุ่มขึ้นไป และทดสอบความแตกต่างรายคู่ (Multiple Comparison) โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)
4. หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามโดยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยวิธีของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

บทที่ 4

ผลวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง วิธีการเผชิญปัญหา กับพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 3 นครราชสีมา ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเป็น 5 ส่วนดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของเยาวชน
- ส่วนที่ 2 ข้อมูลรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวของเยาวชน
- ส่วนที่ 3 ข้อมูลการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชน
- ส่วนที่ 4 ข้อมูลวิธีการเผชิญปัญหาของเยาวชน
- ส่วนที่ 5 ข้อมูลพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชน
- ส่วนที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของเยาวชน

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการอยู่ร่วมกันของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา รายได้ต่อเดือนของครอบครัว อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา และประเภทความผิด

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนร้อยละของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
14-15 ปี	23	10.5
16-18 ปี	151	68.6
19-24 ปี	46	20.9
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	6	2.7
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา	54	24.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	130	59.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย	25	11.4
ปริญญาวิชาชีพ (ปวช.-ปวส.)	4	1.8
อื่นๆ	1	0.5
สถานภาพการอยู่ร่วมกันของครอบครัว		
บิดามารดาอยู่ร่วมกัน	124	56.4
บิดามารดาแยกกันอยู่	65	29.5
บิดาหรือมารดาเสียชีวิต	29	13.2
บิดาและมารดาเสียชีวิต	2	0.9
ระดับการศึกษาของบิดา		
ไม่ได้รับการศึกษา	10	4.5
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา	127	57.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	32	14.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย	34	15.4
สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	3	1.5
ไม่ทราบ	14	6.3
ระดับการศึกษาของมารดา		
ไม่ได้รับการศึกษา	17	7.7
ต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา	128	58.2
มัธยมศึกษาตอนต้น	40	18.2

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
มัธยมศึกษาตอนปลาย	15	6.8
สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	10	4.5
ไม่ทราบ	10	4.5
รายได้ต่อเดือนของครอบครัว		
น้อยกว่า 5,000 บาท	86	39.1
5,001 – 10,000 บาท	97	44.1
สูงกว่า 10,001 บาท	37	16.8
อาชีพของบิดา		
เกษตรกรกรรม	45	20.5
รับจ้าง	114	51.8
รับราชการ	12	5.5
ค้าขาย-ธุรกิจส่วนตัว	26	11.8
ไม่ทราบ	23	10.4
อาชีพของมารดา		
เกษตรกรกรรม	49	22.3
รับจ้าง	102	48.2
ค้าขาย-ธุรกิจส่วนตัว	41	18.6
อื่นๆ	13	5.9
ไม่ทราบ	11	5.0
ประเภทของความผิด		
ความผิดเกี่ยวกับร่างกาย	62	28.2
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	77	35.0
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	44	20.0
ความผิดอื่นๆ	37	16.8

จากตารางที่ 1 พบว่า ลักษณะของเยาวชนชายกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 16-18 ปี (ร้อยละ 68.6) ซึ่งมีระดับการศึกษาระหว่างชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นคือระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3 (ร้อยละ 59.1) สถานภาพการอยู่ร่วมกันของครอบครัวส่วนใหญ่บิดามารดาอยู่

ร่วมกัน (ร้อยละ 56.4) ระดับการศึกษาของบิดาและมารดาส่วนใหญ่จบต่ำกว่าประถมศึกษาหรือประถมศึกษา (ร้อยละ 57.8 และร้อยละ 58.2 ตามลำดับ) รายได้ต่อเดือนของครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท (ร้อยละ 44.1) ส่วนใหญ่บิดาและมารดามีอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 51.8 และ ร้อยละ 48.2 ตามลำดับ) และกลุ่มตัวส่วนใหญ่จะทำความผิดประเภทความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน (ร้อยละ 35)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวของเยาวชน

ข้อมูลรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวได้แบ่งรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ รูปแบบการเลี้ยงดูแบบขอมตามบุตร รูปแบบการเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขต รูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุม รูปแบบการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว

รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการเลี้ยงดูของครอบครัว
1. รูปแบบการเลี้ยงดูแบบขอมตามบุตร	18.57	3.42	ปานกลาง
2. รูปแบบการเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขต	23.95	3.53	ปานกลาง
3. รูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุม	15.50	3.83	ต่ำ
4. รูปแบบการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	16.80	4.32	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา มีรูปแบบการเลี้ยงดูแบบขอมตามบุตร รูปแบบการเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขตและรูปแบบการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=18.57$ $\bar{X}=23.95$ และ $\bar{X}=16.80$) และรูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุมในระดับต่ำ ($\bar{X}=15.50$)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชน

ตารางที่ 3 แสดงคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการเห็น คุณค่าในตนเอง
1. ฉันรู้สึกว่าคุณเป็นคนมีค่าเหมือนกับคนอื่นทั่วไป	2.91	.663	ปานกลาง
2. ไม่ว่าอย่างไรก็ตามแล้วฉันรู้สึกว่าตนเองล้มเหลว	2.87	.713	ปานกลาง*
3. ฉันรู้สึกว่า ฉันไม่ภูมิใจในตนเองเลย	2.88	.739	ปานกลาง*
4. ฉันมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับตนเอง	2.73	.652	ปานกลาง
5. ฉันมีความพึงพอใจในตนเอง	3.00	.712	สูง
6. ฉันรู้สึกว่าตนเองไร้ประโยชน์	3.15	.749	สูง*
7. บางครั้งฉันคิดว่าตัวเองไม่มีข้อดีเลย	2.96	.733	ปานกลาง*
การเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวม	20.51	3.06	ปานกลาง

* คือข้อคำถามเชิงลบที่ได้รับการกลับคะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ก่อนนำมาวิเคราะห์

จากตารางที่ 3 พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 3 จังหวัดนครราชสีมา มีการเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=20.51$) เมื่อพิจารณารายข้อคะแนนเฉลี่ยที่สูงที่สุด คือ ฉันรู้สึกว่าตนเองไร้ประโยชน์ รองลงมา คือ ฉันมีความพึงพอใจในตนเอง

ส่วนที่ 4 ข้อมูลวิธีการเผชิญปัญหาของเยาวชน

ตารางที่ 4 แสดงคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับวิธีการเผชิญปัญหา

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับวิธีการ เผชิญปัญหา
วิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหา			
1. ฉันจะจัดการ โดยตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้น	2.95	.551	ปานกลาง
2. ฉันจะเพิ่มความพยายามในการแก้ปัญหา	3.00	.501	สูง
3. ฉันจะแก้ไขปัญหาย่างเป็นขั้นเป็นตอน	2.76	.642	ปานกลาง
4. ฉันจะวางแผนในการกระทำสิ่งต่างๆเพื่อแก้ไขปัญหา	2.84	.703	ปานกลาง
5. ฉันจะหยุดหรือหลีกเลี่ยงในการทำกิจกรรมอื่นๆเพื่อให้มีความ ตั้งใจในการแก้ไขปัญหา	2.45	.691	ปานกลาง

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับวิธีการ เผชิญปัญหา
6. ฉันจะป้องกันสิ่งอื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้องจะเข้ามาแทรกในการแก้ปัญหา ของฉัน	2.59	.639	ปานกลาง
7. ฉันจะอดทนรอให้ถึงเวลาที่เหมาะสม ที่จะกระทำการแก้ไขปัญหา	2.65	.714	ปานกลาง
8. ฉันจะไม่ทำอะไรอย่างผลิผลตามเพราะปัญหาอาจเพิ่มมากขึ้น	2.70	.642	ปานกลาง
9. ฉันจะขอคำแนะนำจากเพื่อนเพื่อนำมาแก้ไขปัญหา	2.62	.781	ปานกลาง
10. ฉันจะหาข้อมูลต่างๆเพื่อนำมาใช้แก้ไขปัญหา	2.75	.659	ปานกลาง
วิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหาโดยรวม	27.32	3.63	ปานกลาง
วิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์			
11. ฉันจะหากิจกรรมอื่นๆทำให้ความเครียดที่เกิดขึ้นลดลง	3.05	.681	สูง
12. ฉันจะพูดระบายความรู้สึกจากปัญหาที่เกิดขึ้นให้เพื่อนฟังเพื่อ ความสบายใจ	2.90	.810	ปานกลาง
13. ฉันต้องการความเห็นอกเห็นใจ หรือความเข้าใจเวลาที่ฉันมี ปัญหา	2.75	.764	ปานกลาง
14. ฉันจะค้นหาสิ่งดีๆจากปัญหาที่เกิดขึ้น	2.72	.657	ปานกลาง
15. ฉันคิดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจะทำให้ฉันเติบโตขึ้น	2.67	.840	ปานกลาง
16. เมื่อแก้ไขปัญหาไม่ได้ ฉันจะยอมรับและเรียนรู้ที่จะอยู่กับปัญหา ที่เกิดขึ้น	2.75	.803	ปานกลาง
17. ฉันจะขอความช่วยเหลือจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ช่วยได้	2.33	.813	ปานกลาง
18. ฉันจะใช้หลักคำสอนของศาสนาทำให้ความรู้สึกฉันดีขึ้น	2.60	.692	ปานกลาง
วิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์โดยรวม	21.76	3.36	ปานกลาง
วิธีการเผชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อย			
19. ฉันจะหงุดหงิดและระบายอารมณ์ของฉันออกไป	2.71	.726	ปานกลาง
20. ฉันจะแสดงความรู้สึกทุกข์หรือหงุดหงิดออกมาอย่างมาก	2.42	.707	ปานกลาง
21. ฉันล้มเลิกความพยายามที่จะไปถึงเป้าหมายหากเกิดปัญหาขึ้น	2.21	.754	ปานกลาง
22. ฉันคิดว่าตนเองไม่สามารถจะจัดการกับปัญหาได้ จึงไม่พยายาม จะแก้ไข	2.05	.639	ปานกลาง

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับวิธีการ เผชิญปัญหา
23. ฉันจะไปทำกิจกรรมอื่นให้ห่างไกลจากปัญหาที่เกิดขึ้น	2.50	.718	ปานกลาง
24. ฉันไม่ต้องการคิดเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น	2.31	.749	ปานกลาง
25. ฉันนอนหลับมากกว่าปกติเพื่อไม่ต้องคิดถึงปัญหา	2.25	.821	ปานกลาง
วิธีการเผชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อยโดยรวม	16.45	2.77	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 3 จังหวัดนครราชสีมา มีวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหา วิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ และวิธีการเผชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=27.32$, $\bar{X}=21.76$ และ $\bar{X}=16.45$ ตามลำดับ) เมื่อพิจารณารายข้อวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงข้อที่ว่า ฉันจะเพิ่มความพยายามในการแก้ปัญหา อยู่ในระดับสูง วิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงข้อที่ว่า ฉันจะหากิจกรรมอื่นๆทำเพื่อให้ความเครียดที่เกิดขึ้นลดลงอยู่ในระดับสูง และวิธีการเผชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อยทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนที่ 5 ข้อมูลพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชน

ตารางที่ 5 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมก้าวร้าว

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับวิธีการ เผชิญปัญหา
1. ฉันจะระบายความโกรธด้วยการทำลายสิ่งของ	2.01	.860	ปานกลาง
2. ฉันมักจะรังแกสัตว์ให้ได้รับความเจ็บปวดทรมาน	1.69	.674	ต่ำ
3. ฉันมักแอบหยิบของผู้อื่นเมื่อไม่มีใครเห็น	1.60	.664	ต่ำ
4. ฉันจะหยิบของคนอื่นถ้าฉันอยากได้ ถึงแม้เจ้าของจะไม่อนุญาตก็ตาม	1.58	.745	ต่ำ
5. ฉันมักมีเรื่องชกต่อยกับผู้อื่น	2.17	.842	ปานกลาง
6. ฉันมักกระแทกสิ่งของเสียงดังเวลาโมโห	2.25	.908	ปานกลาง

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับวิธีการ เผชิญปัญหา
7. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นฉันมักใช้กำลังในการยุติปัญหา	2.20	.862	ปานกลาง
8. ฉันมักเป็นฝ่ายหาเรื่องผู้อื่น โดยไม่มีเหตุผล	1.71	.738	ต่ำ
9. ฉันไม่ชอบการมีเรื่อง	2.56	.970	ปานกลาง
10. ฉันมักแก้ไขปัญหาคด้วยสติปัญญามากกว่ากำลัง	2.38	.752	ปานกลาง
11. ฉันมักจะเถียงเพื่อเอาชนะคนอื่น	2.20	.790	ปานกลาง
12. ฉันไม่เอาปมด้อยของเพื่อนมาล้อหรือมาเรียกให้เพื่อนอับอาย	2.72	.952	ปานกลาง
13. ฉันมักจะพูดเยาะเย้ย หรือถากถางให้คนอื่นได้รับความอับอาย หรือ เจ็บใจ	1.74	.741	ต่ำ
14. ฉันมักจะพูดดูหมิ่น หรือพูดให้คนอื่นรู้สึกว่าคุณด้อยกว่า	1.62	.689	ต่ำ
15. ฉันไม่ชอบพูดให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย	2.66	.959	ปานกลาง
16. ฉันไม่ชอบและไม่ทำการนิทาว่าร้ายผู้อื่น	2.70	.908	ปานกลาง
17. ฉันเป็นคนพูดจาสุภาพ	2.50	.725	ปานกลาง
18. ฉันชอบพูดคุยเหยียดให้คนทะเลาะกัน	1.74	.773	ต่ำ
19. ฉันจะคิดถึงจิตใจคนฟังเสมอ	1.97	.702	ต่ำ
พฤติกรรมก้าวร้าวโดยรวม	39.99	6.88	ปานกลาง

* คือข้อคำถามเชิงลบที่ได้รับการกลับคะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ก่อนนำมาวิเคราะห์

จากตารางที่ 5 พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 3 จังหวัดนครราชสีมา มีพฤติกรรมก้าวร้าวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=39.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าพฤติกรรมก้าวร้าวส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงข้อที่ว่า ฉันมักจะรังแกสัตว์ให้ได้รับความเจ็บปวดทรมาน ฉันมักแอบหยิบของผู้อื่นเมื่อไม่มีใครเห็น ฉันจะหยิบของคนอื่นถ้าฉันอยากได้ ถึงแม้เจ้าของจะไม่อนุญาตก็ตาม ฉันมักเป็นฝ่ายหาเรื่องผู้อื่นโดยไม่มีเหตุผล ฉันมักจะพูดเยาะเย้ยหรือถากถางให้คนอื่นได้รับความอับอาย หรือเจ็บใจ ฉันมักจะพูดดูหมิ่น หรือพูดให้คนอื่นรู้สึกว่าคุณด้อยกว่า ฉันชอบพูดคุยเหยียดให้คนทะเลาะกัน และฉันจะคิดถึงจิตใจคนฟังเสมออยู่ในระดับต่ำ

ส่วนที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน โดยมีสมมติฐานย่อยดังต่อไปนี้

สมมติฐานย่อยที่ 1.1 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีอายุแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	114.140	57.070	1.208	.301
ภายในกลุ่ม	217	10254.819	47.257		
รวม	219	10368.959			

จากตารางที่ 6 พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 3 จังหวัดนครราชสีมาที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานย่อยที่ 1.2 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	3.483	1.742	0.36	.964
ภายในกลุ่ม	217	10365.476	47.767		
รวม	219	10368.959			

จากตารางที่ 7 พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 3 จังหวัดนครราชสีมาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่ต่างแตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานย่อยที่ 1.3 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีสถานภาพการอยู่ร่วมกันของครอบครัวแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจำแนกตามสถานภาพการอยู่ร่วมกันของครอบครัว

สถานภาพการอยู่ร่วมกันของครอบครัว	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	t	P
บิดามารดาอยู่ร่วมกัน	124	41.04	6.822	2.616*	.010
บิดามารดาแยกกันอยู่	96	38.62	6.750		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 3 จังหวัดนครราชสีมาที่สถานภาพการอยู่ร่วมกันของครอบครัวแตกต่างกันมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานย่อยที่ 1.4 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ระดับการศึกษาของบิดาแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา

ระดับการศึกษาของบิดา	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	t	P
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	137	40.25	7.436	.088	.930
สูงกว่ามัธยมศึกษา	69	40.17	5.549		

จากตารางที่ 9 พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 3 จังหวัดนครราชสีมาที่ระดับการศึกษาของบิดาแตกต่างกันมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานย่อยที่ 1.5 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ระดับการศึกษาของมารดาแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็ก และเยาวชนจำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา

ระดับการศึกษาของมารดา	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	t	P
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	145	40.32	7.438	.472	.637
สูงกว่ามัธยมศึกษา	65	39.89	5.437		

จากตารางที่ 10 พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 3 จังหวัดนครราชสีมาที่ระดับ การศึกษาของมารดาแตกต่างกันมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานย่อยที่ 1.6 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีรายได้ต่อเดือน ของครอบครัวแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและ เยาวชนจำแนกตามมีรายได้ต่อเดือนของครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	124.720	62.360	1.321	.269
ภายในกลุ่ม	217	10244.239	47.208		
รวม	219	10368.959			

จากตารางที่ 11 พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 3 จังหวัดนครราชสีมาที่มี รายได้ต่อเดือนของครอบครัวแตกต่างกันมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานย่อยที่ 1.7 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่บิดาประกอบ อาชีพแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจำแนกตามอาชีพของบิดา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	3	141.775	47.258	.975	.406
ภายในกลุ่ม	193	9358.053	48.487		
รวม	196	9499.827			

จากตารางที่ 12 พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 3 จังหวัดนครราชสีมาที่บิดาประกอบอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานย่อยที่ 1.8 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มารดาประกอบอาชีพแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจำแนกตามอาชีพของมารดา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	3	181.697	60.566	1.267	.287
ภายในกลุ่ม	205	9802.303	47.816		
รวม	208	9984.000			

จากตารางที่ 13 พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 3 จังหวัดนครราชสีมาที่มารดาประกอบอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานย่อยที่ 1.9 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ประเภทของความผิดแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจำแนกตามประเภทของความผิด

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	3	40.303	13.434	.281	.839
ภายในกลุ่ม	216	10328.657	47.818		
รวม	219	10368.959			

จากตารางที่ 14 พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 3 จังหวัดนครราชสีมาที่ประเภทของความผิดแตกต่างกันมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

ตารางที่ 15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวกับพฤติกรรมก้าวร้าว

รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว	พฤติกรรมก้าวร้าว	
	ค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p
รูปแบบการเลี้ยงดูแบบยอมตามบุตร	.137*	.043
รูปแบบการเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขต	-.343**	.000
รูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุม	.093	.168
รูปแบบการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	.196**	.004

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวกับพฤติกรรมก้าวร้าว พบว่า รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบยอมตามบุตรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบอิสระอย่างมีขอบเขตมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนรูปแบบการเลี้ยง

คูของครอบครัวแบบควบคุมไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

ตารางที่ 16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองกับพฤติกรรมก้าวร้าว

การเห็นคุณค่าในตนเอง	พฤติกรรมก้าวร้าว	
	ค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p
	-.300**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 20 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองกับพฤติกรรมก้าวร้าว พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4 วิธีการเผชิญปัญหาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

ตารางที่ 17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการเผชิญปัญหากับพฤติกรรมก้าวร้าว

วิธีการเผชิญปัญหา	พฤติกรรมก้าวร้าว	
	ค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p
วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหา	-.238**	.000
วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์	-.164*	.015
วิธีการเผชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อย	.279**	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการเผชิญปัญหากับพฤติกรรมก้าวร้าว พบว่าวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหามีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรม

ก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการเผชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อวิจารณ์

ในการวิจัยผลวิจัย ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาออกเป็น 5 ส่วนดังนี้ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง วิธีการเผชิญปัญหา พฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชน และผลการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 16-18 ปี (ร้อยละ 68.6) ซึ่งมีระดับการศึกษาระหว่างชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นคือระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3 (ร้อยละ 59.1) บิดามารดาอยู่ร่วมกัน (ร้อยละ 56.4) บิดาและมารดาส่วนใหญ่จบต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษา (ร้อยละ 62.3 และร้อยละ 65.9 ตามลำดับ) ครอบครัวมีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท (ร้อยละ 44.1) ส่วนใหญ่บิดาและมารดาประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 51.8 และ ร้อยละ 48.2 ตามลำดับ) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะทำความเข้าใจกับความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน (ร้อยละ 35)

2. รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 3 จังหวัดนครราชสีมา มีรูปแบบการเลี้ยงดูแบบขอมตามบุตร รูปแบบการเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขต และรูปแบบการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =18.57 $\bar{X}$ =23.95 และ $\bar{X}$ =16.80) และรูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุมในระดับต่ำ ($\bar{X}$ =15.50) ซึ่งรูปแบบการเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขตมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด เนื่องจากสภาพของสังคมไทยเป็นสังคมของการยึดหยุ่น ทั้งพ่อแม่และลูกเอง ทุกคนต้องการอิสระและเสรีภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทัตดาว ลิ้มพะสุด (2543) ที่กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูลูกในสมัยปัจจุบันมีแนวโน้มในการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากขึ้น ซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับรูปแบบการเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขต เนื่องจากสังคมมีความเจริญในทุกด้าน สื่อต่างๆ หน่วยงานทางสังคมที่ให้การสนับสนุนเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว รวมทั้งรูปแบบวัฒนธรรมตะวันตกที่นำความคิดด้านการอบรมเลี้ยงดูลูกในลักษณะประชาธิปไตยเข้ามา ทำให้ทัศนคติในการเลี้ยงดูบุตรแบบอิตาเลียนซึ่งมีลักษณะเดียวกัน

กับรูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุม ที่พ่อแม่จะวางกฎเกณฑ์ให้ลูกปฏิบัติตามจึงมีแนวโน้มลดน้อยลง ซึ่งรูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุม มีลักษณะที่บิดามารดามีการเรียกร้องและชี้นำบุตรในระดับสูง แต่ไม่มีการตอบสนองความต้องการของบุตร โดยบุตรจะต้องเชื่อฟังและปรับตัวตามสถานภาพ บิดามารดาจะคาดหวังในคำสั่งของคนเพื่อให้บุตรปฏิบัติตามโดยปราศจากการอธิบาย (Baumrind, 1991) ส่วนรูปแบบการเลี้ยงดูแบบยอมตามบุตร บิดามารดาจะยอมรับและตอบสนองเกินความต้องการของบุตรในระดับสูง และไม่มีแบบแผนในการเลี้ยงดูบุตร ไม่คุมพฤติกรรมบุตร จะผ่อนผัน ไม่ควบคุม และตามใจบุตรทุกอย่างโดยไม่จำกัดขอบเขต (Baumrind, 1991) จะเห็นได้ว่าอิทธิพลของการเลี้ยงดูที่จะส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้ เช่นเดียวกับการศึกษาของ อังสนา เปศะนันท์ (2537) การเลี้ยงดูแบบตามใจก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้เกิดพฤติกรรมไม่เหมาะสมในเด็ก เพราะการตามใจบุตรจนเกินไปจะทำให้บุตรเอาแต่ใจตนเอง เห็นแก่ตัว ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ไม่มีความอดทนต่อสภาพความผิดหวัง ส่วนรูปแบบการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย Simon (1947) กล่าวว่า พ่อแม่ที่ปล่อยปละละเลย จะทำให้บุตรมีลักษณะนิสัยก้าวร้าว ชอบพูดปด เจ้าคิดเจ้าแค้น หนีโรงเรียน ลักเล็กขโมยน้อย หยาดคาย เช่นเดียวกับการศึกษาของ ทัดพงษ์ สุนทรพินิจ (2520) ที่ว่า เด็กกระทำผิดส่วนใหญ่มีปัญหาทางอารมณ์และมีความประพฤติไม่เหมาะสม ร้อยละ 88 ของเยาวชนที่กระทำผิดเพราะผู้ปกครองปล่อยปละละเลยไม่เอาใจใส่ปล่อยให้เด็กขาดที่ยึดเหนี่ยวขาดความอบอุ่น ทำให้เด็กมีปัญหาทางอารมณ์และมีความประพฤติไม่เหมาะสม

3. การเห็นคุณค่าในตนเอง

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=20.51$) ซึ่งลักษณะของผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ค่อยเครียดหรือวิตกกังวล มีความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัยสูง มองตนเองว่าเป็นบุคคลที่มีค่า มีความสำคัญแก่การเคารพนับถือ ไม่ถูกกระทบกระเทือนจากการตัดสินใจ การวิจารณ์หรือการตำหนิของบุคคลอื่นได้ง่าย ใช้กลไกในการป้องกันตนเองน้อย ยอมรับความจริง มีความตั้งใจจริงที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ ไม่ท้อแท้ง่าย มีความสุขกับชีวิตของตนเอง มีความกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่างๆ กล้าทำงานที่ท้าทาย โดยรวมๆแล้วจะมีความสุขและใช้ชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ (Coopersmith, 1981)

ลักษณะของผู้ที่มีคุณค่าในตนเองต่ำ จะไม่มีเชื่อมั่นตนเอง รู้สึกว่าตนเองไร้ค่า ไม่มีความสามารถ มีข้อบกพร่อง มีความวิตกกังวลสูง มีความเครียดสูงเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาที่ไม่เคยเจอมาก่อน ไม่มีความพยายามที่จะเอาชนะต่ออุปสรรคต่างๆ มักท้อแท้ง่าย หลีกเลี่ยงการแก้ไข ปัญหา ไม่มีความยืดหยุ่น จะยึดติดอยู่กับสิ่งที่รู้จักหรือเคยชินเพื่อความรู้สึกปลอดภัย มักใช้กลไกใน

การป้องกันตนเอง เป็นบุคลลลักษณะเก็บกด หรือบุคลลที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำบางคนอาจใช้ “การปกป้องคุณค่าในตนเอง (defensive self-esteem)” ทำให้มีพฤติกรรมมั่นใจมากเกินไปและบางครั้งอาจก้าวร้าว (Coopersmith, 1981)

4. วิธีการเผชิญปัญหา

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ใช้วิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไข ปัญหา วิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ และวิธีการเผชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =27.32, $\bar{X}$ =21.76 และ $\bar{X}$ =16.45 ตามลำดับ) เนื่องจากคนเราเมื่อพบปัญหาเข้ามาที่ทำให้เกิดความคับข้องใจก็มักจะใช้วิธีการเผชิญปัญหาหลายรูปแบบในการลดความตึงเครียด จนกว่าปัญหาจะหมดหรือความเครียดหมดไป เช่น บางคนอาจใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์เป็นการปรับสภาพอารมณ์เพื่อลดความกดดันหรือความเครียดที่เกิดขึ้นในระยะแรก แล้วจึงใช้ วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหาเพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยการแก้ไขที่ต้นเหตุ แต่ถ้าหากไม่สามารถแก้ไขได้ก็จะกลับมาใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์หรือวิธีการเผชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อยนั้นก็ย่อมจำนนกับปัญหาที่เกิดขึ้นหรือไม่ก็หลีกเลี่ยงปัญหาไปเลย

5. พฤติกรรมก้าวร้าว

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมก้าวร้าวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =39.99) จากการศึกษาของ ชีรภา เกษประดิษฐ์ (2544) พบว่าปัญหาพฤติกรรมที่พบเมื่อเมื่อเทียบในรายภาคจะพบภาคเหนือ เด็กจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวสูงสุดร้อยละ 65.4 รองลงมา ปัญหาทางเพศร้อยละ 58.8 ภาคกลางปัญหาพฤติกรรมที่สูงสุดคือพฤติกรรมก้าวร้าวร้อยละ 53.8 รองลงมาปัญหาทางเพศร้อยละ 50.4ภาคใต้ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าวสูงที่สุดร้อยละ 55.9 รองลงมา ปัญหาพฤติกรรมทางเพศร้อยละ 52.0 ส่วน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบปัญหาพฤติกรรมปัญหาทางเพศเป็นอันดับหนึ่งร้อยละ 64.1 รองลงมาคือปัญหาพฤติกรรมเกรง/กระทำผิดกฎระเบียบ จะเห็นได้ว่าปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย เนื่องจาก เด็กในศูนย์ฝึกและอบรมเขต 3 นครราชสีมา ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับปานกลาง เมื่อดูเทียบจากประเภทของความผิดที่ทำให้เข้ามาอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมมีสาเหตุมาจากความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเป็นส่วนใหญ่ อาจเนื่องมาจากความยากจนของครอบครัวที่ส่วนใหญ่มีรายได้ปานกลางค่อนข้างต่ำ พ่อแม่ประกอบอาชีพรับจ้าง ซึ่งรายได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการในครอบครัว เมื่อเด็กต้องการได้สิ่งของบางอย่างจึงต้องใช้วิธีการขโมย ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์หรือวิ่งราว ซึ่งการกระทำนี้อาจไม่ได้ไตร่ตรองหรือยั้งคิด หรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เมื่อพลาดพลั้งก็ถูก

นำตัวเข้ามาในศูนย์ฝึกและอบรม อาจไม่ได้ทำเป็นนิสัย แต่ก็มีหลายคนศึกษาไว้ว่าบางครั้งเด็ก อาจจะทำเพราะต้องการให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม หรือถูกทำทนาย ทำให้เด็กต้องกระทำความผิดเช่น การศึกษาของ รัชนิย์ อุดชาชน (2540) ที่พบว่า พฤติกรรมการกระทำผิดส่วนใหญ่เป็นคดีลักทรัพย์ และกระทำผิดเป็นครั้งแรกโดยกระทำผิดเป็นกลุ่ม มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า สาเหตุส่วนใหญ่มาจากเพื่อนชวน และตามเพื่อน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมาจากสภาพ เศรษฐกิจและสังคมเป็นตัวบังคับให้กระทำ

6. ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

สมมติฐานย่อยที่ 1.1 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีอายุแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

จากการศึกษา พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 3 จังหวัดนครราชสีมาที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน จากสถิติจำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่ง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กทั่วประเทศจำแนกตามอายุ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2549 ซึ่งแบ่งเป็นช่วงอายุ 7-14 ปี และ 15-18 ปี ซึ่งช่วงอายุ 15-18 ปี มีจำนวนมากกว่าช่วงอายุ 7-14 ปี แต่ทั้ง 2 ช่วงอายุมี จำนวนมากเพิ่มขึ้นทุกปี แสดงให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนในช่วงอายุระหว่าง 7-18 ปีมีแนวโน้ม พฤติกรรมก้าวร้าวสูงขึ้นซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กตั้งแต่เริ่มเป็นวัยรุ่นตอนต้นไปจนถึงวัยรุ่นตอนปลาย มีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน และจากการศึกษาจิตวิทยาพัฒนาในช่วงวัยรุ่นที่ว่า ช่วงวัยรุ่น เริ่มต้นเมื่อ 12-25 ปี (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2540) ซึ่งช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความคิดอยากเป็นอิสระ โดยเริ่มคิดพึ่งพาตนเองอยากเรียนรู้สิ่งต่างๆด้วยตนเองมากกว่าคำสั่งสอนของใคร ชอบโต้เถียง เพราะมีความคิดเป็นของตนเอง บางครั้งอาจหาทางออกผิดๆในการแก้ปัญหา หรือเผชิญปัญหา เพราะเป็นวัยที่เรียกว่าหัวเลี้ยวหัวต่อ เป็นวัยแห่งความยุ่งยาก สับสน ต้องมีการปรับตัว หรือ ตัดสินใจ บางครั้งอาจทำให้วุ่นหรือแสดงออกทางด้านอารมณ์อย่างรุนแรง (สุชา จันทน์เอม, 2520)

สมมติฐานย่อยที่ 1.2 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

จากการศึกษา พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 3 จังหวัดนครราชสีมาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่ต่างแตกต่างกัน จากสถิติจำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจและคุ้มครองเด็กทั่วประเทศจำแนกตามระดับการศึกษา ปีพ.ศ. 2549 พบว่า เด็กมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด รองลงมาเป็น ไม่ได้ได้รับการศึกษา-ระดับประถมศึกษา และสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น ตามลำดับ และปีพ.ศ. 2549 เด็กและเยาวชนในทุกระดับการศึกษามีจำนวนคดีเพิ่มสูงกว่าทุกปีที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนในทุกระดับการศึกษามีแนวโน้มพฤติกรรมก้าวร้าวสูงขึ้น แต่ระดับศึกษาจะเพิ่มพูนความรู้ และสติปัญญาให้แก่เด็ก รวมถึงเสริมสร้างบุคลิกภาพให้บุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ ซึ่งจากการศึกษาของ Rowe (1994) ที่ทำการศึกษาดังอิทธิพลของลักษณะเฉพาะ และสภาพแวดล้อมในการทำผิดกฎหมายของวัยรุ่น พบว่ามีหลายตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการทำผิดกฎหมายของวัยรุ่น ซึ่งระดับการศึกษาก็เป็นตัวแปรหนึ่ง ที่จะนำไปสู่การทำผิดกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กัตัญชลี ฌรงค์ราช (2543) ที่กล่าวว่า ระดับการศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการทำผิดกฎหมายของเด็กวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับ ลักษณะ แก้วตระกูล (2544) ที่กล่าวว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนชายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง

สมมติฐานย่อยที่ 1.3 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีสถานภาพการอยู่ร่วมกันของครอบครัวแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

จากการศึกษา พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 3 จังหวัดนครราชสีมาที่สถานภาพการอยู่ร่วมกันของครอบครัวมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน จากสถิติจำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจและคุ้มครองเด็กทั่วประเทศจำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546-2549 พบว่า เด็กที่ครอบครัวอยู่ร่วมกันและเด็กที่ครอบครัวแยกกันอยู่ มีจำนวนไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกัตัญชลี ฌรงค์ราช (2543) ที่กล่าวว่า สถานภาพการสมรสของพ่อแม่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดของวัยรุ่นที่ทำผิดกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ ลักษณะ แก้วตระกูล (2544) ที่กล่าวว่า สถานภาพการสมรสของพ่อแม่และแม่เป็นปัจจัยหนึ่งที่สัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนชายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ซึ่งก็เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ครอบครัวเป็นหน่วยที่มีความสำคัญที่สุดของสังคม เพราะครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมแรกที่จะปลูกฝังลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพให้แก่เด็ก ถ้าครอบครัวใดให้ความรักความอบอุ่นกับลูก ให้ความรักและความเข้าใจ เด็กที่เติบโตขึ้นมาก็จะเป็นเด็กที่มี

สุขภาพ กาย และจิต ที่ดีกว่า เด็กที่เกิดมาในครอบครัวที่พ่อแม่ทะเลาะกัน หรือถูกทอดทิ้ง ละเลยไม่เอาใจใส่

นั่นจึงกล่าวได้ว่า ครอบครัวใดที่ตกอยู่ในสภาพแตกแยก ย่อมทำให้เด็กขาดความอบอุ่น ขาดที่พึ่งทางใจ ไม่มีความสุข และมีผลทำให้เด็กประพฤติผิดทำนองครองธรรม และเป็นเชื้อแห่งการกระทำผิดกฎหมายได้ง่ายๆ (สุชา จันทน์เอม, 2542) แต่ในสภาพสังคมปัจจุบันครอบครัวใดที่พ่อแม่ต้องอยู่ร่วมกัน เพราะเหตุผลที่จะอยู่อย่างพร้อมหน้าพร้อมตาเพื่อลูก แต่ยังคงมีความขัดแย้งกัน มีการทะเลาะวิวาทตบตีกันให้ลูกเห็นนั้นเป็นสิ่งที่พบเห็นได้โดยทั่วไปในสังคม ยิ่งเป็นปัญหาทางสภาพจิตใจของเด็กมากกว่าที่พ่อแม่จะแยกกันอยู่หรือหย่าขาดจากกัน

สมมติฐานย่อยที่ 1.4 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ระดับการศึกษาของบิดาแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

จากการศึกษา พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ระดับการศึกษาของบิดาแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของอัจฉราพรรณ เทชะปุระณะ (2524) ได้ศึกษาสาเหตุของการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำมีการศึกษาน้อย และบิดามารดาก็มีการศึกษาน้อยด้วย นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ สมพร สุทัศน์ (2530) ที่ว่าระดับการศึกษาของบิดาส่งผลต่อความก้าวร้าวผลการวิจัยส่วนนี้บอกระดับการศึกษาของพ่อแม่มีความสัมพันธ์ทางลบกับการลงโทษทางกายแสดงว่าพ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาน้อยมีแนวโน้มที่จะลงโทษทางกายแก่ลูกในระดับสูง เนื่องจาก พ่อแม่ที่มีการศึกษาน้อยมักใช้อารมณ์ในการเลี้ยงดูลูก และมักจะใช้วิธีการลงโทษ ทุบตีเด็กมากกว่า จะคอยเตือนหรือสอนลูกอย่างใช้เหตุผล อาจเป็นเพราะความรู้ของตัวพ่อแม่เอง หรือ การไม่มีเวลาใส่ใจลูกเพราะต้องทำงานเหนื่อยเวลาลูกทำผิดก็ระบายลงกับลูก

สมมติฐานย่อยที่ 1.5 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ระดับการศึกษาของมารดาแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

จากการศึกษา พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ระดับการศึกษาของมารดาแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของอัจฉราพรรณ เทชะปุระณะ (2524) ได้ศึกษาสาเหตุของการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำมีการศึกษาน้อย และบิดามารดาก็มีการศึกษาน้อยด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา

ของสมพร สุทัศน์ีย์ (2530) ที่ว่าระดับการศึกษาของมารดาส่งผลต่อความก้าวร้าว ผลการวิจัยส่วนนี้บอกว่าระดับการศึกษาของพ่อแม่มีความสัมพันธ์ทางลบกับการลงโทษทางกายแสดงว่าพ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาต่ำมีแนวโน้มที่จะลงโทษทางกายแก่ลูกในระดับสูง เนื่องจาก พ่อแม่ที่มีการศึกษาต่ำมักใช้อารมณ์ในการเลี้ยงดูลูก และมักจะใช้วิธีการลงโทษ ทุบตีเด็กมากกว่า จะคอยเตือนหรือสอนลูกอย่างใจเย็นเหตุผล อาจเป็นเพราะความรู้ของตัวพ่อแม่เอง หรือ การไม่มีเวลาใส่ใจลูกเพราะต้องทำงานน้อยเวลาลูกทำผิดก็ระบายนลงกับลูก

สมมติฐานย่อยที่ 1.6 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีรายได้อ่อนแอของครอบครัวแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

จากการศึกษา พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 3 จังหวัดนครราชสีมาที่มีรายได้อ่อนแอของครอบครัวแตกต่างกันมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของสมพร สุทัศน์ีย์ (2530) ที่ว่ารายได้อ่อนแอของครอบครัวส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าว นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ ลักขณา แก้วตระกูล (2544) ที่กล่าวว่ารายได้อ่อนแอของครอบครัวปัจจัยหนึ่งที่สัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนชายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง เนื่องจาก ความยากจนย่อมเป็นสาเหตุหนึ่งที่บีบบังคับให้คนเราจำเป็นต้องทำผิด เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการเพื่อความอยู่รอดของชีวิต อีกทั้งสถานภาพทางเศรษฐกิจของแต่ละครอบครัว ทำให้พ่อแม่ต้องทำงานข้างนอกรบ้าน เพื่อหาเงินมาหาเลี้ยงครอบครัว ทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะเอาใจใส่บุตร ขาดการอบรมสั่งสอน

สมมติฐานย่อยที่ 1.7 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่บิดาประกอบอาชีพแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

จากการศึกษา พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 3 จังหวัดนครราชสีมา ที่บิดาประกอบอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Burt (1969) ที่กล่าวว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งวัดโดยอาชีพและสถานภาพทางอาชีพของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับความก้าวร้าว และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Lefkowitz (1977) ที่กล่าวว่า การเป็นแบบอย่างของพ่อแม่ อาชีพและสถานะทางอาชีพ มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวได้ในช่วงวัยเด็กและยังมีผลในช่วงอายุต่อไป

สมมติฐานย่อยที่ 1.8 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มารดาประกอบ

อาชีพแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

จากการศึกษา พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 3 จังหวัดนครราชสีมาที่มารดาประกอบอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Burt (1969) ที่กล่าวว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งวัดโดยอาชีพและสถานภาพทางอาชีพของบิดามารดามีความสัมพันธ์กับความก้าวร้าว และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Lefkowitz (1977) ที่กล่าวว่า การเป็นแบบอย่างของพ่อแม่ อาชีพและสถานะทางอาชีพ มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวได้ในช่วงวัยเด็กและยังมีผลในช่วงอายุต่อไป

สมมติฐานย่อยที่ 1.9 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ประเภทของความคิดแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

จากการศึกษา พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 3 จังหวัดนครราชสีมาที่ประเภทของความคิดแตกต่างกันมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน แต่เนื่องจากประเภทความคิดแต่ละประเภทมีแรงจูงใจในการก่อเหตุต่างแตกต่างกัน เช่น ความคิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน มักมีมูลเหตุมาจากสภาพทางเศรษฐกิจ ความยากจน สภาพแวดล้อม ดังเช่นการศึกษาของ ฉลอง สุขจันทร์ (2542) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร ศึกษาเฉพาะกรณีปล้นทรัพย์สิน พบว่า รายได้ของครอบครัวมีผลต่อการกระทำผิด ส่วนความคิดเกี่ยวกับร่างกาย มักมีมูลเหตุมาจากความคับข้องใจ การได้รับแรงกดดัน ความไม่ยุติธรรมในสังคม ความคิดเกี่ยวกับเพศ มักมาจากความต้องการทางร่างกาย การขาดความยับยั้งชั่งใจ หรือความคึกคะนอง ดังเช่นการศึกษาของ สมาน ศรีโกศล (2545) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการกระทำผิดของเยาวชนเฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ ที่พบว่าสาเหตุที่เด็กกระทำความผิดกรณีฆ่าคนตายโดยเจตนา และข่มขืนกระทำชำเรา คือ ความคิดชั่ววูบ ส่วนกรณีปล้นทรัพย์สินหรือชิงทรัพย์ คือ เพื่อนชวน และยิ่งเด็กในช่วงวัยรุ่น ที่เป็นวัยรุ่น จึงช่วงวัยที่ก่อเหตุได้ง่าย เพราะเกิดจากเปลี่ยนแปลงของทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ สติปัญญา รวมไปถึงการได้รับการยอมรับในสังคม ครอบครัวและกลุ่มเพื่อน ทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน โดยเด็กที่ก้าวร้าวมักแสดงพฤติกรรมโดยชอบก่อเรื่องทะเลาะวิวาท ต่อสู้ทุบตี และรังแกเด็กอื่น เด็กพวกนี้ชอบแสดงออกในแบบฉบับของเขา บางครั้งจึงทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน มักจะพูดอวดดี หรือแสดงความไม่เคารพต่อผู้ใหญ่ ชอบโต้แย้ง และชอบตำหนิกล่าวโทษผู้อื่น (สุชา จันทน์เอม, 2541: 139) ซึ่งบางทีสิ่งที่แสดงออกมาเป็นเพียงความคึกคะนองหรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์

สมมติฐานที่ 2 รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าว

จากการศึกษา พบว่า รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าว โดยรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบยอมตามบุตรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบอิสระอย่างมีขอบเขตมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบควบคุมไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าว

จากผลการศึกษา รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบยอมตามบุตรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมก้าวร้าว กล่าวคือ ถ้าพ่อแม่เลี้ยงดูแบบยอมตามบุตรสูง พฤติกรรมก้าวร้าวจะสูง แต่ถ้าพ่อแม่เลี้ยงดูแบบยอมตามบุตรต่ำ พฤติกรรมก้าวร้าวจะต่ำด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อังสนา เปศะนันท์ (2537) ที่ว่าการเกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็ก นอกจากการใช้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจ และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ที่สามารถก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้แล้ว ยังพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและตามใจซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบยอมตามบุตร ก็เป็นอีกรูปแบบการเลี้ยงดูหนึ่งที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กได้ โดยการเลี้ยงดูแบบตามใจมากเกินไปนั้น จะทำให้เด็กเอาแต่ใจตัวเองช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ พ่อแม่ก็จะมองว่าลูกเป็นเด็กเสมอ เด็กจะเกิดความเบื่อหน่ายครอบครัว เมื่อเด็กเติบโตขึ้นก็จะแสวงหาสิ่งใหม่ๆ ต้องการอิสระ จึงชอบลองและเชื่อคนง่าย ไม่ว่าจะเป็สิ่งที่ไม่เหมาะสมก็ตาม ทำให้ถูกหลอกหลวงไปในทางที่ผิดได้ง่าย ส่งผลต่อการทำผิดกฎหมายในเวลาต่อมา เช่นเดียวกับการศึกษาของ กตัญชติ ณรงค์ราม (2543) ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบยอมตามบุตร มีความเกี่ยวข้องกับวัยรุ่นชายที่ทำผิดกฎหมาย ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในเขตภาคใต้ของประเทศไทย จากแนวคิดและผลการวิจัยต่างๆ จะเห็นได้ว่ารูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบยอมตามบุตร เป็นการเลี้ยงดูอีกรูปแบบหนึ่งที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Baumrind ที่ว่า รูปแบบการเลี้ยงดูแบบยอมตามบุตร หมายถึง บิดา มารดาจะให้การยอมรับและตอบสนองเกินความต้องการของบุตร และไม่มีแบบแผนในการเลี้ยงดูบุตร ไม่ต้องการที่จะควบคุมพฤติกรรมบุตร ไม่สร้างกฎเกณฑ์ที่เด็กต้องทำตาม จะผ่อนผัน ไม่ควบคุม และตามใจบุตร ไม่มีการประเมินบุตร อนุญาตให้บุตรตัดสินใจและดูแลตนเอง ไม่เรียกร้องหรือสั่งให้บุตรทำตาม ปล่อยให้เป็ความต้องการของบุตรทุกอย่างโดยไม่จำกัดขอบเขต (Baumrind, 1991) เพราะถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดูแบบถูกตามใจตั้งแต่เล็ก เมื่อโตขึ้นเค้าจะส่งผลให้เป็นบุคคลที่ไม่มีศักยภาพตามวุฒิภาวะที่ควรจะเป็น การควบคุมตัวเองจะต่ำ บุคลิกภาพไม่มั่นคง

เปลี่ยนแปลงง่าย เห็นแก่ตัว เอาแต่ใจ ขาดความรับผิดชอบ มีปัญหาทางอารมณ์ เมื่อเด็กได้รับความเอาใจใส่หรือตามใจจนมากเกินไป ทำให้เด็กไม่เป็นตัวของตัวเอง รวมถึงไม่ยอมคิดหรือทำอะไรด้วยตนเอง ต้องพึ่งพาผู้อื่นเสมอ มีลักษณะของการยอมตาม จะทำให้เกิดการชักจูงจากบุคคลอื่นได้ง่าย (Sutherland and Cressey, 1978) ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดการทำผิดตามกลุ่มเพื่อนได้ เช่น การรวมกลุ่มหรือเข้าแก๊งมั่วสุม เสพยาเสพติด ลักขโมย มั่วเพศ

จากผลการศึกษา รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบเบบอิสระอย่างมีขอบเขตมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมก้าวร้าว กล่าวคือ ถ้าพ่อแม่เลี้ยงดูของครอบครัวแบบอิสระอย่างมีขอบเขตสูง พฤติกรรมก้าวร้าวจะต่ำ แต่ถ้าพ่อแม่เลี้ยงดูของครอบครัวแบบอิสระอย่างมีขอบเขตต่ำ พฤติกรรมก้าวร้าวจะสูง และมีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Baumrind ที่ว่า รูปแบบการเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขตมีลักษณะที่บิดามารดาไม่ต้องการให้และตอบสนองความต้องการของบุตร การตัดสินใจใดๆในครอบครัวเกิดขึ้นจากการตกลงเห็นชอบจากสมาชิกทุกคน บุตรมีโอกาสใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ และรับผิดชอบในกิจการต่างๆ ของครอบครัว บิดามารดาต้องการให้บุตรมีความหนักแน่นในการรับผิดชอบต่อสังคม ได้ดีเท่าที่ทำได้และดูแลตนเองอย่างดี ซึ่งจะทำให้เด็กมีโอกาสหัดคิด ริเริ่มและตัดสินใจจากเรื่องเล็กไปหาเรื่องใหญ่ และจะสร้างเป็นนิสัยให้รู้จักคิดริเริ่ม กล้าแสดงความคิดเห็น เชื่อมั่นในตนเอง พึ่งตนเองได้เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น (Baumrind, 1991) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วุฒิสักดิ์ แต่งเหลียง (2547) ที่กล่าวว่า เขาชนที่สมาชิกในครอบครัวมีการติดต่อสื่อสารแบบเปิด ซึ่งมีลักษณะเน้นความเป็นประชาธิปไตย สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กฎระเบียบต่างๆในครอบครัวมีการผ่อนผัน และเปลี่ยนแปลงได้ มีการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และควบคุมดูแลเฉพาะจำเป็นเท่านั้น มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมก้าวร้าวต่ำ ซึ่งการติดต่อสื่อสารแบบเปิด มีลักษณะสอดคล้องกับรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบเบบอิสระอย่างมีขอบเขต

จากผลการศึกษา รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมก้าวร้าว กล่าวคือ ถ้าพ่อแม่เลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยสูง พฤติกรรมก้าวร้าวก็จะสูง แต่ถ้าพ่อแม่เลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยต่ำ พฤติกรรมก้าวร้าวจะต่ำด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Baumrind ที่ว่าบิดามารดาไม่ต้องการตอบสนองความต้องการของบุตรและเรียกร้องต่อบุตรในระดับต่ำ บิดามารดาปฏิเสธและละเลยไม่เอาใจใส่บุตร ไม่ตระหนักถึงความต้องการของบุตร ซึ่งจะให้ความสำคัญกับการดำเนินชีวิตของตนเองมากกว่า ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ไม่มีการควบคุมบุตรมักใช้อารมณ์กับบุตรมากกว่าเหตุผล ไม่แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ดีหรือถูกต้องของบุตร เพราะรู้สึกว่าเป็นการยุ่งยากเสียเวลา ขาดการสื่อสารซึ่งกันละกัน (Baumrind, 1991) เช่นเดียวกับกับแนวคิด

ของ Simon (1947) ที่ว่าพ่อแม่ที่ปล่อยปละละเลย จะทำให้บุตรมีลักษณะนิสัยก้าวร้าว ชอบพูดปด เจ้าคิดเจ้าแค้น หนีโรงเรียน ลักเล็กขโมยน้อย หยาบคาย เช่นเดียวกับการศึกษาของ ทัดพงษ์สุนทรพิพิธ (2520) ที่ว่า เด็กกระทำผิดส่วนใหญ่มีปัญหาทางอารมณ์และมีความประพฤติไม่เหมาะสม ร้อยละ 88 ของเยาวชนที่กระทำผิดเพราะผู้ปกครองปล่อยปละละเลยไม่เอาใจใส่ปล่อยให้เด็กขาดที่ซึ่ดเห็น ขาดความอบอุ่น ทำให้เด็กมีปัญหาทางอารมณ์และมีความประพฤติไม่เหมาะสม เช่น อารมณ์รุนแรง เปลี่ยนแปลงง่าย ไม่เป็นมิตร โมโหร้าย ก้าวร้าว ดื้อรั้น เป็นต้น เช่นเดียวกับการศึกษาของ กัตัญชลี ฌรงค์ราม (2543) ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีความเกี่ยวข้องกับวัยรุ่นชายที่ทำผิดกฎหมาย ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในเขตภาคใต้ของประเทศไทย

จากผลการศึกษา รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบควบคุมไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ Baumrind ที่ว่าถ้าบิดา มารดามีการเรียกร้องและจับนุบุตรในระดับสูง แต่ไม่มีการตอบสนองความต้องการของบุตร หากบุตรจะต้องทำตามบิดา มารดาทุกอย่างโดยไม่มีข้อโต้แย้งและปราศจากการอธิบาย มักออกคำสั่งให้บุตรทำตาม และคอยตรวจตราใกล้ชิดว่าทำตามที่ต้องการหรือไม่ ถ้าไม่ทำตามบุตรก็จะถูกลงโทษ (Baumrind, 1991) ซึ่งเด็กก็จะกอดัน และไม่เป็นตัวของตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวส่วนใหญ่ ที่มักจะพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก้าวร้าว แต่ก็เคยมีคนทำการศึกษแล้วพบว่ารูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบควบคุมไม่สัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าว เช่นการศึกษาของกัตัญชลี ฌรงค์ราม (2543) ที่ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจ ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบควบคุม ไม่สามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างกลุ่มวัยรุ่นชายที่ทำผิดกฎหมาย และกลุ่มนักเรียนชายธรรมดาได้ ซึ่งอาจจะเนื่องมาจาก สภาพครอบครัวในปัจจุบัน พ่อและแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านทั้งคู่เพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัวในภาวะเศรษฐกิจไม่ใช่นี้อย่างนี้ ส่งผลให้พ่อแม่ไม่มีเวลาเพียงพอในการควบคุมดูแลอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะครอบครัวที่มีฐานะยากจนที่ไม่ได้มีเวลาเอาใจใส่ลูก เพราะต้องหาเช่ากินค่า ส่วนครอบครัวฐานะปานกลางก็ต้องพยายามหาเงินมาให้เพียงพอต่อรายจ่ายภายในบ้าน และตอบสนองความต้องการของครอบครัว ซึ่งมักจะสนองความต้องการด้วยสิ่งของเงินทอง เพื่อให้ลูกทัดเทียมกับคนอื่น แต่ปราศจากการอบรมสั่งสอนที่ดี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ทัดดาว ลิ้มพะสุต (2543) ที่กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูลูกในสมัยปัจจุบันมีแนวโน้มในการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากขึ้น เพราะพ่อแม่ในปัจจุบันมีการศึกษาสูงขึ้น มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มากขึ้น อีกทั้งมีการรณรงค์และออกกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเด็กมากขึ้นและมีบทลงโทษต่อผู้ที่ทำ

ร้ายเด็กทั้งทางด้านกฎหมายและสังคม การเลี้ยงดูแบบใช้ความรุนแรงและทัศนคติในการเลี้ยงดูบุตรแบบควบคุม ที่พ่อแม่จะวางกฎเกณฑ์ให้ลูกปฏิบัติตามจึงมีแนวโน้มลดน้อยลง

สมมติฐานที่ 3 การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าว

จากการศึกษา พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งตรงกับสมมติฐาน กล่าวคือ ถ้าเยาวชนมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง พฤติกรรมก้าวร้าวจะต่ำ และถ้าหากเยาวชนมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ พฤติกรรมก้าวร้าวจะสูง ซึ่งสอดคล้องกับรัชนี สุวะมาตย์ (2544) ซึ่งทำการทดลองฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองตามกรอบแนวคิดของซิก โคนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน มีการวัดก่อนและหลังการทดลอง ทดลองออกมาพบว่าเด็กในกลุ่มทดลองที่ได้ฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดน้อยลง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าว เช่นเดียวกับ สุพัตรา พันธุวร (2546) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่อเรื่องอำนาจภายใน-ภายนอก การตระหนักรู้ในตนเอง และความวิตกกังวลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าว โดยผู้ที่ตระหนักรู้ในตนเองสูงจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวต่ำ และผู้ที่มีการตระหนักรู้ในตนเองต่ำจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวสูง เนื่องจากผู้ที่มีการตระหนักรู้ในตนเองต่ำจะไม่มีสติในการยังคิด รู้ไม่เท่าทันอารมณ์ของตน มักทำอะไรโดยไม่คิดอย่างรอบคอบ ตลอดจนไม่สามารถจัดการหรือควบคุมอารมณ์ของตนได้ เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้น ก็จะส่งผลให้ผู้นั้นแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับสูงได้ เช่นเดียวกับ ธีระ มุลธิยะ (2530: 1) กล่าวว่า ถ้าบุคคลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในด้านดี หรือมองตนเองในทางบวก บุคคลนั้นก็จะมีความประพฤติที่พึงประสงค์ออกมา แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในทางลบ ก็จะมองไม่เห็นคุณค่าในตนเอง และไม่เห็นคุณค่าของผู้อื่น ซึ่งอาจทำให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมออกไปได้ เช่นเดียวกับ ชูชัย สมิทธิไกร (2530: 67) กล่าวว่า บุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ที่ไม่ดี จะมีความรู้สึกที่ตนเองขาดความสามารถ มีลักษณะไร้คุณค่า หรือมีความรู้สึกไม่ดีอื่นๆ ซึ่งอาจทำให้บุคคลนั้น หลงผิดคิดว่าตนเองไม่มีอะไรดีสักอย่าง ย่อมส่งผลให้บุคคลนั้นง่ายต่อการชักจูงไปสู่การเกิดพฤติกรรมต่อต้านสังคม หรือพฤติกรรมก้าวร้าวได้ ซึ่งสอดคล้องกับนักจิตวิเคราะห์หลายคน ที่กล่าวว่า ความนับถือและความภูมิใจในตน (self-esteem) ของมนุษย์เรานี้ ส่วนใหญ่ได้มาแต่วัยเด็ก ถ้าหากมีปัญหาทางอารมณ์ในวัยเด็ก ซึ่งขัดขวางไม่ให้พัฒนาการ ไปจนถึงระยะความเป็นชายหรือหญิงได้อย่างสมบูรณ์ พอที่จะสามารถรักใคร่และมีใครรักได้ เขาผู้นั้นก็จะขาดบ่อเกิดของความนับถือและภูมิใจในตน คนที่รู้สึกว่าคุณไม่มีใครรัก และไม่มีใครต้องการเท่านั้น ที่จะรู้สึกว่าตนถูกปฏิเสธหรือถูกรังเกียจไม่ได้ และจะรุนแรงก้าวร้าวกับตนเองหรือผู้อื่น

แต่ยังงี้ก็ตามแต่ อูมาพร ตรังคสมบัติ (2543: 16) ได้กล่าวไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงอยู่ของชีวิต เช่นเดียวกับอาหารและน้ำ ชีวิตอาจไม่เติบโตและดำเนินไปอย่างมีความสุขถ้าหากปราศจากการเห็นคุณค่าในตนเอง เพราะคนเราทุกคนต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น ต้องการให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าในตัวเรา และชื่นชม แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการที่เราจะมองเห็นคุณค่าในตนเองและยอมรับตนเอง

สมมติฐานที่ 4 วิธีการเผชิญปัญหาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าว

จากการศึกษา พบว่า วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหามีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการเผชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการศึกษา วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหามีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมก้าวร้าว คือ ถ้าเยาวชนใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหาสูง พฤติกรรมก้าวร้าวต่ำ และใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหาค่ำ พฤติกรรมก้าวร้าวสูง ซึ่งวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหานั้น เป็นการแก้ปัญหาโดยการตัดสินใจเลือกวิธีที่จะจัดการสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียด โดยมุ่งเน้นที่ต้นเหตุของปัญหา ซึ่งเป็นการเผชิญปัญหาที่ใช้สติปัญญา ผ่านการรู้จัก การใช้เหตุและผล และประสบการณ์ ประกอบการตัดสินใจ ซึ่งสามารถทำให้แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะว่า ผ่านการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อที่จะมุ่งจัดการกับปัญหาโดยตรง ดังนั้น ผู้ที่ใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหาก็จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวออกมาต่ำ (Caver *et al.*, 1989)

จากผลการศึกษา วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมก้าวร้าว คือ ถ้าเยาวชนใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์สูง พฤติกรรมก้าวร้าวต่ำ และใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ต่ำ พฤติกรรมก้าวร้าวสูง ซึ่งวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์นั้น บุคคลจะแสดงเพื่อลดความกดดันทางอารมณ์โดยการปรับสภาพอารมณ์มากกว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม วิธีการเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ทำให้มีความรู้สึก ว่า อันตราย หรือความเลวร้ายนั้นลดลง แต่ความเป็นจริงแล้วไม่ได้ลดลง ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไป แต่

ขึ้นอยู่กับสภาพจิตใจของเราเอง (Caver *et al.*, 1989) ซึ่งการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ แบ่งออกเป็น การแสวงหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมเพื่อประคับประคองอารมณ์ การให้ความหมายในเชิงบวก การปฏิเสธ การยอมรับ และการพึ่งพิงศาสนา ซึ่งในแต่ละวิธีก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย เช่น การแสวงหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมเพื่อประคับประคองอารมณ์ เป็นการแสวงหาความเห็นอกเห็นใจหรือความเข้าใจเพื่อให้รู้สึกสบายใจมากขึ้น แต่ก็เหมือนดาบสองคม คือ ถ้าบุคคลที่รู้สึกไม่ปลอดภัยจากปัญหาอาจรู้สึกมั่นใจขึ้นเมื่อได้รับการสนับสนุนทางจิตใจ ซึ่งจะช่วยให้ส่งเสริมให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ แต่อีกแง่หนึ่งแหล่งของความเห็นอกเห็นใจบางครั้งถูกใช้เป็นแหล่งในการระบายความรู้สึกมากเกินไป ซึ่งจะทำให้ไม่มีการปรับตัวของผู้ที่มีปัญหาแต่อย่างใด การอธิบายการเกิดปัญหาในทางบวก คือ การคิดว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดผลเสียแก่ตนเอง ซึ่งการคิดเช่นนี้ทำให้บุคคลสามารถลดความเครียดได้ แต่ไม่ได้แก้ที่ปัญหาโดยตรง การปฏิเสธมีประโยชน์คือทำให้มีความเครียดเพียงเล็กน้อย ซึ่งอาจทำให้การแก้ปัญหาง่ายขึ้น แต่ในอีกแง่หนึ่ง การปฏิเสธอาจสร้างปัญหาเพิ่มมากขึ้นก็ได้ เพราะการปฏิเสธมีประโยชน์ในระยะแรกของการเผชิญปัญหา แต่ถ่วงเวลาการเผชิญปัญหาไว้ การยอมรับเป็นการยอมรับในปัญหาที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปแล้วบุคคลที่ยอมรับความเป็นจริงของปัญหามักเป็นบุคคลที่มีความพยายามในการแก้ไขสถานการณ์ แต่ในบางครั้งบุคคลก็ไม่สามารถแก้ไขได้ จึงมีการยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น ซึ่งทำให้เกิดการเผชิญปัญหา 2 ระยะ คือ ระยะแรกบุคคลยอมรับว่ามีปัญหาเกิดขึ้นจริง และระยะที่สอง บุคคลยอมรับและรู้ว่าไม่สามารถแก้ปัญหานั้นได้ทำให้ไม่คิดที่จะหาวิธีการแก้ไขปัญหานั้นๆ สุดท้ายการพึ่งพิงศาสนาเป็นแหล่งสนับสนุนทางอารมณ์เพื่อเผชิญกับความปัญหาที่เกิดขึ้น (Caver *et al.*, 1989) จะเห็นได้ว่าถ้าเราใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ได้อย่างถูกต้องปัญหาก็จะคลี่คลายแต่ถ้าใช้ผิดก็สามารถทำให้เกิดปัญหาตามมาอีกได้

จากผลการศึกษา วิธีการเผชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมก้าวร้าวคือ ถ้าเยาวชนใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อยสูง พฤติกรรมก้าวร้าวจะสูง แต่ถ้าเยาวชนใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อยต่ำ พฤติกรรมก้าวร้าวจะต่ำ ซึ่งวิธีการเผชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อยนั้น เป็นวิธีการที่บุคคลพยายามหลบหนีจากปัญหาหรือสาเหตุที่เกิดขึ้น โดยปฏิเสธทั้งด้านความคิดและพฤติกรรม คือ ไม่คิดและไม่ทำพฤติกรรมใดๆ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือทำให้ปัญหาคลี่คลายลง รวมถึงการยึดติดกับปัญหาและระบายความขุ่นเคืองซึ่งบางครั้งกลับทำให้เกิดปัญหาเพิ่มมากขึ้น ถ้าหากเป็นเช่นนั้นนาน จะทำให้บุคคลไม่สามารถปรับตัวได้ รวมถึงบุคคลไม่ใช้สติปัญญาเพื่อคิดหารูปแบบของพฤติกรรมเพื่อลดความเครียดแต่กลับใช้วิธีการสัปดาห์ เช่น การฝืนกลางวัน การนอนหลับ เป็นต้น (Caver *et al.*, 1989) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นเรศ สุริยากาญจน์ และคณะ (2528) ที่พบว่า เด็กที่มีพฤติกรรมเกรี้ยวแวมเป็นบุคคลที่ขาด

ความสามารถในการปรับตัวที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม มีอารมณ์อ่อนไหวง่าย ขาดความอดทน ขาดความกระตือรือร้นและชอบป้องกันตนเอง ไม่มีความยืดหยุ่น ชอบหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ตึงเครียดหรือสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง วิธีการเผชิญปัญหา กับพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษารูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหาและพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหากับพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการศึกษานี้คือ เยาวชนชายผู้กระทำผิดอาญารวมทั้งกระทำการอันผิดกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดที่ได้รับการตัดสินพิพากษาจากศาลคดีเด็กและเยาวชนว่ามีความผิดตามกฎหมายกำหนดจริงและมีคำสั่งให้เข้ารับการฝึกอบรม ภายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีอายุระหว่าง 14-24 ปี ณ วันที่ 30 มกราคม 2550 มีจำนวนทั้งสิ้น 487 คน จากการคำนวณสูตรของ Yamane ได้คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง 220 คน จากนั้นใช้วิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการเขียนเลขประจำตัวเยาวชนชายทั้งหมดและจับฉลากตามจำนวนที่คำนวณได้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบตรวจรายการ (Check list) และเติมข้อความ เกี่ยวกับ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการอยู่ร่วมกันของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา รายได้ต่อเดือนของครอบครัว อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา และประเภทความผิด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว โดยการประเมินการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 4 ระดับ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 4 ระดับ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเผชิญปัญหา เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการเผชิญปัญหา เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 4 ระดับ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 4 ระดับ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา มีอายุระหว่าง 14-18 ปี (ร้อยละ 68.8) ซึ่งมีระดับการศึกษาระหว่างชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นคือระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3 (ร้อยละ 59.1) บิดามารดาอยู่ร่วมกัน (ร้อยละ 56.4) บิดาและมารดาส่วนใหญ่จบต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษา (ร้อยละ 63.6 และร้อยละ 67.3 ตามลำดับ) ครอบครัวมีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท (ร้อยละ 44.1) ส่วน

ใหญ่บิดาและมารดาประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 52.7 และ ร้อยละ 48.6 ตามลำดับ) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะทำความผิดประเภทความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน (ร้อยละ 35)

2. รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเขต 3 จังหวัดนครราชสีมาที่มีรูปแบบการเลี้ยงดูแบบขอมตามบุตร รูปแบบการเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขตและรูปแบบการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =18.57 $\bar{X}$ =23.95 และ $\bar{X}$ =16.80) และรูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุมในระดับต่ำ ($\bar{X}$ =15.50)

3. การเห็นคุณค่าในตนเอง จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเขต 3 จังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =20.51)

4. วิธีการเผชิญปัญหา จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเขต 3 จังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่ ใช้วิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหา วิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ และวิธีการเผชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =27.32, $\bar{X}$ =21.76 และ $\bar{X}$ =16.45 ตามลำดับ)

5. พฤติกรรมก้าวร้าว จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเขต 3 จังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมก้าวร้าวโดยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =39.99)

6. ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันจะมีความก้าวร้าวแตกต่างกัน

สมมติฐานย่อยที่ 1.1 พบว่า เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 3 จังหวัดนครราชสีมาที่มีอายุแตกต่างกันมีความก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานย่อยที่ 1.2 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีความก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานย่อยที่ 1.3 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีสถานภาพการอยู่ร่วมกันของครอบครัวแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกัน

สมมติฐานย่อยที่ 1.4 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ระดับการศึกษาของบิดาแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานย่อยที่ 1.5 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ระดับการศึกษาของมารดาแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานย่อยที่ 1.6 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีรายได้ต่อเดือนของครอบครัวแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานย่อยที่ 1.7 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่บิดาประกอบอาชีพแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานย่อยที่ 1.8 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มารดาประกอบอาชีพแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานย่อยที่ 1.9 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ประเภทของอาชีพแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าว โดยรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบยอมตามบุตรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบอิสระอย่างมีขอบเขตและรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งตรงกับสมมติฐาน ส่วนรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบควบคุมไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าว

สมมติฐานที่ 3 การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งตรงกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 4 วิธีการเผชิญปัญหาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวโดยวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหาและการเผชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตรงกับสมมติฐาน

ตารางที่ 18 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1

สมมติฐาน	พฤติกรรมก้าวร้าว	
	ยอมรับสมมติฐาน	ปฏิเสธสมมติฐาน
	ที่ตั้งไว้	ที่ตั้งไว้
1.1 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีอายุแตกต่างกัน		✓
1.2 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน		✓
1.3 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีสถานภาพการอยู่ร่วมกันของครอบครัวแตกต่างกัน	✓	
1.4 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ระดับการศึกษาของบิดาแตกต่างกัน		✓
1.5 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ระดับการศึกษาของมารดาแตกต่างกัน		✓
1.6 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีรายได้ต่อเดือนของครอบครัวแตกต่างกัน		✓
1.7 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีอาชีพของบิดาแตกต่างกัน		✓
1.8 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีอาชีพของมารดาแตกต่างกัน		✓
1.9 เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ประเภทของความผิดแตกต่างกัน		✓

ตารางที่ 19 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2-4

สมมติฐาน	ยอมรับสมมติฐาน	ปฏิเสธสมมติฐาน
	ที่ตั้งไว้	ที่ตั้งไว้
2. รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน	✓	
3. การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน	✓	
4. วิธีการเผชิญปัญหาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน	✓	

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษานี้ พบว่า สถานภาพการอยู่ร่วมกันของครอบครัวมีผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กและเยาวชน ซึ่งผลปรากฏว่าเด็กและเยาวชนที่บิดามารดาอยู่ร่วมกันมีพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่าครอบครัวที่บิดามารดาแยกกันอยู่ ถ้าพิจารณาในด้านสัมพันธ์ภายในครอบครัว หากครอบครัวที่บิดามารดาอยู่ร่วมกันและมีความขัดแย้งกัน ทำให้เด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่พ่อแม่มีปัญหา ทะเลาะวิวาทจะยิ่งส่งผลให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่าเด็กที่พ่อแม่แยกกันอยู่เพราะเด็กไม่ต้องทนอยู่ในสภาพของความขัดแย้งและกดดัน และภาพทะเลาะวิวาทของพ่อแม่

2. ครอบครัวควรมีรูปแบบการเลี้ยงดูบุตรแบบอิสระอย่างมีเขต เนื่องจากเป็นการอบรมเลี้ยงดูบุตรอย่างเป็นกลางที่มีทั้งการให้และตอบสนองความต้องการของบุตรอย่างพอดี ให้บุตรได้มีโอกาสคิด ริเริ่มพร้อมทั้งกล้าแสดงความคิดเห็นและเชื่อมั่นในตนเอง ฟังตนเองได้เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองและวิธีการเผชิญปัญหา เพื่อให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคม

3. ควรส่งเสริมการเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองในเด็กและเยาวชน เพราะหากเด็กและเยาวชนมีการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับสูงจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวต่ำ อีกทั้งยังเป็นการป้องกันปัญหาต่างๆของวัยรุ่นในสังคมที่จะตามมาด้วย

4. เด็กและเยาวชนที่อยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบางคนเข้ามาด้วยการกระทำอย่างประมาท วู่วาม หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ดังนั้นสังคมควรเปิดโอกาสแก่เด็กและเยาวชนที่เคยอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนหรือในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนกลับมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในตัวเด็กต่อไป และเพื่อเป็นการป้องกันให้เด็กไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 3 นครราชสีมาเท่านั้น จึงควรมีการศึกษาเรื่องเดียวกันนี้ในพื้นที่อื่นๆเพื่อจะได้เปรียบเทียบถึงความแตกต่างในแต่ละภาค

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับประเภทความผิดและส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวจากประเภทความผิด

3. ควรมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรอื่นๆที่จะมีผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าว เช่น ตัวแปรทางจิตวิทยา การปรับตัว พฤติกรรมการฟันฝ่าอุปสรรค รวมไปถึงการศึกษาตัวแปรทางสังคม เช่น โรงเรียน กลุ่มเพื่อน สภาพแวดล้อม เป็นต้น

4. ควรมีการศึกษาตัวแปรที่จะสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวลงได้เพื่อนำไปใช้แก้ไขปัญหาลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กในสถานพินิจ และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กตัญชติ ฌรงค์ราม. 2549. ปัจจัยคัดสรรที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นชายที่ทำผิดกฎหมายในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนในเขตภาคใต้ของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกียรติวรรณ อมาตยกุล. 2540. SELF ESTEEM พลังแห่งความเชื่อมั่น. กรุงเทพมหานคร: ที.พี. พรินท์.

โกศล วงศ์สวรรค์, สุธิลา ตูลยะเสถียร และสถิต วงศ์สวรรค์. 2537. ปัญหาสังคม. กรุงเทพมหานคร: รวมสาสน์.

คม ชัด ลึก. 2549. กรุงเทพมหานคร: 16 สิงหาคม 2549. หน้า 13.

_____. 2549. กรุงเทพมหานคร: 20 สิงหาคม 2549. หน้า 3.

เจนจิรา เจนจิตรวานิช. 2548. รูปแบบการเลี้ยงดูของบิดามารดาและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนมัธยมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขต 1 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ฉลอง สุขจันทร์, พันตำรวจโท., 2542. การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร: ศึกษาเฉพาะกรณีปล้นทรัพย์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ฉลอง ภิรมย์รัตน์. 2521. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: ประจักษ์การพิมพ์.

ชูชัย สมितिไกร. 2530. "การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาอัตมโนทัศน์ของเยาวชน." วารสารแนะแนว 21 (108): 64-74

- ฐปนีย์ ตังจิตภักดีสกุล. 2545. “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองและความรู้สึกสิ้นหวัง
ในเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง.” วารสาร
จิตวิทยาคลินิก 33 (1): 43-54
- ณัฐวิภา สุวรรณช่าง. 2547. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู ความฉลาดทาง
อารมณ์ และการป้องกันความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาทฤษฎีและปฏิบัติการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทะนงค์ สุขเกษม. 2544. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การปฏิบัติตัวของเพื่อนและสื่อกับ
พฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิจัยและสถิติการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทัตพงษ์ สุนทรพินิจ. 2520. การป้องกันอาชญากรรมขั้นมูลฐานในเด็กและเยาวชน. วิทยานิพนธ์
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทัตดาว ทิมพะสุด. 2543. แบบแผนการอบรมเลี้ยงดูบุตรและสัมพันธ์ภาพในครอบครัว.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาประยุกต์,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธีรภา เกษประดิษฐ์. 2544. ปัญหาพฤติกรรมเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและ
เยาวชน 4 ภาค. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเวชศาสตร์ชุมชน, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ธีระ มุลธิยะ. 2530. ผลการให้คำปรึกษาแบบโรเจอร์ที่มีผลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านการ
ปรับตัวทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนาปีปทุม จังหวัด
มหาสารคาม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นเรศ สุริยกาญจน์, ประวิณ สิ้นเศรษฐกุล, อุษา จารุสวัสดิ์, และ ศิริรัตน์ เจริญวงศ์. 2528.

คุณลักษณะบุคลิกภาพ CPI ของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน
จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: ฝ่ายจิตวิทยา โรงพยาบาลประสาทเชียงใหม่.

พนม เกตุมาน. 2535. สุขใจกับลูกวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร: แปลนพับลิชชิง.

พรพิมล เจียมนาครินทร์. 2539. พัฒนาการวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร: ดันอ้อแกรมมี.

พลนุช พุ่มไสว. 2543. การศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขา
การแนะแนวและให้คำปรึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มติชน. 2547. กรุงเทพมหานคร: 28 สิงหาคม 2547. หน้า 9.

รัชณี สุวะมาตย์. 2544. ผลของการฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองซิกโคน ที่มีต่อระดับเขาวนอารมณ์
และพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัชณีย์ แก้วคำศรี. 2545. ความสัมพันธ์ของรูปแบบความผูกพัน การเห็นคุณค่าในตนเอง และกลวิธี
การเผชิญปัญหาของนักศึกษา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการ
ปรึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัชณีย์ อุดชาชน. 2540. สภาวะจิตสังคมของเด็กชายที่กระทำผิดกฎหมาย. วิทยานิพนธ์วิทยา
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุขภาพจิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลักขณา แก้วตระกุล. 2544. ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนชายในสถาน
พินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
จิตวิทยาพัฒนาการ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วงษ์เดือน สายสุวรรณ. 2547. รายงานการประชุมวิชาการสุขภาพจิตนานาชาติ ครั้งที่ 3 ประวัติ
การถูกล่วงโทษของมารดา พฤติกรรมก้าวร้าวของมารดา และพฤติกรรมก้าวร้าวของบุตรที่
ส่งผลต่อพฤติกรรมการลงโทษบุตรของมารดา. กรุงเทพมหานคร:

วุฒิสักดิ์ แต่งเหลือง. 2547. ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัว การสื่อสาร
ภายในครอบครัว และความก้าวร้าวของเยาวชนชาย. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาจิตวิทยาชุมชน, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2540. จิตวิทยาทุกช่วงวัย (เล่ม 2) วัยรุ่น-วัยสูงอายุ. พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุชา จันทน์เอม. 2520. จิตวิทยาเด็ก. กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา.

_____. 2536. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

_____. 2541. จิตวิทยาเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

_____. 2544. จิตวิทยาเด็กเกร. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

สายฝน จันทะพรหม. 2546. อิทธิพลของครอบครัวและกลุ่มเพื่อนที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของ
วัยรุ่นตอนปลาย ศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณีนักเรียนชาย-หญิง ชั้นปีที่ 1
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สถิตย์ วงศ์สุวรรณ. 2529. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: บำรุงสาสน์.

สุธีรา น้ำเอี่ยม. 2534. การศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6
สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาและ
การแนะแนว, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- สุพัตรา พันธูวร. 2546. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวัดผลการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพัตรา สุภาพ. 2542. ปัญหาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภาพรรณ โคตรจรัส. 2539. รายงานเอกสารการประชุมวิชาการสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย ความเครียดและการบริหารความเครียด. กรุงเทพมหานคร:
- สมาน ศรีโกศล. 2545. การกระทำความคิดของเยาวชน:ศึกษาเฉพาะคดีอุกฉกรรจ์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมพร สุทัศนีย์, ม.ร.ว.,. 2530. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนในเขต กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศรี ประเสริฐวงศ์. 2534. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อนุรักษ์ บัณฑิตยชาติ. 2542. “ความตระหนักในคุณค่าของตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.” วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย 7 (กพ.-พค.42): 77-83
- อรชума พุ่มสวัสดิ์. 2539. การศึกษาเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรณลิน ไชยวสุ. 2547. พฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ที่อ่านหนังสือการ์ตูนและเล่นเกมคอมพิวเตอร์ที่มีเนื้อหารุนแรง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อารยา ค่านพาณิช. 2541. การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองกับ พฤติกรรมการเผชิญปัญหาของเยาวชนผู้กระทำผิดชายและหญิงในสถานพินิจและคุ้มครอง เด็กและเยาวชนกลาง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อังสนา เปศะนันท์. 2537. “ป้องกันเด็กจากสารเสพติด.” วารสารแนะแนว 29 (155 ตุลาคม- พฤศจิกายน2537): 41
- อัจฉราพรรณ เทชะปุระณะ. 2524. การวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ณ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอาชญวิทยา และงานยุติธรรม, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อัปสรสิริ เอี่ยมประชา. 2542. การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุมพร ตรังคสมบัติ, ศาสตราจารย์ แพทย์หญิง. 2543. พาลูกค้นหาความนับถือตนเอง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ชันต์การพิมพ์.
- Bandura, Albert. 1976. **Social Learning Theory**. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Baumrind, D. 1991. “The Influence of parenting style on adolescent competence and substance use.” **Journal of Early Adolescent** 11 (1): 56-95
- Billing, A.G, and R.H. Moos. 1981. “The role coping responses and social resources in attenuating the stress of life events.” **Journal of Behavior Medicine** 4 139-157
- Bell, J.M. 1977. “Stressful life Events and Coping Methods in Mental Health Illness and Wellness Behaviors.” **Nursing Research** 26 (March-April1977): 136-141

- Berkowitz, L.A. 1965. **Advance in Experimental Social Psychology**. New York: Academic Press.
- Bjorkqvist, K. 1985. **Violent Films, Anxiety and Aggression**. Helsinki: The Finnish Society of Science and Letter.
- Brent B. Benda. 2002. "The Effect of Abuse in Childhood and in Adolescence on Violence among Adolescents." **Youth&Society** 33 (3): 339-365
- Bruce, Byrne. 2000. "Relationships between Anxiety, Fear, Self-esteem and Coping Strategies in Adolescence." **Adolescence** 35 (Spring, 2000): 201
- Buss, A.H. 1961. **The Psychology of Aggression**. New York: John Wiley and Sons, Inc.
- Coleman, J.C. 1981. **Abnormal Psychology and Modern Life**. New York: Foreman and Company.
- Caver, C., S, Scheier, M.F., and J.K. Meintrub (eds.). 1989. "Assessing coping Strategies: Atheoretically Based apporch.." **Journal of Personality and Social Psychology** 56 267-283
- Coopersmith, S. 1981. **The Antecedents of Self-Esteem**. 2 ed. California: Consulting Psychologists Press, Tnc.
- _____. 1984. **Self-Esteem Inventories**. California: Consulting Psychologists Press, Tnc.
- Craig, G.J. 1976. **Human Development**. New Jersry: Prentice-Hall.
- Davitz, J.R. 1952. "The Effects of Previous Training Post Frustration Behavior." **Journal of Abnormal and Social Psychology** 47 (August 1952): 309-315

- Dollard, J.D. and L.W. Miller. 1939. **Frustration and Aggression**. New York: Yale University Press.
- Farrington, D.P. 1973. "Deviant Behavior: Predictive and Stable." **Self-Report of Journal of Criminal Law and Criminology** 2 (September 1973): 99-110
- Freedman, C. and S. Sears. 1970. **Social Psychology**. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Freud, S. 1973. **An outline of Psychoanalysis**. New York: W.W Norton and Company.
- Jaloweic, A., Murphy, S.P., and Power M.J.. 1984. "Psychometric assessment of the Jaloweic Coping Scale." **Nursing Research** 33 157-161
- Kleinke, C.L. 1991. **Coping with Life Challenges**. California: Pacific Grove.
- Maccoy, J.A. 1998. "The influence of Social Connectness on anxiety and Self Esteem under Conditions of Stress." **Dissertation Abstracts International** 59 4473A
- Maslow, A.H. 1970. **Motivation and Personality**. 2 ed. New York: Haeper and Row Publishers Inc..
- Meisenhelder, J.B. 1985. "Self-esteem: A closer look at Clinical intervention." **International Journal of Nursing Student** 22 (2): 127-135
- Miller F. Jugith. 1992. **Coping with Chronic Illness Overcoming Powerless**. Philadaphia: Davis Company.
- Mussen, P.H., J.J. Conger, J. Kagan, and A.C. Huston. 1990. **Child Development and Personality**. 7 ed. New York: Harper & Row.

- Lazarus, R.S., and S. Folkman. 1984. **Stress Appraisal and Coping**. New York: Springer Publishing.
- Lilian, G.K. 1988. "Your Child's Self-Esteem." **Parents Magazine** (November 11, 1988): 248.
- Pender. 1996. **Health Promotion in Nursing Practice**. 3 ed. U.S.A.: Appleton and Lange.
- Pumroy, D.K. 1966. "Maryland Parent Attitude Survey. A Research Instrument with Social Desirability Controlled." **Journal of Psychology** 3 (64): 73-78
- Ranee, D. Goodwin. 2006. "Association Between Coping with Anger and Feelings of Depression Among Youths." **American Journal of Public Health** 96 (April 2006): 664-669
- Rosenberg, M. 1979. **Conceiving the self**. New York: Basic Books.
- _____. 1981. **Social Psychological Perspectives**. New York: Basic Books.
- Slavin, L.A. 1991. "Toward a Multicultural Model of the Stress Process." **Journal of Counseling and Development** 70 (September 1991): 156-163
- Simon, Herbert A. 1974. **Administrative Behavior**. New York: The Macmillan Company.
- Sutherland, E., and D.R. Cressey. 1987. **Criminology**. New York: Lippincott.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ตารางผนวกที่ 1 รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ตำแหน่งและสังกัด

ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	สังกัด
นายสุรกิจ อังกูร์รัต	ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็ก และเยาวชนเขต 3 จังหวัด นครราชสีมา	กรมพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชน กระทรวงยุติธรรม
นางสาวอภิญา แก้วสุข	นักจิตวิทยา 3	กรมพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชน กระทรวงยุติธรรม
นางสาวสุทิน การสร้าง	นักจิตวิทยา 3	กรมพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชน กระทรวงยุติธรรม
นางสาววรรษา คชนิล	นักสังคมสงเคราะห์ 3	กรมพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชน กระทรวงยุติธรรม
นางสิริกุล จุลศิริ	นักจิตวิทยา 7	สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรม สุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยและผลการวิเคราะห์

แบบสอบถาม

เรื่อง

“ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง วิธีการเผชิญปัญหาและพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 3 นครราชสีมา”
ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
เรียน ท่านผู้ตอบแบบสอบถาม

ด้วยข้าพเจ้า นางสาว ภักดี ปรีชาประพาพงศ์ นิสิตปริญญาโท สาขาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำลังศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง วิธีการเผชิญปัญหาและพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 3 นครราชสีมา” ซึ่งแบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา ลักษณะข้อมูลพื้นฐาน รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง วิธีการเผชิญปัญหาและพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทราบถึงรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง วิธีการเผชิญปัญหาและพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชน เพื่อทำความเข้าใจและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาคำนี้ให้ดีขึ้น

ซึ่งแบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่

- ส่วนที่ 1 แบบสอบถามลักษณะข้อมูลพื้นฐานของเยาวชน
- ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว
- ส่วนที่ 3 แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง
- ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการเผชิญปัญหา
- ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชน

จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามที่แนบมาพร้อมนี้ โดยข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะถือเป็นความลับและไม่มีผลกระทบใดต่อตัวท่าน เนื่องจากการนำเสนอผลการศึกษาวิจัยจะทำในภาพรวม ดังนั้นจึงใคร่ขอให้ท่านกรุณาต่อให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดและตอบให้ครบทุกข้อคำถาม

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ภักดี ปรีชาประพาพงศ์

ผู้วิจัย

ส่วนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่กำหนด หรือกรอกข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริง

1. อายุตอนทำควมผิด .....ปีอายุตอนนี้.....ปี
2. ระดับการศึกษา

☐ ไม่ได้รับการศึกษา	☐ ประถมศึกษาหรือต่ำกว่าประถมศึกษา(ป.1-ป.6)
☐ มัธยมศึกษาตอนต้น(ม.1-ม.3)	☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย(ม.4-ม.6)
☐ ปริญญาวิชาชีพ (ปวช.-ปวส.) ☐ อื่นๆ	
3. สถานภาพการอยู่ร่วมกันของครอบครัว

☐ พ่อแม่อยู่ร่วมกัน	☐ พ่อแม่แยกกันอยู่
☐ พ่อหรือแม่เสียชีวิต	☐ พ่อและแม่เสียชีวิต
☐ อื่นๆ.....	
4. ระดับการศึกษาของพ่อ

☐ ไม่ได้รับการศึกษา	☐ ประถมศึกษาหรือต่ำกว่าประถมศึกษา(ป.1-ป.6)
☐ มัธยมศึกษาตอนต้น(ม.1-ม.3)	☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย(ม.4-ม.6)
☐ ปริญญาวิชาชีพ (ปวช.-ปวส.)	☐ ปริญญาตรี (มหาวิทยาลัย)
☐ สูงกว่าปริญญาตรี(ป.โท-ป.เอก)	☐ อื่นๆ.....
5. ระดับการศึกษาของแม่

☐ ไม่ได้รับการศึกษา	☐ ประถมศึกษาหรือต่ำกว่าประถมศึกษา(ป.1-ป.6)
☐ มัธยมศึกษาตอนต้น(ม.1-ม.3)	☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6)
☐ ปริญญาวิชาชีพ (ปวช.-ปวส.)	☐ ปริญญาตรี (มหาวิทยาลัย)
☐ สูงกว่าปริญญาตรี (ป.โท-ป.เอก)	☐ อื่นๆ.....
6. รายได้ต่อเดือนของครอบครัว.....บาท (ประมาณรายได้/เดือน)
7. อาชีพของพ่อ .....
8. อาชีพของแม่.....
9. ประเภทของการกระทำผิด(ข้อหาที่กระทำผิด).....

ตารางผนวกที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว

ข้อความ	ระดับความรู้สึก			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. พ่อแม่จะไม่ลงโทษฉันถึงแม้จะทำผิดมากแค่ไหน				
2. อะไรที่ฉันชอบ พ่อแม่จะปล่อยให้ฉันทำตามใจอย่างเต็มที่				
3. ฉันไม่มีหน้าที่หรือต้องรับผิดชอบช่วยเหลืองานบ้านเลย				
4. ทุกคนในบ้านจะรักและตามใจฉันในทุกเรื่อง				
5. พ่อแม่ให้เงินฉันในการใช้จ่ายซื้อของทุกอย่างที่ฉันต้องการ				
6. เมื่อฉันมีปัญหาพ่อแม่จะเข้าข้างฉันและจะแก้ไขปัญหาก็เสมอ				
7. พ่อแม่ให้ฉันเลือกคบเพื่อนได้ตามใจชอบ				
8. ฉันสามารถออกไปเที่ยวกับเพื่อนได้โดยไม่ต้องบอกพ่อแม่				
9. พ่อแม่จะเปิดโอกาสให้ฉันรับผิดชอบและทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง				
10. เมื่อฉันเสนอความคิดเห็น พ่อแม่ยินดีที่จะรับฟังความคิดเห็นของฉัน				
11. พ่อแม่ยอมรับและส่งเสริมในความสามารถที่ฉันมี				
12. พ่อแม่มักสอนให้ฉันกล้าคิด กล้าพูด และกล้าแสดงออก				
13. พ่อแม่จะให้คำแนะนำประกอบการตัดสินใจเสมอ				
14. เวลามีปัญหาฉันสามารถปรึกษาพ่อแม่ได้เสมอ				
15. พ่อแม่มักจะให้กำลังใจฉันหากฉันทำอะไรผิดพลาดไป				

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความรู้สึก			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
18. พ่อแม่บังคับให้ฉันทำตามทุกอย่างตามที่ท่านต้องการ				
19. ถ้าฉันไม่ทำตามคำสั่งของพ่อแม่จะถูกลงโทษ				
20. พ่อแม่มักไม่เห็นด้วยกับกับการคิดและการตัดสินใจของฉัน				
21. พ่อแม่จะให้ฉันคบกับเพื่อนที่พ่อแม่เลือกให้และเห็นว่าดี				
22. ฉันต้องอยู่ในกฎระเบียบที่พ่อแม่วางไว้เสมอ				
23. พ่อแม่ไม่เคยอธิบายเหตุผลว่าทำไมฉันต้องทำตามที่ท่านสั่ง				
24. พ่อแม่จะเป็นผู้กำหนดว่าฉันต้องเรียนอะไร				
25. เมื่อฉันต้องการคำแนะนำจากพ่อแม่ ฉันมักไม่ได้รับความสนใจ				
26. ฉันมักถูกทอดทิ้งให้อยู่บ้านตามลำพัง				
27. พ่อแม่มักจะไม่เข้าใจความรู้สึกและความต้องการของฉัน				
28. พ่อแม่มีธุระมากจึงไม่มีเวลาเอาใจใส่ฉัน				
29. ฉันรู้สึกว่าต้องทำอะไรตามลำพังเสมอ				
30. พ่อแม่จะคำนึงความต้องการของท่านมากกว่าของฉัน				
31. พ่อแม่ไม่เคยรู้ว่าฉันชอบหรือไม่ชอบอะไร				
32. ฉันมักต้องแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และพ่อแม่มักไม่รู้ว่าฉันกำลังมีปัญหา				

ตารางผนวกที่ 3 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง

ข้อความ	ระดับความรู้สึก			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. ฉันรู้สึกว่าคุณเป็นคนมีค่าเหมือนกับคนอื่นทั่วไป				
2. ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตามแล้วฉันรู้สึกว่าตนเองล้มเหลว				
3. ฉันรู้สึกว่า ฉันไม่ภูมิใจในตนเองเลย				
4. ฉันมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับตนเอง				
5. ฉันมีความพึงพอใจในตนเอง				
6. ฉันรู้สึกว่าตนเองไร้ประโยชน์				
7. บางครั้งฉันคิดว่าตัวเองไม่มีข้อดีเลย				

ตารางผนวกที่ 4 แบบสอบถามวิธีการเผชิญปัญหา

ข้อความ	ระดับความรู้สึก			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. ฉันจะจัดการโดยตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้น				
2. ฉันจะเพิ่มความพยายามในการแก้ปัญหา				
3. ฉันจะแก้ไขปัญหาย่างเป็นขั้นเป็นตอน				
4. ฉันจะวางแผนในการกระทำสิ่งต่างๆเพื่อแก้ไขปัญหา				
5. ฉันจะหยุดหรือหลีกเลี่ยงในการทำกิจกรรมอื่นๆ เพื่อให้มีความตั้งใจในการแก้ไขปัญหา				
6. ฉันจะป้องกันสิ่งอื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้องจะเข้ามาแทรกในการแก้ปัญหของฉัน				
7. ฉันจะอดทนรอให้ถึงเวลาที่เหมาะสมที่จะกระทำการแก้ไขปัญหา				
8. ฉันจะไม่ทำอะไรอย่างผลิผลามเพราะปัญหาอาจเพิ่มมากขึ้น				
9. ฉันจะขอคำแนะนำจากเพื่อนเพื่อนำมาแก้ไขปัญหา				
10. ฉันจะหาข้อมูลต่างๆเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหา				
11. ฉันจะหากิจกรรมอื่นๆทำเพื่อให้ความเครียดที่เกิดขึ้นลดลง				
12. ฉันจะพูดระบายความรู้สึกจากปัญหาที่เกิดขึ้นให้เพื่อนฟังเพื่อความสบายใจ				
13. ฉันต้องการความเห็นอกเห็นใจ หรือความเข้าใจเวลาที่ฉันมีปัญหา				
14. ฉันจะค้นหาสิ่งดีๆจากปัญหาที่เกิดขึ้น				
15. ฉันคิดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจะทำให้ฉันเติบโตขึ้น				
16. เมื่อแก้ไขปัญหาไม่ได้ ฉันจะยอมรับและเรียนรู้ที่จะอยู่กับปัญหาที่เกิดขึ้น				

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความรู้สึก			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
19. ฉันจะหงุดหงิดและระบายอารมณ์ของฉันออกไป				
20. ฉันจะแสดงความรู้สึกทุกข์หรือหงุดหงิดออกมา อย่างมาก				
21. ฉันล้มเลิกความพยายามที่จะไปถึงเป้าหมายหาก เกิดปัญหาขึ้น				
22. ฉันคิดว่าตนเองไม่สามารถจะจัดการกับปัญหาได้ จึงไม่พยายามจะแก้ไข				
23. ฉันจะไปทำกิจกรรมอื่นให้ห่างไกลจากปัญหาที่ เกิดขึ้น				
24. ฉันไม่ต้องการคิดเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น				
25. ฉันนอนหลับมากกว่าปกติเพื่อไม่ต้องคิดถึง ปัญหา				

ตารางผนวกที่ 5 แบบสอบถามพฤติกรรมก้าวร้าว

ข้อความ	ระดับความรู้สึก			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. ฉันจะระบายความโกรธด้วยการทำลายสิ่งของ				
2. ฉันมักจะรังแกสัตว์ให้ได้รับความเจ็บปวดทรมาน				
3. ฉันมักแอบหยิบของผู้อื่นเมื่อไม่มีใครเห็น				
4. ฉันจะหยิบของคนอื่นถ้าฉันอยากได้ ถึงแม้เจ้าของจะไม่อนุญาตก็ตาม				
5. ฉันมักมีเรื่องชกต่อยกับผู้อื่น				
6. ฉันมักกระแทกสิ่งของเสียดังเวลาโมโห				
7. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นฉันมักใช้กำลังในการยุติปัญหา				
8. ฉันมักเป็นฝ่ายหาเรื่องผู้อื่น โดยไม่มีเหตุผล				
9. ฉันไม่ชอบการมีเรื่อง				
10. ฉันมักแก้ไขปัญหาคด้วยสติปัญญามากกว่ากำลัง				
11. ฉันมักจะเถียงเพื่อเอาชนะคนอื่น				
12. ฉันไม่เอาปมด้อยของเพื่อนมาล้อหรือมาเรียกให้เพื่อนอับอาย				
13. ฉันมักจะพูดเยาะเย้ย หรือถากถางให้คนได้รับความอับอาย หรือเจ็บใจ				
14. ฉันมักจะพูดดูหมิ่น หรือพูดให้คนอื่นรู้สึกว่าคุณด้อยกว่า				
15. ฉันไม่ชอบพูดให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย				
16. ฉันไม่ชอบและไม่ทำกรณินทาว่าร้ายผู้อื่น				
17. ฉันเป็นคนพูดจาสุภาพ				
18. ฉันชอบพูดคุยแหย่ให้คนทะเลาะกัน				
19. ฉันจะคิดถึงจิตใจคนฟังเสมอ				

ตารางผนวกที่ 6 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบยอมตามบุตร

No.	Corrected Item Total Correlation
1	.418
2	.574
3	.285
4	.364
5	.206
6	.327
7	.306
8	.295
Alpha	.751

ตารางผนวกที่ 7 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบอิสระอย่างมีขอบเขต

No.	Corrected Item Total Correlation
9	.341
10	.444
11	.528
12	.457
13	.541
14	.507
15	.638
16	.439
Alpha	.783

ตารางผนวกที่ 8 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบควบคุม

No.	Corrected Item Total Correlation
17	.759
18	.496
19	.629
20	.582
21	.508
22	.573
23	.478
24	.595
Alpha	.842

ตารางผนวกที่ 9 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบปล่อยปละ
ละเลย

No.	Corrected Item Total Correlation
25	.650
26	.598
27	.809
28	.527
29	.573
30	.686
31	.556
32	.619
Alpha	.866

ตารางผนวกที่ 10 ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง

No.	Corrected Item Total Correlation
1	.279
2	.576
3	.612
4	.590
5	.428
6	.586
7	.460
Alpha	.776

ตารางผนวกที่ 11 ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหา

No.	Corrected Item Total Correlation
1	.324
2	.439
3	.630
4	.716
5	.583
6	.379
7	.534
8	.373
9	.382
10	.777
Alpha	.821

ตารางผนวกที่ 12 ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามวิธีการเชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์

No.	Corrected Item Total Correlation
11	.322
12	.345
13	.286
14	.440
15	.390
16	.330
17	.543
18	.433
Alpha	.679

ตารางผนวกที่ 13 ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามวิธีการเชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อย

No.	Corrected Item Total Correlation
19	.645
20	.484
21	.387
22	.454
23	.408
24	.413
25	.439
Alpha	.746

ตารางผนวกที่ 14 ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามพฤติกรรมก้าวร้าว

No.	Corrected Item Total Correlation
1	.448
2	.718
3	.431
4	.466
5	.350
6	.419
7	.623
8	.663
9	.348
10	.557
11	.353
12	.490
13	.328
14	.401
15	.331
16	.314
17	.337
18	.531
19	.339
Alpha	.844

ภาคผนวก ค

ฐานความผิดและศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 3 จังหวัด นครราชสีมา

การกระทำผิดกฎหมายในแต่ละฐานความผิดฐานความผิด

ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ได้แก่ ลักทรัพย์ พยายามลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ พยายามวิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ พยายามชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ พยายามปล้นทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์ รับของโจร บุกรุก

ความผิดเกี่ยวกับร่างกาย ได้แก่ ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา พยายามฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นตาย ชุลมุนต่อผู้เป็นเหตุให้ผู้อื่นตาย ทำร้ายร่างกาย พยายามทำร้ายร่างกาย ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นบาดเจ็บ ชุลมุนต่อผู้เป็นเหตุให้ผู้อื่นบาดเจ็บ

ความผิดเกี่ยวกับเพศ ได้แก่ กระทำอนาจาร ข่มขืนกระทำชำเรา พยายามข่มขืนกระทำชำเรา พรากผู้เยาว์ โทรมหญิง พยายามทำความผิดเกี่ยวกับเพศ

ความผิดอื่นๆ ได้แก่ พ.ร.บ. ยาเสพติด พ.ร.บ. จราจร พ.ร.บ.ปราบปรามการค้าประเวณี การพนัน พ.ร.บ.อาวุธปืน วัตถุระเบิด

ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา

ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา เดิมคือ สถานฝึกและอบรม สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครราชสีมา เป็นหน่วยงานหนึ่งของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครราชสีมาสังกัดกระทรวงยุติธรรม ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งให้รับตัวไว้ฝึกและอบรม อภิบาลดูแลด้วยการจัดการศึกษาและเสริมสร้างจริยธรรม ศีลธรรม รักษาพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพอนามัย บำบัด แก้ไขฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้การสงเคราะห์และติดตาม ตลอดจนการดำเนินการด้านกิจกรรมชุมชน และประสานความร่วมมือหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานเพื่อการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน โดยขบวนการศึกษาวิเคราะห์ การจำแนกและวางแผน การบำบัดให้เหมาะสมกับสภาพความจำเป็นและความสามารถของเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคลเพื่อเตรียมการกลับสู่สังคม

ปัจจุบันศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา ได้ก่อตั้งตาม บทบัญญัติกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2546 ข้อ 2 (2) กำหนดให้จัดตั้งศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนขึ้น สังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ตั้งอยู่เลขที่ 101 ถนนมิตรภาพ ซอย 19 ตำบลในเมื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ 180 ไร่ 3 งาน 40 ตารางวา แบ่งเป็นพื้นที่ภายใน 50 ไร่ รวมทั้งหน่วยชายและหน่วยหญิง พื้นที่ภายนอก 130 ไร่ 3 งาน 40 ตารางวา เป็นบ้านพักของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ และเป็นสวนป่า ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา เริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ –นามสกุล

นางสาวกัศวดี ปรีชาประพาพวงส์

วัน เดือน ปี ที่เกิด

24 ตุลาคม 2525

สถานที่เกิด

กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)

มหาวิทยาลัยบูรพา

